

vrede

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

“Sinds jaren ontvang ik het blad Vrede regelmatig in mijn brievenbus. Het is steeds met zorg samengesteld en bevat veel kostbare informatie die in andere publicaties niet te vinden is. Zeer belangrijk is bovendien de duidelijk progressieve lijn, die aangehouden wordt alsmede de integriteit van de journalisten, die hun medewerking verlenen. Dit tijdschrift over internationale politiek behoort tot het beste wat Vlaanderen op dat terrein te bieden heeft.”

Jaap Kruithof
Prof. Emeritus R.U.G.

“Vrede 40”. Je moet het maar doen! En dit in een gebied waar, jammer genoeg “het aandachtig publiek” niet zo talrijk is. Dus maar blijven doorboren in dienst van de objectieve informatie - wat met ideologische achtergronden niet zo simpel is - over internationale politiek, mensen- en volkerenrechten, ontwapening en de moeilijke vrede. Daarom - met nog meer lezers - naar Vrede 50 in 2006.

Robert De Gendt

gewezen KWB-voorzitter
voormalig voorzitter van het
Overleg Centrum voor de Vrede

verschijnt tweemaandelijks
40ste jaargang - nr. 323 - januari-februari 1997
afgiftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29 - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

vrede

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

- ▼ Interventie?
- Verwarring
- Interview
Wapenhandel
Lode Vanoost
- Generaals tegen
kernwapens
- Verkiezingen
- Israël
- Voedseltop
- Verenigde Staten
- Frankrijk
- Sudetenland
- NAVO
- Bosnië
- Servië
- Mexico
- Nicaragua
- Proces Nürnberg
- Cuba en het
Amerikaanse embargo

verschijnt tweemaandelijks
40ste jaargang - nr. 323 - januari-februari 1997
afgifftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29 - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

Veertig jaar "VREDE"

Dit jaar, in 1997, gaat ons tijdschrift VREDE zijn veertigste jaargang in. Het was doorheen de jaren heen geen sinecure om dit blad regelmatig te laten verschijnen.

Het tijdschrift VREDE is nu eenmaal een onafhankelijk blad, financieel is het niet afhankelijk van de advertenties van grote groepen en is evenmin afhankelijk van de steun van grote organisaties. Maar VREDE dankt zijn regelmatige verschijning aan de vele medewerkers die onbezoldigd instonden voor hun bijdragen.

En VREDE dankt eveneens zijn voortbestaan aan zijn trouwe lezers waarvan er velen ook bereidwillig hun financiële steun toezegden.

En tijdschrift voor internationale politiek is zeker in Vlaanderen een unicum en juist daarom een onmisbaar instrument om een betere kijk te hebben op de internationale gebeurtenissen.

Dit is tevens de mening van verschillende prominente lezers van Vrede, die we in dit en volgende nummers aan het woord laten.

Vandaag, meer dan ooit, stellen we ons als opdracht VREDE nog beter te verspreiden.

We aarzelen niet hiervoor nogmaals een beroep te doen op onze trouwe lezers.

Met hun hulp moet het ons zeker mogelijk zijn in 1997 nog honderd nieuwe abonnees te winnen.

In het kader van veertig jaar VREDE, willen we dan ook graag in de lente van dit jaar een massakrant op 8.000 exemplaren verspreiden. Om hierin te slagen zouden we graag, met uw medewerking, een speciaal bedrag van 50.000 fr. kunnen inzamelen.

Het tijdschrift VREDE organiseert eveneens op zaterdag 28 juni te Gent een academische zitting die zal gevolgd worden door een grote barbecue die, zoals vorig jaar, tot een succes moet uitgroeien. Hou deze datum reeds vrij.

Verder wordt tijdens de Gentse Feesten, en wellicht ook elders, een tentoonstelling georganiseerd met vredesaffiches. Er is dus werk op de plank.

Dit programma, deze activiteiten, kunnen slechts een succes worden wanneer we op de actieve steun van onze lezers kunnen rekenen.

We danken hun dan ook bij voorbaat.

A.D.S.

Redactie, beheer en alle medewerkers van Vrede wensen u een goede gezondheid, welvaart en vrede in 1997

INHOUD

EDITORIAAL	Hulp bieden	3
UITKIJK	Verwarring	4
INTERVIEW	De Belgische wapenhandels... - Lode Vanooost over zijn wetsvoorstel -	5
ATOOMWAPENS	V.S.-generaals tegen kernwapens	7
VERKIEZINGEN	De Amerikaanse toelagen zijn geworpen Uitslagen	8 10
ISRAËL-PALESTINA	De slag om Jeruzalem gaat verder...	13
VERENIGDE NATIES	Voodselhoogmis in Rome	15
DOSSIER	Kivu-crisis En intern conflict met regionale implicaties Wapenleveringen	19 20 ??
40 JAAR VREDE	Hoogtepunten van de vredesbeweging (deel 1)	24
VERENIGDE STATEN	In het land van Mickey Mouse Disney en kinderhandjes	25 25
EUROPA	Frankrijk discrimineert oud-strijders uit gewezen koloniën Sudetenland: excuses - enkele bedenkingen	26 27
BEWAPENING & ONTWAPENING	De NAVO verstrikt zich	28
EX-JOEGOSLAVIË	Bosnische oorlogspartijen vormen regering Moeilijke weken voor Milosevic	29 30
LATIJS-AMERIKA	Mexico verklaart de oorlog (!) Nicaragua	31
TERUGBLIK	Terugblik op het proces van Nürnberg	35
VERDESINITIATIEVEN	Dialogogavonden - allerlei	37
VOOR DE VUIST	Cuba en het Amerikaans embargo	39

Verleenden hun medewerking aan dit nummer: Georges Spriet - André De Smet - Willy Courleaux - Ludo De Brabander - Lucien Bollaert - Claudine Huyge - Antoine Uytterhaeghe - Eric Todts - Koen Vlasschroot - René Van Nerum - Victor Stuyck - Gretel Pardon - Koen Neyens - Albert De Coninck - Jozef Vandromme - Jeanne Provost.

vrede

Tijdschrift -
6 nummers per jaar
"Vrede"
Studie- en informatiecentrum voor
vredes- en
ontwikkelingsproblematiek v.z.w.

REDACTIE - BEHEER PUBLICITEIT :

Gaigenberg 29 9000 Gent
Prk. 000-0956015-80
Vrede v.z.w. - 9000 Gent
Tel. (09) 233 46 88
Fax (09) 233 56 78

LEESGELD :

110 fr. los nummer
600 fr. per jaar
700 fr. instellingen met factuur
800 fr. Nederland of

43 gulden op postbankgiro nr. 5267830 van
Ad Woudenberg / VREDE postbus 92311
1090 AH Amsterdam

STEUNABONNEMENT : 1.000 Fr.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER :

Michel Vanderborcht
Beukendreef 15 - 9401 Pollare - Ninove

ABONNEMENTDIENST : Lotty Verwest.

Overname van artikels en tekeningen is slechts toegelaten mits bronvermelding en toezending van een presentexemplaar.

REDACTIE :

Lucien Bollaert, André De Smet, Jan Olsen,
Georges Spriet, Victor Stuyck, René Van Nerum,
Ludo De Brabander.

REDACTIESECRETARIS :

Lucien Bollaert.

HOOFDREDACTEUR :

André De Smet.

De ondertokende artikels beantwoorden niet noodzakelijkerwijze aan het standpunt van de redactie.

Wordt gedrukt op kringlooppapier.

OFFSET DRUK :

"Nevelland", B.W., 9850 Nevelo.

Hulp bieden

De gebeurtenissen in Oost-Zaire hebben de discussie rond de 'humanitaire' militaire interventie opnieuw doen oplaaien. Er was een dubbel debat eigenlijk. Enerzijds een op het niveau van de regeringen, waar we vooral een tegenstelling hebben gezien tussen de V.S. en Frankrijk. Anderzijds waren er hieromtrent ook zeer uiteenlopende visies in de niet-gouvernementele wereld.

De militaire interventie heeft uiteindelijk niet plaats gegrepen, hoofdzakelijk omwille van twee redenen, denk ik. Primo, omdat de rebellen militair de Hutu-vluchtelingenkampen hebben opengebrouwen, en daardoor voor een belangrijk deel het directe humanitaire probleem rond deze vluchtelingen hebben doen ophouden te bestaan. Toen is ook bijzonder duidelijk gebleken dat vele honderdduizenden Hutu's in de verschillende kampen door de interahamwe-milities en het voormalige Rwandese leger werden gegijzeld, en niet naar hun land konden terugkeren. Heel wat waarnemers waren altijd van de veronderstelling uitgegaan dat de vluchtelingen niet durfden of wilden terugkeren. Die veronderstelling is dus vals gebleken. Hoewel er nu nog wel stemmen opgaan die zeggen dat die honderdduizenden geen andere keuze gelaten werd dan terug te keren, na de aanval van de rebellen.

Secundo omdat in de geo-strategische, zeg maar imperialistische, strijd tussen Frankrijk en de V.S. de tegenstelling van die aard was dat Washington meende dat een interventie haar positie niet ten goede zou komen. Dus geen interventie. Frankrijk kon zeker niet zomaar alleen optreden, want het was sedert "opération turquoise" ook wel wat krediet kwijt.

In derdewereld- en vredeskringen was de onenigheid ook niet mis. Sommige riepen openlijk op tot een militaire interventie om humanitaire bijstand te kunnen leveren. Of dit dan zou gebeuren door Afrikaanse troepen, zoals de Organisatie van Afrikaanse Eenheid voorstelde, of door de noordelijke machten Frankrijk en VS deed niet terzake.

Wat me daarbij bijzonder opvalt is de vanzelfsprekendheid waarmee sommigen het verlenen van humanitaire hulp koppelen aan het "neutrale militaire optreden" van noordelijke troepen. En hoe snel ook. "De rebellen lieten ons niet door tot aan het front." Of "we konden via de rebellenlijnes de vluchtelingen niet bereiken", hoor je bij de humanitaire organisaties, "dus moeten er militaire doorgangen worden bedongen".

Er zitten daar twee aspecten aan vast. Enerzijds geeft men de militairen een schijnbaar onmisbare rol in de hulpverlening. In een opiniestuk dat Vrede samen met Forum in De Morgen schreef,

verwoordden we het ongeveer als volgt. De ernst van de toestand ter plekke dwingt ons te reageren. We kunnen het niet aan geconfronteerd te worden met de gevolgen van het beleid, en het systeem dat we zelf mee in stand houden. Maar wanneer de militaire 'humanitaire' operatie het geweld heeft geluwd, sluiten we ons gezichtsveld want de problemen schijnen opgelost... en we keren terug naar 'business as usual' (gewoon zaken doen zoals altijd), wat o.a. wapenhandel inhoudt. Anderzijds dreigen niet-gouvernementele organisaties met hun oproep om soldaten in te zetten,

uit "Le Monde"
 "De grootmachten zijn zeer bezorgd"
 "t is lief"

in de kaart te spelen van een neo-kolonialistisch beleid dat stoelt op de vriendschappen met de elites die de ongelijkheid helpen bestendigen, ter meerdere eer en winst van de transnationale ondernemingen uit het centrum (het ontwikkelde noorden).

We lopen het risico dat de ngo-wereld, in z'n (terechte) drang om hulp te bieden, de problematiek van z'n maatschappelijke context ontdoet, en gewoon meespeelt in de machtsstrijd van de internationale politiek. Als dit zich zou doorzetten dan kan ons uitbuitend kapitalisme rustig verder woekeren, de "civiele maatschappij" zal zich wel bezig houden met hulp aan de noodgevallen. Naar oorzaken en verantwoordelijken zal niet meer worden gepeipt.

Georges Spriet

Verwarring

Een paar dagen geleden kon men in de krant lezen dat, volgens een opiniepeiling, een meerderheid in Vlaanderen en Wallonië bij de volgende verkiezingen voor een "witte partij" zou stemmen, indien de ouders van de vermoorde en verdwenen kinderen zo'n partij zouden oprichten (in Wallonië zou het een meerderheid van 57% zijn). Aangezien zo'n "witte partij" vandaag niet bestaat en dus ook geen programma kan hebben, wil dit zeggen dat in het hele land de meerderheid van de bevolking tegen de politiek zou stemmen.

Er heeft zich dus een omwenteling in de geesten afgespeeld zoals een land dat in de loop van zijn geschiedenis maar zelden meemaakt. Wil dat nu ook zeggen dat de "burger" plotseling mondig is geworden? Ik zou het niet durven te zeggen.

Het valt te vrezen, dat de geschoktheid van de burger voor een deel gebaseerd is op een verwarring, die gedeeltelijk uit de hele Dutroux-zaak zelf is ontstaan en gedeeltelijk gecultiveerd is.

Er heeft zich in de geesten een amalgaam geïnstalleerd dat er, simpel uitgedrukt, als volgt uitziet: pedofilie = criminaliteit = Homoseksualiteit. Waaruit dan wordt afgeleid dat de grond van al wat misloopt seksuele losbandigheid is. (Zelfs een intelligent man als aartsbisschop Daneels kon, naar aanleiding van de recente gebeurtenissen, in een interview beweren, dat de ondergang van het Romeinse Rijk te wijten was aan seksuele ontsporing.)

Laten we, voor de duidelijkheid, de dingen eens op een rijtje zetten.

1. Homoseksualiteit is een gaardheid waarbij mensen zich sexueel (en emotioneel) aangetrokken voelen tot personen van hun eigen geslacht. Punt uit. Dat is niet vies, niet crimineel en niet strafbaar. Er zijn homoseksuelen die met verschillende partners naar bed gaan, zoals er ook heteroseksuelen zijn die dat doen, en er zijn er die hun partner trouw zijn zoals dat ook bij heteroseksuelen het geval is. Er is dus tussen beide groepen geen verschil. Voor de beide groepen bestaat er een leeftijdsgrens: een volwassene mag geen seks hebben met kinderen beneden een bepaalde leeftijd.

2. Pedofilie is een gaardheid waarbij de persoon zich aangetrokken voelt tot kinderen. Pedofiel zijn is dus geen misdaad. De meeste pedofielen zijn (voor zover men kan nagaan) zachtvaardige mensen die nooit geweld zouden gebruiken om kinderen te dwingen tot seksuele spelletjes. Als een pedofiel op niet-gewelddadige wijze seksuele toenadering zoekt tot een kind, is dat echter strafbaar. Soms verdedigt een pedofiel zich met het argument dat ook een kind seksuele verlangens heeft (wat correct is) en dat, als er van beide kanten **vrijwilligheid** is, er ook niets verkeerd aan is. Met deze redenering ga ik niet akkoord, omdat er tussen kind en volwassene geen sprake kan zijn van **gelijkheid**. De pedofiel verkeert in elke geval in de pijnlijke situatie, dat er geen oplossing is voor het probleem van zijn natuurlijke gaardheid. Maar hij is daarom nog geen crimineel.

3. Dutroux is geen pedofiel en zelfs geen homoseksueel. Hij is een gewetenloze misdadiger bij wie het enkel en alleen om **geld** te doen is. Het is dus een commerce, waarin vraag en aanbod speelt. Men kan zich overigens afvragen (zonder het te kunnen bewijzen, omdat daarover geen gegevens bestaan) in welke mate de zogenaamde

"pedofilie-netwerken" te maken hebben met echte pedofielen, dat wil zeggen mensen die zich seksueel alleen aangetrokken voelen tot kinderen en niet tot volwassenen. Wij leven vandaag in een maatschappij waarin de mens op talloze gebieden (en dus niet alleen op het gebied van het seksuele) geprikkeld wordt tot het zoeken naar steeds nieuwe en sterkere sensaties. De populariteit van horror-video's is daar maar één verschijnsel van. Kinderprostitutie en kinderpornografie zijn, zo gezien, geen specifiek pedofiele verschijnselen. Ze zijn er op de eerste plaats voor mensen die steeds nieuwe en sterkere **sensaties** zoeken op seksueel gebied. De term "pedofilie" is in dit verband, zo lijkt het me, niet gelukkig gekozen.

4. Het bovenstaande is moeilijk te bewijzen, maar er is wel een ernstige aanwijzing, namelijk de volgende. In verband met de Dutroux-zaak zijn er mensen die alles herleiden tot de beschuldiging dat de "permissieve maatschappij" van vandaag, het gezin in het verdomhoekje heeft gedruimd. Als men een einde maakt aan alle vormen van relatie (homoseksuele, ongehuwd samenleven, lat-relatie enz.) die niet in overeenstemming zijn met het klassieke gezinspatroon, krijgen we, in deze opvatting, opnieuw een gezonde maatschappij. Welnu, de afgelopen twintig jaar is duidelijk geworden, dat de afschuwelijkste vorm van zogenaamde "pedofilie" voorkomt binnen dat klassieke gezin. Ik heb het over de incestueuze relaties tussen kinderen en hun vader, grootvader, oom, broer. Naarmate steeds meer van die gevallen aan het licht komen, is men gaan beseffen dat deze praktijk veel vaker voorkomt dan oertijds werd verondersteld, en in alle sociale milieus. De psychologisch-destructieve gevolgen van deze relaties, waarbij altijd sprake is van dwang en dus van geweld, zijn in veel gevallen desastreus. Hierbij moet worden opgemerkt, dat deze relaties in de overgrote meerderheid van de gevallen van **heteroseksuele** aard zijn, en niet van homoseksuele.

Het is dus een grimmig misverstand, alle gore zaken die vandaag aan het licht komen te wijten aan het "permissieve karakter" van onze maatschappij. Permissiviteit is gebaseerd op vrijheid van keuze, en vrijheid van keuze kan nooit van één kant komen, anders is ze niet langer vrij. Permissiviteit verwerpt alle dwang, ook de dwang tussen partners, en is dus het tegendeel van alle criminele praktijken die vandaag aan het licht aan het komen zijn.

Deze verwarring wordt nu ook politiek misbruikt. Uit de mond van diverse politici heeft men oproepen kunnen horen tot hypocrisie. Zegt de ene: "Een politicus mag homofiel zijn, maar hij moet het stil houden". Een ander zegt: "Een minister mag homoseksueel zijn, maar mag zich niet liederlijk gedragen". Nog een ander zegt: "Een politicus mag van mij een vriendin hebben, op voorwaarde dat hij niet getrouwd is". En intussen is men bezig, het slecht functioneren van het politiek bestel, het gerecht, politie en rijkswacht af te leiden naar aandacht voor het persoonlijke seksuele gedrag van mensen. Verklaarde niet onlangs een alom gerespecteerde journalist, dat de Dutroux-affaire voor de Eerste Minister een gedroomde gelegenheid is, om allerlei dubieuze wetten erdoor te jagen terwijl de aandacht van de bevolking (en van de verkozenen des volks) elders gericht is? De Dutroux-affaire heeft veel aan het licht gebracht. Kan ze nu ook gebruikt worden, om méér te verbergen dan ze onthult?

W. Courteaux

De Belgische wapenhandel als economisch visitekaartje

Interview met Lode Vanoost over zijn wetsvoorstel

De crisis in het gebied van de grote meren heeft de wapenhandel weer volop in de belangstelling geplaatst. In België heeft onder andere de FN-fabriek in Kenia het debat aangezwengeld. Lode Vanoost (Agalev) heeft samen met Ecolo een nieuw wetsvoorstel in de Kamer ingediend, die de bestaande wetgeving op de wapenhandel moet verbeteren en aanvullen. Een gesprek.

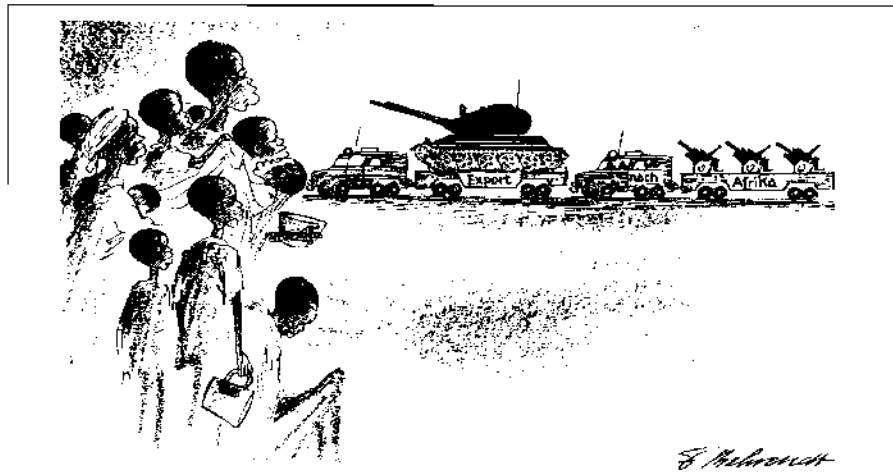
Uit het wapendossier blijkt dat weinig lessen worden getrokken uit de opeenstapeling van crisissen zoals die nu reeds enkele decennia het Afrikaanse continent teisteren. Verbijssterend is vooral de dubbele moraal die wordt gehantoeerd. Terwijl men aan de ene kant de mond vol heeft over humanitaire verplichtingen en de noodzaak om desnoods militair te intervenieren om die 'arme burgers' te helpen, hebben diezelfde 'peace-keepers' en 'peace-enforcers' bloed aan de handen. We hebben het dan nog niet over de verantwoordelijkheid van het Westen in de structurele oorzaken van conflicten, zoals economische en sociale achteruitgang, milieuvernieming, de eenzijdige WTO/IMF/Wereldbankpolitiek, e.d.. Enkel over de wapenhandel die zich de laatste jaren, nu de markt in het Noorden na de koude oorlog is opgedroogd, op de derde wereld concentreert.

Na de Golfoorlog werd op initiatief van de toenmalige regering een nieuwe wet op de wapenhandel gestemd. De bedoeling was het in-, uit-, en doorvoerbeleid van wapens aan een strengere controle te onderwerpen en eventueel vergunningen te weigeren indien niet aan een aantal voorwaarden, zoals de kwestie van de mensenrechten, zou zijn voldaan. Toch belanden heel wat Belgische wapens in landen die daar volgens de wet niet naartoe mochten. Volgens **Lode Vanoost** valt de wetgeving nog wel mee. Het probleem ligt vooral bij diegenen die geacht worden de wet uit te voeren. "Een wet is maar goed in de mate dat de politieke wil aanwezig is om die wet uit te voeren. Stel dat er een coalitie zou zijn van sociaal-democraten met groenen, en laat ons maar eens zo utopisch zijn, dan zou de huidige wet voldoende zijn. Alleen worden dergelijke wetten zo opgesteld dat er een kleine marge van interpretatie mogelijk is. Puur formeel overtreedt de regering uiteraard de wet niet. Ik geef je een concreet voorbeeld. Ik stel een vraag aan de Minister van Buitenlandse zaken over de toestand in Guatemala. De Minister antwoordt me dat het leger de voornaamste overtreder van de men-

senrechten is. Wat stel ik vast? België heeft in diezelfde periode exportlicenties geleverd voor het leger van Guatemala.

De wet zegt geen export naar landen waar de mensenrechten worden geschonden. Maar het staat er niet letterlijk zo in. Er staat in wanneer die export zou leiden tot een toename van de schending van de mensenrechten. Dat betekent, om het heel Kafkaïens

beeld te noemen, is geen wapen. Maar een geweer van FN met een mooie nachtkijker op, maakt dat wapen veel efficiënter. Deze regering beschouwt de term wapen in de engst mogelijke zin. Wallonië is inderdaad een producent van wat ik de brute wapens zou noemen. Vlaanderen is veel meer gespecialiseerd in dubbel-gebruikwapens: radars, verrekijkers, informatica, apparaten die de loop van een

te zeggen, als bijvoorbeeld het gemiddeld cijfer van de politieke moorden in Guatemala 10 per week bedraagt en na een onderzoek blijkt dat er geen toename van het aantal schendingen wordt vastgesteld, er wapens kunnen uitgevoerd worden. Dit is een absurde redenering."

U heeft samen met Vincent Decroly (Ecolo) een wetsvoorstel ingediend, dat de huidige wet op de wapenexport moet vervangen.

"Wij hebben samen met de mensen van Ecolo dit initiatief genomen omdat we niet in het communautair vaarwater willen komen zoals de Volksunie wel eens zou durven als het over wapenhandel gaat. Want dan wordt wapenhandel een Waalse aangelegenheid. Het lijkt in concreto ook zo dat de wapenhandel in België vooral een Waalse aangelegenheid is. Maar dat is afhankelijk van wat je onder wapens verstaat. Een geweer is een wapen. Een nachtkijker, om het klassieke voor-

geweer kunnen meten, enz. Op zich zijn dat dus geen wapens, hoewel ze dikwijls een militaire toepassing krijgen. Zo ontsnapt er in Vlaanderen veel export aan de wapenwet. Het zou wel eens kunnen dat, als men zou nagaan welke producten in Vlaanderen effectief een militair gebruik kennen, we met heel andere verhoudingen te maken krijgen. Een wapenwet is natuurlijk veel gemakkelijker afdwingbaar op brute wapens. Ons standpunt is dat de wapenwet moet uitgebreid worden tot alles met een militaire toepassing."

Wordt dat niet bijzonder moeilijk? Hoe controleer je dat?

"Dat is inderdaad heel moeilijk. Maar als je ziet hoe er nu moet gecontroleerd worden... Zo ben ik verplicht geweest om de jaarrapporten over de Belgische wapentransporten van 1994 en 1995 helemaal te gaan overschrijven. Ik heb ze openbaar gemaakt en tegelijk aangeklaagd dat, primo, je die rapporten niet te zien krijgt, secundo, er

eigenlijk niets geheim in staat en dat je daarmee niet weet wat de regering doet en niet doet. Als gevolg daarvan hebben ze, met het schaamrood op de wangen, eindelijk moeten beslissen een openbaar debat te houden in de kamer en zagen ze zich verplicht de rapporten op de zitting uit te delen.

Dat zijn al twee precedents waar ik zeer blij mee ben. Ten eerste, vanaf nu kunnen ze niet meer ontsnappen aan een jaarlijks terugkerend debat. Ten tweede, ze kunnen niet meer anders dan die rapporten uitdelen aan de parlementairen, zoals het ook hoort. De volgende stap is natuurlijk dat er in die rapporten iets moet staan."

Terug naar uw wetsvoorstel. U wilt twee artikelen wijzigen en/of aanvullen?

"In artikel 4 moet de term mensenrechten veel duidelijker worden gemaakt. Op dit ogenblik wordt per export een aanvraag ingediend. Die wordt beoordeeld volgens de toestand van dat land voor die specifieke aanvraag. Dat maakt het natuurlijk veel moeilijker om een goed oordeel te vormen dan wanneer je op voorhand een twee- of driemaandelijks (mensenrechten)-rapport hebt die de toestand in de verschillende landen beoordeelt. Komt er een aanvraag binnen uit Guatemala, dan zou je die op grond daarvan automatisch kunnen weigeren. Nu gebeurt dit ad hoc waarbij onder meer de ambassadeur wordt gecontacteerd. Er wordt een lange reeks verslagen gemaakt, enz..

Maar die ambassadeur is iemand die ook in bepaalde kringen vertoeft zoals contacten met regeringsvertegenwoordigers en ook het leger. Hij gaat daar niet te hard tegen ingaan hé?

België respecteert alleen maar die embargo's die internationaal, via de VN, worden opgelegd, en zelfs dat niet helemaal. Kijk maar naar het niet-respecteren van het VN-embargo tegen Rwanda, hoewel ik moet toegeven dat het met andere landen, zoals Frankrijk, nog veel erger is gesteld.

Voor wat betreft artikel 14, heb ik gewoon gespecificeerd wat er in dat rapport moet staan. De lijst van de vergunningen, van de bestemmingen en van de aard van de producten."

U heeft zich gebaseerd op de bestaande wet, door die hier en daar wat aan te vullen?

Ja dat is een minimalistische en technische benadering. Maar zelfs dit wetsvoorstel maakt geen schijn van kans. Wel heb ik door dit wetsvoorstel in te dienen, de meerderheid verplicht

om er een debat over te beginnen. Dan moeten zij in de commissie en in de plenaire zitting hun argumenten op tafel leggen waarom dit wetsvoorstel niet gevolgd wordt. En dat betekent kleur bekennen.

Ik had natuurlijk ook een wetsvoorstel kunnen indienen dat zegt: de wapenproductie in België moet binnen de vijf jaar volledig afgebouwd zijn en binnen de vijf jaar mogen geen wapens meer worden verkocht aan het buitenland. Daar lachen ze een keer mee. Vandaar, het is duidelijk een strategisch geïnspireerd wetsvoorstel. Ik pak ze op hun woorden. Ze zeggen dat ze die wet respecteren. Wel, dan zeg ik dat het alleen maar een technische verfijning is van wat zij al pretenderen te doen. Wat kan daar dan op tegen zijn?

Ik heb ondertussen een argument bijgediend dat nog niet openbaar is gemaakt, namelijk dat exportlicenties maar een jaar geldig mogen zijn. Dit, omdat ik vaststel, dat er voor meer dan 30 miljard aan toegestane vergunningen liggen te wachten voor export wat veel hoger is dan wat effectief wordt uitgevoerd. Dus sinds die wet bestaat krijgen bedrijven maar exportlicenties. Ze houden er rekening mee dat de situatie in een bepaald land vandaag nog aanvaardbaar is, maar morgen niet meer, maar dan hebben ze die licentie reeds op zak. Begrijp je?

Kijk ook naar wat Maystadt zegt over de uitvoer naar Kenia: we kunnen dat niet meer tegenhouden, tenzij als we bereid zijn om schadevergoeding te betalen, omdat de overheid via Delcredere financieel garant staat voor de uitvoering van het contract

Maar toch zijn een aantal belangrijke elementen, zoals de verzekering door Delcredere en de aansprakelijkheid van wapenproducenten m.b.t. de eindbestemmings-certificaten, niet mee opgenomen in het wetsvoorstel.

"Ik heb daar een aantal vragen over gesteld. Uit een aantal dossiers blijkt dat het eindbestemmings-certificaat waardeloos is. De Minister stelt dat er geen inbreuken zijn vastgesteld. De regering vindt dat het allemaal prima gaat, hoewel je die wapens op allerlei plaatsen terugvindt. Men is tevreden als blijkt dat de wapens inderdaad op de plaats van bestemming zijn toegekomen. Maar wat gebeurt er? Ze laten die gewoon een jaartje liggen, waarna de boel gewoon wordt doorverkocht. De bedrijven gaan hier natuurlijk hun verantwoordelijkheid weigeren. Dus de overheid moet dat op de een of andere manier opleggen. Maar dat is iets wat de Belgische overheid niet alleen aankan, en op een ander niveau moet

opgelost worden. Het niveau van de VN bijvoorbeeld. Verdragen die bijvoorbeeld stellen dat de nationale soevereiniteit niet geldt voor overtredingen in verband met mensenrechten en wapenhandel. België zou hier een duidelijk standpunt kunnen innemen. Maar een resolutie in die zin maakt weinig kans. Met alle respect voor de sociaal-democraten, maar dit zal niet gebeuren in deze conservatieve regering."

Is een verbod op de wapenproductie en wapenhandel echt zo utopisch? Dat zou toch het beste antwoord zijn voor alle genoemde problemen?

"Om tot een verbod op wapenfabricage en wapenhandel te komen moet je goed weten wat de drijfveren zijn van een land om aan wapenhandel te doen. Ik maak onderscheid tussen de vijf grote landen, VS, Rusland, China, Groot-Brittannië en Frankrijk en alle andere. Voor de grote landen is wapenhandel een middel in de internationale politiek en een essentieel onderdeel van hun economie. De economie in de VS drijft vooral op investeringen door de overheid in de defensie-industrie. Een goed voorbeeld uit het verleden zijn de moderne straalvliegtuigen voor passagiers, de Boeings, die ontworpen zijn met gold van de overheid om snelle en grote transportvliegtuigen voor troepen te ontwikkelen. Zonder die steun, zou de luchtvaart bijlange niet zo ver staan als vandaag.

Bij de kleinere producenten speelt uiteraard ook het rechtstreekse economische belang mee. Maar dat is meestal niet de eigenlijke reden voor de wapenhandel van die landen. De echte reden is voet aan de grond krijgen in de derde wereld. Een concreet voorbeeld: een gewone Belgische handelsmissie naar Indonesië die onderhandelt over de verkoop van machines, tractors, meststoffen enz. Plots zegt daar iemand: jullie hebben ook wapenfabrieken, wij zouden daar graag een bestelling plaatsen. Beeld je dan in dat onze delegatie zegt: stop, jullie zijn een dictatuur, zo iets verkopen we niet. Dan zullen zij de boeken toedoen en zeggen: stap het maar af. Wapenhandel is dus een soort visitekaartje, terwijl het op zich verwaarloosbaar is voor de eigen economie en voor het BNP.

Je moet trouwens eens goed kijken waar België het hardst van de toren blaast over mensenrechten. Dat is meestal in die regio's waar we economisch niet sterk staan, zoals Latijns-Amerika. Mensenrechten worden dikwijls beschouwd als een instrument in de internationale politiek, dus als middel en niet als doel."

Ludo De Brabander

V.S.-generaals tegen kernwapens

Toen we, samen met alle vredeskrachten, in de jaren tachtig met informatiecampagnes, petities en betogingen de strijd tegen de plaatsing van kruisraketten in ons land en het verzet tegen het toenemend nucleair gevaar organiseerden, werden we door regering en heel wat politieke leiders naïevelingen genoemd.

Zij hielden als trouwe volgelingen van de NAVO het bij de strategie van de Amerikaanse leiders en hun koude oorlog theorieën.

Zelfs toen een aantal gewezen NAVO-generaals: (o.w. von Meyenföldt (Nederland) Pasti (Italië) Boston (Duitsland) Christie (Noorwegen) Coutinho (Portugal) Hoibottle (Groot-Brittannië) Koumanokos (Griekenland) Sanguinetti (Frankrijk) e.a.) en het comité van de Wetenschappers en Medici (dat de Nobelprijs kreeg) het standpunt van de vredesbeweging met militaire en wetenschappelijke argumenten kwamen ondersteunen hielden regering en politici het been stijf. In de media voegden sommigen er nog een schepje bij: o.m. De Gazet van Antwerpen voor wie de vredesmilitanten agenten van Moskou waren.

We staan tien jaar verder en plots komen er geluiden uit een niet verwachte hoek met betrekking tot kernraketten en nucleair gevaar.

Een zestigtal generaals en admiraals, o.w. een veertigtal Amerikanen en Russen hebben op 5 december j.l. een alarmkreet geslagen met betrekking tot de nucleaire arsenalen die een bedreiging zijn voor de mensheid.

Zij aanvaarden dat met het einde van de koude oorlog het gevaar verminderd is maar dat een volstreekte veiligheid slechts zal verzekerd zijn als alle kernwapens zullen ontmanteld zijn.

De tekst werd in Washington bekend gemaakt door niemand minder dan de generaal Andrew Goodpaster, gewezen opperbevelhebber van de NAVO. Onder de ondertekenaars zijn er ook de generaal Lee Butler, gewezen chef van het Amerikaanse „Strategic Command“, John Galvin, gewezen commandant van de NAVO troepen in Europa, Charles H. Horner, gewezen commandant van de U.S. Space Command, die een rol speelde in de Golfoorlog, de gewezen Russische minister van defensie Boris Gromov, de Britse generaals Michael Harbottle en Lord Carver, de Franse admiraal Antoine Sanguinetti, de Indische generaal Indarjit Rikhye, de Japanse

vice-admiraal Naotoshi Sakonjo en vele andere.

De ondertekenaars van de oproep vestigen er de aandacht op dat de ontmanteling van de atoomwapens in eerste instantie onder de verantwoordelijkheid valt van de landen die over kernwapens beschikken: de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Frankrijk, Rusland en China maar tevens van India, Israël en Pakistan die eveneens kernwapens bezitten en van Duitsland en Japan als belangrijkste landen zonder kernwapens.

't kan verkeren

Een van de belangrijkste ondertekenaars van de oproep is de Amerikaanse generaal Luc Georges Butler. Van 1991 tot 1994 was deze chef van de Strategic Air Command (SAC) vooraleer de grote baas te worden van het Strategic Command, met deze titel was Butler, naast de Amerikaanse president, verantwoordelijk voor het geheel van de Amerikaanse kernmacht.

Kernbommen in Europa

Alle conferenties en goede voornemens ten spijt blijven er in de Europese lidstaten nog een aantal Amerikaanse atoombommen opgeslagen. Hierbij het aantal op volgende bases:

In Groot-Brittannië: Lakenheath (30), Marham (24).

In Nederland: Volkel (11).

In België: Kleine Broghel (11).

In Duitsland: Brueggen (10), Noervenich (11), Ramstein (58), Beuchel (11), Memmingen (11).

In Italië: Ghedi-Torre (6), Oviano (18).

In Griekenland: Aroxos (11).

In Turkije: Baleksir (6), Murted (6), Incirlik (90).

In totaal dus een 242 kernraketten.

Zonder de Franse en Britse mee te rekenen of deze die op onderzeeërs opgesteld zijn.

We staan dus nog ver van een kernwapenvrij Europa.

In het geheel van zijn 37-jarige militaire carrière, besteedde hij een groot deel aan de studie rond de mogelijkheid van een nucleaire oorlog. Vandaag erkent hij 70.000 kernkoppen onder zijn controle gehad te hebben en met het Pentagon de geheime plannen te hebben opgesteld om op Moskou een tiental kernkoppen te droppen zoals tevens een duizendtal over de ganse Sovjet-Unie. Zo generaal Butler over dit alles jarenlang zijn twijfels had dan bleek hiervan, onderhevig aan de militaire discipline, niets van te merken. In een interview in de Washington Post belichtte hij dit als volgt.

„Ik heb de lange en moeilijke reis gemaakt van een advocaat van de ontradingstheorie naar een openlijke voorstander van de ontmanteling van alle kernwapens. De kernwapens zijn fundamenteel gevaarlijk, ongelooflijk duur, militair niet efficiënt en moreel onverdedigbaar“ Volgens Butler zijn zij die zeggen dat kernwapens ondanks de beëindiging van de koude oorlog nodig zijn „mensen die verdoemd zitten in een intellectuele mist“. Ze beseffen niet dat commandanten zouden kunnen gedwongen zijn binnen de dertig minuten een beslissing te nemen voor een alles vernietigende vergeldingsaanval met kernwapens. Tevens voegde hij er aan toe tot de overtuiging te zijn gekomen dat de dreiging van een Russische aanval steeds sterk overdreven was en is. Het toeval wil dat op de dag van Butlers pleidooi, ondanks het verzet van de Verenigde Staten, de puinen van de Dom van Hiroshima - die als gedenkstee aan het Amerikaans atoombombardement van 6 augustus 1945 wordt bewaard - door de algemene vergadering van de Unesco werd ingeschreven als te bewaren monument van het wereldpatrimonium. Uiteindelijk kan men zich slechts verheugen in het feit dat diegenen die rechtstreeks betrokken waren bij de voorbereiding van een nucleaire oorlog vandaag er zich van bewust zijn geworden dat de wereld een andere weg dient in te slaan. Mogen we hopen dat ook de regeringen hieruit de nodige conclusies trekken. Voor de vredeskrachten die hierin de bevestiging kunnen zien van de juistheid van de destijds gevoerde strijd kan het slechts een aansporing zijn om verder te ijveren voor de ontmanteling van alle kernwapens.

André De Smet

De Amerikaanse teerlingen zijn geworpen

Op dinsdag 5 november jl. hebben de Amerikaanse verkiezingen uiteindelijk geen nieuwe politieke kaart getekend. Ook de opiniepeilers, die een klinkende overwinning voor Clinton voorspeld hadden, kwamen bedrogen uit. En toch geven de uitslagen een duidelijke indicatie waaruit de malaise onder de Amerikaanse bevolking blijkt. Cijfers en feiten op tafel.

De getrapte verkiezingen

In de vorige bijdragen (1) hebben we reeds het Amerikaanse verkiezings-systeem op zijn democratische waarde geschat. Vandaar dat er opnieuw verschillende percentages kunnen gegeven worden. Laten we alles op een rijtje zetten.

Uiteindelijk heeft amper 49% van de stemgerechtigden gestemd. Dat betekent dat ongeveer 96 miljoen van de 196,5 miljoen stemgerechtigden zich inschreven en gestemd hebben. Het percentage is een historisch dieptepunt en waarschijnlijk het laagste cijfer sinds 1924, misschien zelfs sinds 1824. Nochtans was er ook nu de aanwezigheid van de derde kandidaat, Ross Perot (in 1992 nog goed voor 19.237.247 stemmen of 19%). Dit jaar haalde hij amper 9% (8,6 miljoen). Onze vrees dat minder zwarten en sociaal minder begoeden zouden stemmen zou wel eens juist kunnen zijn.

Figuur 1 toont de evolutie van percentages en reële opkomst sinds 1960.

Figuur 1. De opkomst

	% opkomst	Miljoen stemgerechtigden
'60	63 %	110
'64	62 %	114
'68	61 %	120
'72	55 %	141
'76	54 %	152
'80	53 %	165
'84	53 %	174
'88	50 %	183
'92	55 %	189
'96	49 % (proj.)	196.5

Van die 96 miljoen kiezers kreeg democraat Clinton er uiteindelijk 50% (45,5 miljoen) achter zich en republikein Dole 41% (39,3 miljoen). Uiteindelijk vergaarde Bill echter 379 kiesmannen achter zich, goed voor 70,5%, terwijl Dole slechts 159 leden van het kiescollege wist te halen, goed voor 29,5%. Ross Perot won in geen enkele staat en haalde dan ook geen kiesmannen achter zijn naam. De juiste verhoudingen zijn dus ver zoek.

De politieke kaart

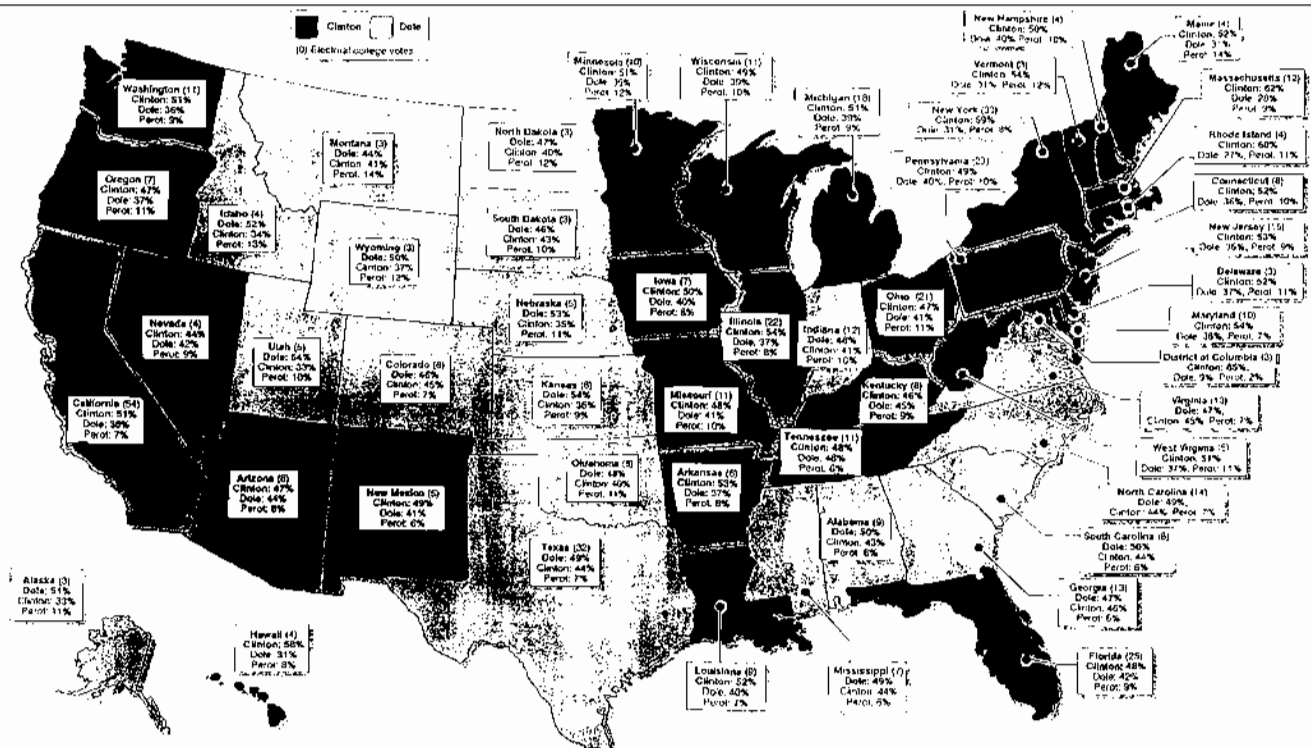
Dat heeft uiteraard alles te maken met het feit dat alle stemmen van een staat in het kiescollege naar de winnaar gaan. Figuur 2 toont de verdeling van de staten, zowel in reële percentages als in kiesmannen.

Een vergelijking met de vorige uitslag per staat levert volgende verschuivingen op:

- door Clinton veroverd op Dole: Florida (25 kiesmannen) en Arizona (8);
- door Dole veroverd op Clinton: Georgia (13), Colorado (8) en Montana (3).

Uiteindelijk behaalde Clinton de overwinning in 32 staten, Dole in 19. Na de vorige lag die verhouding 33 democratisch/18 republikeins. De republikeinen blijken dus geografisch hun macht uitgebreid te hebben in het conservatieve zuiden en de Rocky Mountains States. Numeriek heeft Florida de doorslag gegeven. De verandering is duidelijk te verklaren doordat Florida van een

Figuur 2: United States Presidential Election 1996

zuidere staat geëvolueerd is naar een staat voor gepensioneerde rijke Yankees (mensen uit de traditioneel democratisch stemmende New England staten zoals New York).

Ook het stemgedrag van de verschillende bevolkingsgroepen blijkt niet spectaculair veranderd te zijn. Uit tabel 3, gebaseerd op 16.338 buitenkomende stemmers (exit polls) en dus met een foutmarge van amper 1%, blijkt nog maar eens dat Clinton zijn overwinning vooral te danken heeft aan de zwarten, de vrouwen en de lagere groepen, met uitzondering van de universitaire afgestudeerden.

Hieruit blijkt dat het profiel van de republikeinse stemmer nog meer uitgesproken de blanke, rijke man is die de wet in eigen handen wil nemen.

De gedeelde macht

Alhoewel het opmerkelijk is dat voor het eerst sinds 1930 een zittende democratische presidentskandidaat herkozen wordt, is het al even historisch

Tabel: 3 exit polls stemgedrag 1 bevolkingsgroep

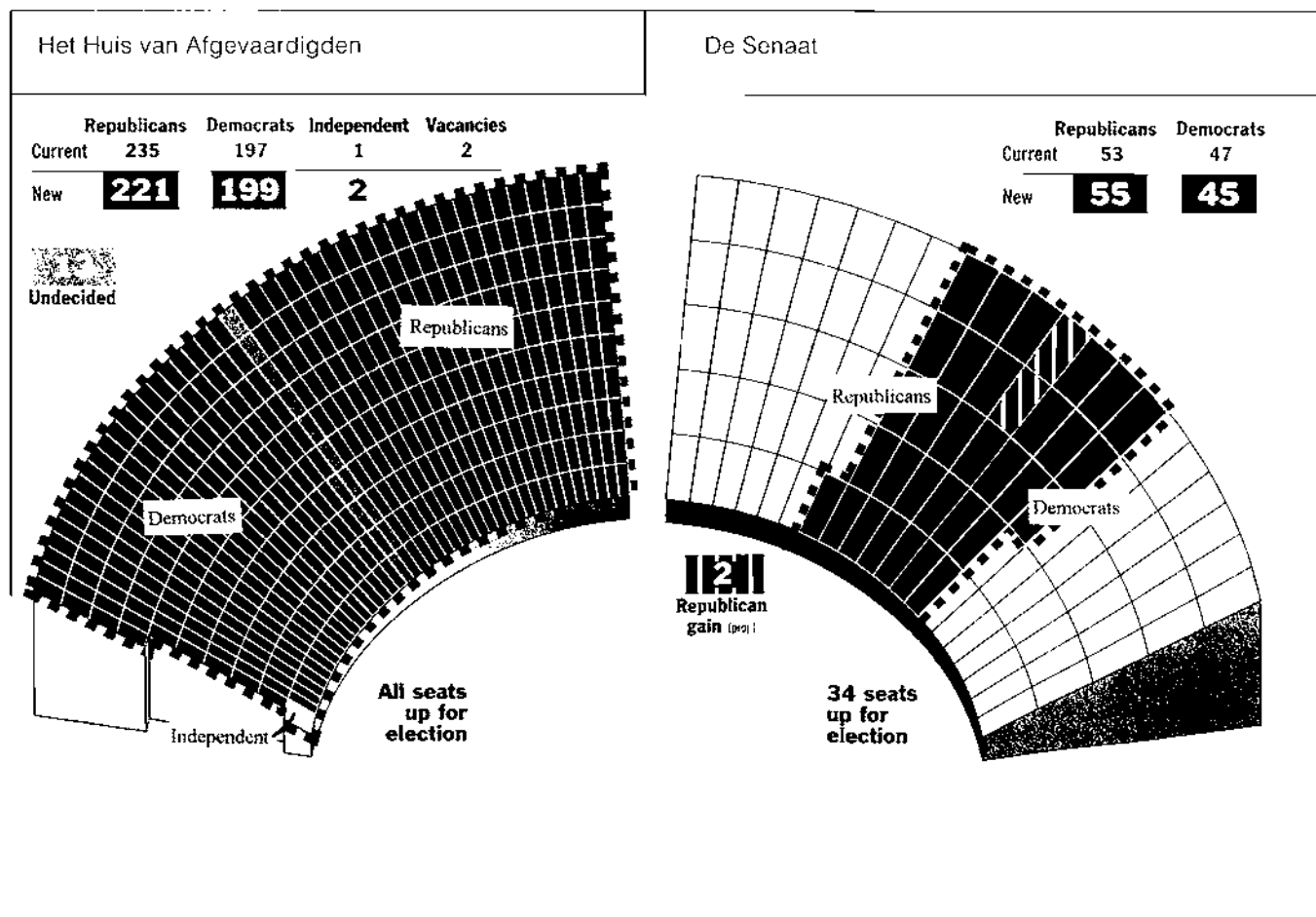
Bevolkingsgroep	Clinton	Dole
Algemeen	50%	49%
Mannen	44%	44%
Vrouwen	54%	38%
Blanken	43%	46%
Zwarten	83%	12%
Geen middelbaar diploma	59%	28%
Middelbaar diploma	52%	35%
Kandidaturen en HOBU*	43%	46%
Universitair	52%	40%
Inkomens BEF90.000-150.000	48%	40%
Inkomens BEF 150.000-225.000	47%	45%
Inkomens BEF225.000-300.000	44%	48%
Eerste-keer stemmer	54%	34%
+65ers	50%	43%
Wapeneigenaars	38%	51%
Religieus rechts	26%	65%

*HOBU: Hoger Onderwijs Buiten Universiteit

dat een oppositie in het congres haar meerderheid bevestigt. Uit volgende figuur 4 blijkt dat duidelijk zo. In het Huis van (Volks)vertegenwoordigers wonnen de democraten 2 zetels en verloren de republikeinen niet minder dan 14 zetels (met nog 13 onuitge-

maakt). maar blijven ze toch een meerderheid van 235 op 435 behouden. In de Senaat, waar 34 van de 100 senatoren moesten gekozen worden, vergroten de republikeinen zelfs hun meerderheid met 2 zetels.

Figuur 4: De zetelverdeling in het Amerikaanse Congres

Het politieke gevolg van die nieuwe machtsverdeling is gemakkelijk te raden. Clinton zal zijn verschuiving naar rechts bevestigen, terwijl de republikeinen hun samenwerking met de herkozen president zullen vergemakkelijken. Het duurde trouwens tot de laatste uren van de verkiezingsnacht tot bekend werd dat het boegbeeld van de republikeinen, Kamervoorzitter Newt Gingrich, herverkozen was. Waar hij met zijn "contract met de burger" in 1994 tot geen enkel compromis bereid was, verklaarde hij nu: "Als hij zijn campagnebeloften waarmaakt, is er geen reden waarom we geen gemeenschappelijke basis kunnen vinden. Zijn verkiezingsprogramma was immers een echt conservatief programma." (2)

Die dubbele beweging naar elkaar toe was reeds duidelijk bij de eerste personeelsswissels in de Clinton-ploeg. De terugtrekking van zowel de vroegere minister van Buitenlandse Zaken, Warren Christopher, als de minister van Defensie, William Perry, laten een verrechtiging op buitenlands vlak toe. Het Amerikaanse veto tegen een tweede ambtstermijn van VN-secretaris-generaal Boutros Boutros Gali is daar een voorbeeld van. Terwijl anderzijds de republikeinse senator Alfonse D'Amato in een eerste reactie op de overwinning van Clinton pleitte voor stopzetting van het Whitewater-onderzoek door de Senaat.

De andere verkiezingen

Tenslotte wil ik nog even de andere verkiezingen die op dezelfde dag plaatsgrepen vermelden. Van de 11

staten waar ook gouverneursverkiezingen op de agenda stonden gaan er 6 naar de democraten (Vermont, New Hampshire -veroverd op de republikeinen- Delaware, North Carolina, Indiana -waar Dole de meerderheid haalde-, Missouri en Washington -de westelijke staat-). West-Virginia (nieuw), North Dakota, Montana en Utah stemden voor een republikeinse senator. Ook op dat vlak blijft er dus een status quo.

Wat de volksreferenda betreft werden in California voorstel 209 (verbod op positieve discriminatie) en 215 (vrij gebruik van marihuana voor medische redenen) goedgekeurd, terwijl voorstel 211 (gemakkelijker rechtszaken voor aandelenfraude tegen vast tarief) niet aangenomen werd.

Tenslotte vertelt onderstaande figuur 6 boekdelen. De 10 duurste campagnes van zowel Senaat als Huis van Afgevaardigden zijn er opgesomd, waarbij het olifantje het partijsymbool van de republikeinen is en de ezeltje die van de democraten. Het valt op hoe een Senaatscampagne duurder is dan een voor de afgevaardigd. Let ook op de helrverkiezing van conservatieven als Torricelli (de Cuba-boycotter), Jesse Helms (de religieuze rechtsc) en Newt Gingrich.

Lucien Bollaert
21. 12.96

(1) zie Vrede nr 321 en 322.

(2) "Republikeinen leorden les",
De Standaard, 8/11/96, blz. 6.

Figuur 6: De 10 duurste campagnes

Senate				Winner	House				Winner
	John Kerry	Mass.	\$8,333,197	✓		Newt Gingrich	Ga.	\$5,625,093	✓
	Robert Torricelli	N.J.	\$8,269,457	✓		Richard Gephardt	Mo.	\$3,249,849	✓
	Mark Warner	Va.	\$8,237,073			Charles Schumer	N.Y.	\$2,859,681	✓
	Guy Milner	Ga.	\$7,638,652			Michael Coles	Ga.	\$2,344,912	
	Dick Zimmer	N.J.	\$7,595,374			Ellen Tauscher	Calif.	\$2,100,833	?
	Harvey Gantt	N.C.	\$7,057,717			Vic Fazio	Calif.	\$2,054,088	✓
	Jesse Helms	N.C.	\$6,725,515	✓		Greg Ganske	Iowa	\$2,019,302	✓
	William Weld	Mass.	\$6,639,759			Joseph Kennedy	Mass.	\$1,885,342	✓
	Carl Levin	Mich.	\$5,730,793	✓		Martin Frost	Texas	\$1,768,731	✓
	Paul Wellstone	Minn.	\$5,161,767	✓		John Ensign	Nev.	\$1,748,956	✓

Financial activity Jan. 1, 1995, through Oct. 16, 1996
Source: Federal Election Commission

Bulgarije - President - 27/10 en 3/11/96

Het mandaat van de in 1992 gekozen president Zjelow Zjalev, dat in januari 1997 verval, stond hier op het spel. In de schoot van de oppositiepartij, waar de presidentskandidaat moest aangeduid worden, moest de uitredende president het echter afleggen voor de 44-jarige jurist Peter Stojanov.

Stojanov won in de tweede ronde met 59,9 % (44 % in de eerste ronde) tegen de minister van cultuur van de regerende socialistische partij Marazov.

De opkomst lag met 61,2 % anderhalf punt lager dan in de eerste ronde.

De zege van Stojanov en zijn Unie van Democratische krachten (SDS) betekent een nederlaag voor de regerende Bulgaarse Socialistische Partij (BSP) (ex-communisten) die in 1992 aan de macht gekomen was en over een absolute meerderheid beschikte. Bulgarije wordt geconfronteerd met grote economische moeilijkheden. Het staats-

hoofd heeft in Bulgarije voornamelijk een representatieve functie. Politiek en economisch beleid zijn in handen van regering en parlement. Slechts deze kunnen tot de ontbinding van het parlement overgaan en nieuwe verkiezingen uitschrijven.

Joegoslavië - Parlement - 3/11/96

Uit de officiële uitslagen blijkt dat de regerende socialistische partij van Milosovic en zijn bondgenoten 84 zetels behaalde op de 138.

Deze coalitie behaalde in Servië 64 zetels en de Democratische Socialistische Partij van Montenegro 20 zetels. De twee formaties blijven dus acht zetels verwijderd van de twee-derde-meerderheid, waarover ze wel beschikte in het vorige parlement.

In de oppositie gaan 22 zetels naar de coalitie van partijen, 16 zetels naar de radicale Servische partij (ultra-nationalistisch) en 8 zetels naar de volkspartij van Montenegro.

Litauwen - Parlement - 10/11/96

De vroegere dissident Vytautas Landsbergis, leider van de rechtse oppositie, behaalde de meerderheid bij de recente parlementsverkiezingen.

De rechtse coalitie bekam 86 zetels op de 141 (70 zetels voor de unie van het vaderland van Landsbergis en 16 voor de christen-democraten). De partij van het democratisch Litauwen (ex-communisten), de vroegere regeringsmeerderheid die in 1992 aan de macht kwam, behaalde slechts 12 zetels.

Slovenië - Parlement - 10/11/97

De liberale democratische partij (centrum links) van premier Jauze Drovsek, die sinds vier jaar het bewind in handen heeft, won de tweede wetgevende verkiezing die sinds de onafhankelijkheid in 1991 gehouden werd. Deze partij behaalde 27,1 % van de stemmen (een winst van 4 % tegen 1992). Drovsek is de gewezen president van de vroegere Joegoslavische federatie (1989-1990) en is nu voorstander van een aansluiting bij de EU tegen het jaar 2001 en in mindere mate bij de NAVO.

De oppositie, de Sloveense Lente, een rechtse coalitie, die op de tweede plaats eindigde pleit voor een tragere integratie in hogergenoemde lichamen om de koopkracht van de landbouwers te waarborgen

Thailand - Parlement - 17/11/96

De partij van de nieuwe inspiratie (NAP) van Chevalit Yongchaiyudon won met 125 zetels op de 393 de verkiezingen. De bijzonderste rivaal, de democratische partij van gewezen eerste minister Chuan Leekjai, waarvan de bakermat zich in Zuid-Thailand bevindt, bekam 123 zetels, waarvan 29 op de 30 in de hoofdstad Bangkok.

De kiescampagne was een van de geweldigste uit de geschiedenis van het land.

Volgens de politie werden acht leden van politieke formaties neergeschoten.

Eén van de belangrijkste kenmerken van de Thailandse verkiezingen is dat veel stemmen worden gekocht. Dit zou in bijzonder het geval zijn in het noord-oosten van het land waar de NAP 78 op de 137 zetels binnenrijfde.

De leider van het NAP is de gewezen generaal Chavalit en minister van defensie in de ontslagnemende regering die in september het parlement ontbond en nieuwe verkiezingen uitschreef.

Roemenië - President - 17/11/96

De uittrekkende president Ion Iliescu moest de duimen leggen voor de christen-democraat Christen Constantinescu die 55.15 % van de stemmen behaalde tegen 44.85 %.

Iliescu die in de eerste ronde aan de kop stond werd verslagen dank zij de steun van de sociaal-democratische partij van Petre Roman die zich met zijn 20 % aansloot bij Constantinescu.

De nieuwe president is geoloog en jurist en als dusdanig rector van de universiteit van Boekarest.

Onze media beschouwen deze uitslag als een overwinning op de ex-communisten, maar vergeten er aan toe te voegen dat zoals Iliescu, ook Constantinescu en Roman gewezen communisten zijn. De democratische conventie van Constantinescu en de sociaal-democratische partij van Roman zullen nu samen regeren.

Tsjechië - Senaat - 23/11/96

Op initiatief van de centrum-rechtse regering van premier Vaclav Klaus gingen voor de eerste maal in Tsjechië verkiezingen door voor een senaat.

De democratische burger partij (ODS) van Klaus behaalde 32 van de 81 zetels en zijn regeringspartners, de christen-democratische unie (KDU-CSL) 13 zetels en de democratische alliantie 7 zetels.

De regeringscoalitie beschikt met 52 zetels over een comfortabele meerderheid.

De sociaal-democratische partij (CSSO), de belangrijkste oppositiegroep, bekam 25 zetels en de communistische partij (KSCM) 2 zetels.

De overwinning van de regeringscoalitie, vier maanden nadat ze in de parlementsverkiezingen haar meerderheid verloor, moet zeker gerelativeerd worden. Deels door het verkiezingssysteem en deels door het gebrek aan belangstelling van de kiezers. Tijdens de eerste ronde bedroeg de opkomst amper 35 % en tijdens de tweede ronde 30,5 %. Met een opkomst van minder dan een derde van de kiezers moet men zich toch wel gaan vragen stellen.

Wit-Rusland - Referendum - 24/11/96

President Alexander Loekasjenko heeft het door hem uitgeschreven referendum over de uitbreiding van zijn bevoegdheden gewonnen. Van de 84 % opgekomen kiezers zouden er 70,5 % de tekst van het referendum goedgekeurd hebben.

Sommige waarnemers en de oppositie spreken van onregelmatigheden maar duidelijke aanwijzingen werden niet gebracht.

Het minst dat kan worden gezegd is dat de politieke en economische situatie in Wit-Rusland een grote warboel is. De president heerst er zonder veel rekening te houden met het parlement. Ook de informatiemedia controleert hij grotendeels.

Met het referendum wil Loekasjenko zijn bevoegdheid nog uitbreiden, d.w.z. persoonlijk een aantal volksvertegenwoordigers aanduiden en zijn presidentstermijn tot 2001 verlengen. Hij wil tevens een nauwere samenwerking met het Rusland van Jeltsin aanschreeven. Voor het referendum was, door tussenkomst van de Russische premier tussen Loekasjenko en de oppositie, een akkoord uit de bus gekomen waarin de president en het parlement overeenkwamen dat het referendum niet bindend zou zijn terwijl het parlement haar afzettingprocedure zou intrekken.

Ondertussen blijkt dat een meerderheid van het parlement op 26/11 de uitslag van het referendum zou aanvaard

hebben en bereid zijn met de president mee te werken. De oppositie, o.m. nationalisten en communisten, die reeds meerdere grote protestbetogingen organiseerden, blijken niet geneigd to zijn zich hierbij neer te leggen.

Algerije - Referendum - 28/11/96

De massale opkomst en de overwinning van generaal Z roual bij de presidentsverkiezingen op 16 november 1995 had bij de Algerijnse bevolking de hoop opgewekt dat eindelijk een einde zou komen aan de burgeroorlog en een nieuwe weg zou worden ingeslagen.

Een jaar later blijkt dat niets fundamenteel veranderd is. Zoals de vroegere presidenten Ben Bella, Boumedi ne en Chadli zich een eigen grondwet hadden gegeven, heeft Z roual het eveneens nodig geacht een op maat gesneden grondwet uit te vaardigen. In dit perspectief werden de Algerijnen op 28 november 1996 opnieuw naar de stembus geroepen om zich, in een referendum, over deze nieuwe grondwet uit te spreken.

Daar waar in november 1995 de opkomst 75,7 % van de kiezers bedroeg zou, volgens officiële bronnen, de opkomst bij het referendum tot 80 % zijn opgelopen.

Volgens dezelfde bron zou de nieuwe grondwet met 85,81 % zijn goedgekeurd.

Gezien geen internationale waarnemers voor dit referendum werden uitgenodigd en de oppositie eveneens geen vertegenwoordigers in de stemlokalen had, stellen deze laatste zich ernstige vragen over het verloop van dit referendum.

De nieuwe goedgekeurde grondwet beschouwt de islam als de staatsgodsdienst.

Zij verbiedt echte partijen die zich op de godsdienst beroepen wat eveneens het geval is voor partijen die een regio of bevolkingsgroep voorstaan. De nieuwe grondwet voorziet een groeiende macht voor de president (deze zal essentiële problemen als financi s, landsverdediging e.a. decreten kunnen uitvaardigen). Tevens zal een tweede kamer (senaat) worden opgericht die de besluiten van de Kamer van Volksvertegenwoordigers zal kunnen inperken. In deze Tweede Kamer zal de president, rechtstreeks of onrechtstreeks, twee derde van de leden kunnen aanwijzen. In deze context hebben veel democraten zich sceptisch uitgelaten over de waarde van dit referendum. De meeste oppositiepartijen hadden dan ook de bevolking opgeroepen het referendum te boycotten.

Moldavië - President - 1/12/1996

De kiezers hebben in de tweede ronde hun vertrouwen gegeven aan Petru Lucinschi, de vroegere parlementsvoorzitter, die met 54 % van de stemmen de overwinning behaalde. Zijn tegenstander, de gewezen president Minia Snegur moest, alhoewel hij in de eerste ronde 39 % van de stemmen bokwam (Lucinschi 28 %) de duimen leggen gezien de verslagen premier Andrei Sangheli en de communistische kandidaat tijdens de tweede ronde hun steun verleenden aan Lucinschi.

Zwitserland - Referendum - 1/12/96

In Zwitserland ging een referendum door over de hernieuwing van de arbeidswet en een volksinitiatief (volksraadpleging) tegen de clandestiene immigranten. De nieuwe arbeidswet werd in maart 1996 door het parlement aangenomen. Deze voorziet nachtwerk voor vrouwen, gaf de mogelijkheid aan de patroons tot de uitbreiding van 500 supplementaire arbeidsuren en de toelating tot de opening op zes zondagen voor commerciële handelshuizen.

Linkse partijen, vakbonden, gesteund door de kerken, brachten 125.000 handtekeningen samen tegen deze wet en voor een referendum, daar waar 50.000 handtekeningen voldoende waren. In het referendum dat als gevolg van deze wet gehouden werd, spraken 67 % van de kiezers zich er tegen uit.

Op 26 oktober was er reeds een massabetoging doorgegaan tegen hogergenoemde wet en voor de verdediging van de openbare diensten.

Het volksinitiatief "tegen de clandestiene immigratie" ging uit van de UDC (Democratische Unie van het Centrum) van de populist Christoph Blocher.

Deze streefde nog een verstrakking na van de voorwaarden tot het bekomen van een politiek asiel in Zwitserland. De ontwerptekst had de steun gekregen van 110.000 burgers, wat mogelijk maakte deze aan de kiezers voor te leggen. De tekst werd echter verworpen met 53,7 %.

Beide referenda wijzen erop dat, in tegenstelling tot wat in progressieve middens meestal wordt gedacht, een referendum een belangrijk instrument kan zijn om de democratie te verdedigen.

Ghana - President - 7/12/96

De uittreedende president Jerry Rawlings werd verkozen met 57,2 % voor John Kufuor (39,9 %) en Edward Mahama (3 %). De uitslagen van de parlementsverkiezingen die gelijktijdig plaats hadden gaven aan het Nationaal Democratisch Congres (NDC) van president Rawlings 130 op 195 te verdelen zetels. Jerry Rawlings die aan de macht is sinds 15 jaar bevestigd zo zijn betwiste overwinning van 1992 na de twee militaire staatsgrepen die hij in 1979 en 1981 uitvoerde. Rawlings wordt vandaag beschouwd als een van de beste Afrikaanse leerlingen van het Internationaal Monetair Fonds (IMF).

Nicaragua - Parlement - 20/12/96

We publiceerden reeds in ons vorig nummer de uitslag van de presidentsverkiezingen in Nicaragua. Op 4 december werd eveneens de officiële uitslag bekend gemaakt van de parlementsverkiezingen die gelijktijdig gehouden werden. De Liberale Alliantie (rechts) van de verkozen president Armaldo Aleman behaalde 42 van de 93 zetels. Het Sandinistisch Front (links) bokwam 36 zetels. De christendemocraten kregen er 4 en acht andere kleine formaties samen 11 zetels.

De slag om Jeruzalem gaat verder...

Indrukken uit een bezette stad, 25/10-3/11/96

De algemene Israëliëse politiek om Palestijnen uit Jeruzalem te verdrijven valt uiteen in twee categorieën: een eerste door de meerderheid van Palestijnse inwoners van Jeruzalem uit de stad te drijven door diverse methodes. Deze politiek is zo effectief gebleken dat volgens bronnen van de Palestijnse autoriteit alleen nog 50 000 Palestijnen uit Jeruzalem regulier in de stad kunnen wonen.

Ten tweede onderwerpt Israël de Palestijnen die in de stad kunnen blijven aan een politiek van raciale discriminatie, waarbij hen legaal het statuut van permanent verblijfschap wordt toegekend (dit in tegenstelling tot het volledig burgerschap dat de joodse inwoners van de stad genieten), hetzelfde statuut dat aan vreemde inwoners in Jeruzalem wordt toegekend. Palestijnen in Jeruzalem worden op die manier buitenstaanders in hun eigen land en recent is Israël begonnen met de intrekking van het permanente verblijf van Palestijnen uit Jeruzalem.

We geven een beschrijving van de manieren waarop en de mechanismen die Israël gebruikt om Palestijnen met geweld uit de stad te verdrijven, die geïntensifieerd werden door de vroegere Arbeidersregering tegen het einde van haar regeerperiode en die werden verdergezet door de recent verkozen Likudregering.

De vernietigingspolitiek

De Israëliërs kennen slechts met mondjesmaat bouwvergunningen toe voor Arabische huizen, en vernietigt de huizen die zonder vergunning werden gebouwd. Meer dan 1000 Palestijnse huizen werden in Jeruzalem en omgeving vernield sedert het begin van de Intifada in 1987. De Israëliëse autoriteiten overwegen nu de bijkomende vernietiging van 2000 Palestijnse huizen en 2550 openbare gebouwen en instellingen. Tussen mei en juni dit jaar kregen 182 Palestijnen in Jeruzalem huisvernietigingsberichten. Het gemeentebestuur van Jeruzalem verplicht alle Palestijnen die een nieuwe bouwvergunning krijgen een verklaring te ondertekenen om hun huis aan niemand anders dan aan de kinderen van de eigenaar te verhuren na zijn voltooiing.

Het afnemen van identiteitskaarten

Israël heeft een politiek aangewend om de permanente ID-kaarten van Palestijnen uit Jeruzalem te herroepen en de hernieuwing van reisdocumenten van Palestijnen uit Jeruzalem die buiten de stadsgrenzen wonen. Momenteel worden de ID-kaarten herroepen van Palestijnen uit Jeruzalem die meer dan zeven jaar buiten het land verbleven hebben. Er worden allerlei voorbereidingen getroffen om de ID-kaarten van Palestijnen uit Jeruzalem die op de Westbank leven in te trekken, op diverse manieren, met inbegrip van conducting censuses in the West-Bank areas surrounding Jeruzalem, door de

ziekteverzekering van Palestijnen uit Jeruzalem die in de West-Bank leven in te houden, door de kinderen van die Palestijnen of van Palestijnen die in het buitenland wonen de permanente verblijfsstatus van Jeruzalem te onthouden en door de reisdocumenten van inwoners van Jeruzalem die in het buitenland studeren te weigeren te vernieuwen;

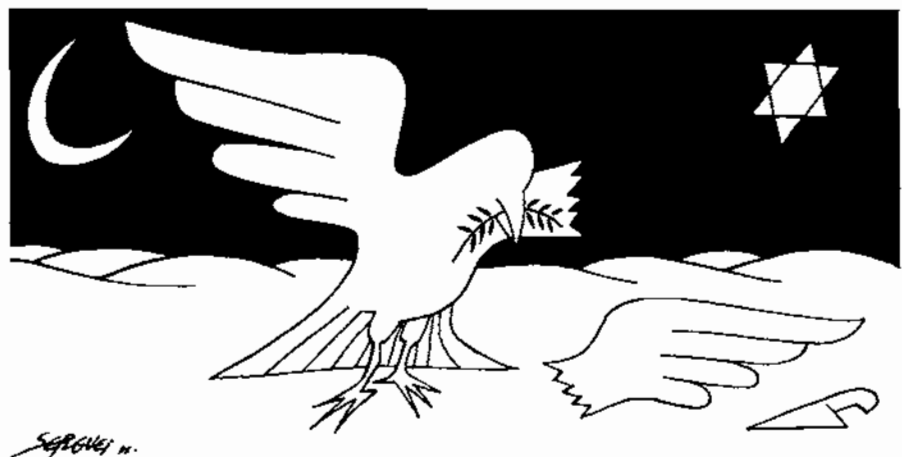
Het aanvallen van heilige Arabische plaatsen

het Israelische Hoge Gerechtshof heeft onlangs de toestemming gegeven aan een groep leden van een radicale Joodse beweging om het Al-Aqsa-moskee complex binnen te treden. De groep kwam het complex binnen in juli. Israël heeft uitgebreide graafwerken gedaan in de Oude Stad en naast het Al-Aqsa moskee-complex en heeft graven blootgelegd naast de Dung Poort van de Oude Stad. Het Palestijnse ministerie van Informatie heeft onlangs een

rapport vrijgegeven met Israëliëse schendingen van Arabische christelijke en moslim heilige plaatsen sedert 1967 onder de titel 'Heilige plaatsen in het Heilige Jeruzalem'.

Economische discriminatie

40% van Palestijnen uit Jeruzalem leven onder de armoedegrens. 90% van de stadshandel wordt gevoerd met Israël. terwijl Israël verhindert dat West-Bank-producten de stad binnenkomen. In 1996, oversteeg de handel in Oost-Jeruzalem niet 50% van de handel van slechts één jaar vooraf. wat handelaars uit Oost-Jeruzalem dwong de stad te verlaten en elders een handel op te zetten. De directeur van de Kamer van Nijverheid zegt dat Israël weigert Oost-Jeruzalem te integreren samen met de rest van de stad als een ontwikkelingszone van hoge prioriteit, die Palestijnse handelaars en business-eigenaars taksverminderingen en investeringssubsidies zou toekennen.

Palestijnen uit Jeruzalem betalen zowat 35% van hun inkomen in taksen aan de overheid, wat 16% aan realty taksen inhoudt, die aan de gemeenteraad van Jeruzalem toegekend worden. In ruil hiervoor ontvangen de Palestijnen slechts 5 % van de voordelen van de gemeente. Daarenboven worden goederen in Oost-Jeruzalem ingevoerd van buitenaf door Israëlische dealers, omdat Israël geen invoervergunningen toekent aan Palestijnse handelaars. De werkloosheid onder de Palestijnen uit Jeruzalem bereikt om en bij de 35 %.

Discriminatie op toeristisch gebied

Israël kent geen hotelbouwvergunningen toe aan ondernemers uit Oost-Jeruzalem; ter vergelijking, vijf aren Arabische grond in Jeruzalem werden aangeslagen voor de bouw van drie hotels in joods bezit. Alle toeristische en archeologische sites in de stad krijgen een apart joods en Israëlisch karakter in folders die verspreid worden en in lezingen die door relevante Israëlische autoriteiten worden gegeven;

Transport

De afsluiting heeft tot een daling van het aantal bussen geleid tussen Jeruzalem en de West-Bank, van 502 tot slechts 73. De busmaatschappijen van Al-Izariyeh, Abu Deis, Ramallah, Hebron en Bethlehem hebben de meeste van hun busdiensten moeten stoppen. Het merendeel van de straten is slecht en hebben verlichting nodig; dergelijke diensten worden door het gemeentebestuur van Jeruzalem niet geleverd.

Onderwijs

De regering Netanyahu vatte in augustus 1996 de discussie over onderwijs in Oost-Jeruzalem aan. De vorige Israëlische regering had geweigerd het curriculum dat uitgewerkt werd door de Palestijnse Autoriteit in Jeruzalem te onderrichten. Het is tot nu toe niet geweten welke nieuwe procedures de regering Netanyahu zal nemen tegen de privé-scholen; ze zou hen kunnen beschuldigen van het feit dat ze verbonden zijn met de PA (privé-scholen, in tegenstelling tot scholen die onder het Jordaanse ministerie van Onderwijs vielen vroeger dan de oorlog van 1967, vallen niet onder het gezag

van het gemeentebestuur of het Israëlische ministerie van onderwijs). In Jeruzalem zijn er 93 scholen waarvan er 58 privé zijn. Daarenboven zijn er colleges waarvan er drie gesloten zijn op Israëlisch bevel;

Aanvallen op Palestijnse instellingen

De aanvallen op de Palestijnse instellingen in Jeruzalem gaan door en zijn toegenomen onder de nieuwe Israëlische regering. De voorbije augustusmaand koppelde Netanyahu de Israëlische militaire terugtrekking uit Hebron aan de sluiting van het Geografisch Centrum van de PA en haar Jeugd- en Sportdepartement in Jeruzalem - beide zijn delen van de Arabische Studie Gemeenschap en niet van de Palestijnse Autoriteit. Athoewel deze instellingen in augustus gesloten werden, heeft geen terugtrekking uit Hebron plaatsgevonden. Verder verhindert de Israëlische regering bezoeken van internationale delegaties aan het Orient House, denken we maar aan de Franse minister van Buitenlandse Zaken Hervé de Charette in oktober laatstleden. Op 9 augustus 1996 bevestigde Netanyahu op een kabinetsbijeenkomst van de Israëlische regering dat de Israëlische regering werk zou maken van de sluiting van alle 'illegale' kantoren in Jeruzalem, met inbegrip van het kantoor van Hatem Abdul Qader, lid van de Palestijnse Wetgevende Raad.

Verblijfplaats

Palestijnen uit Jeruzalem die buiten Jeruzalem leven, worden verhinderd de stad binnente komen door PA-teams en worden gedwongen in zelfbestuur gebieden te wonen. OP die manier wordt hun verblijf in Jeruzalem permanent herroepen.

Zo'n maatregelen zijn de middelen gericht aan de Israëlï, ingegeven door de judaïsering van de stad en de vrijmaking van zijn Palestijnse inwoners.

Claudine Huyghe

--- ---
Bron : Palestine report, 1 november 1996, vol. 2, n. 21, pp. 10-11.

Wist je dat...

- ... er sinds 1980, wereldwijd, 45.000 personen uit 27 landen officieel als vermist geregistreerd worden.
- ... volgens de laatste gegevens van de Verenigde Naties de wereldbevolking bestaat uit 6,5 miljard mensen, dat 1,3 slechts hun vingers hebben om te eten en 3,3 miljard anderen slechts 2 dollars per dag hebben om te leven.
- ... de Franse openbare schuld op dit ogenblik 3.950 miljard F.fr. (± 23.700 miljard B.fr.) bedraagt.
- ... in Guatemala 65 % van de grond in handen is van 2 % grondbezitters.
- ... het aantal verkrachte vrouwen op de wereld geschat wordt op 1 op 2.000.
- ... de 14 miljoen gerapporteerde misdaadgevallen in de Verenigde Staten in 1992 aan de staat 425 miljard dollar gekost hebben.
- ... het aantal milieuvluchtelingen in de wereld geschat wordt op 25 miljoen mensen.
- ... in Brazilië 81 % van de grond in handen is van 4,5 % van de bevolking.
- ... wetenschappers voorzien dat met de voortzetting van het consumptieniveau van 1992 lood zal uitgeput geraken binnen de 18 en 38 jaar en zink tussen de 20 à 46 jaar.
- ... in 2025 de verhouding van de wereldbevolking die in steden woont de 60 % zal overschrijden. In de ontwikkelde landen de stedelingen 85 % van de bevolking zullen vertegenwoordigen en in de derde wereldlanden 57 %. De planeet zal dan 5 miljard stedelingen tellen. Voor 2015 voorziet men 33 monstersteden met meer dan 8 miljoen inwoners. De grootste, Tokio zal een bevolking hebben gelijk aan driemaal België of 30 miljoen.
- ... de grote meerderheid van de 32 miljoen Brazilianen die met een inkomen moeten leverij dat onder het levensminimum ligt, zwarten zijn. En in de stad Salvador waar 80 % van de bevolking zwart is er maar 5 % op de banken zit van de federale universiteit van Bahia.
- ... 20,9 % van de bevolking van Chicago een inkomen heeft dat lager is dan het levensminimum. In 12 wijken, waar zwarten wonen, loopt dit op van 40 % tot 79 %.

Voedselhoogmis in Rome

De V.N.-organisatie FAO (Food and Agricultural Organisation) heeft van 13 tot 17 november in haar hoogmis gehouden om over de voedselproblematiek op onze aarde te debatteren, en een nieuw zogenaamd actieprogramma op te stellen.

Het is niet de eerste maal dat men op dit niveau dergelijke conferenties organiseert die dan telkens besluiten met een rocks goede voornemens. De vorige voedselop, die in 1974 in Rome doorging, besloot: "Iedere man, vrouw en kind heeft het onvervreemdbaar recht bevrijd te zijn van honger en ondervoeding, ten einde hen toe te laten zich te ontwikkelen". Wat is ervan terecht gekomen?

Vrouwen

Iedere 3 seconden sterft een kind door gebrek aan de nodige calorieën en proteïnen. Meer dan 800 miljoen mensen (80 maal de bevolking van België), waaronder 200 miljoen kinderen jonger dan 5 jaar, lijden aan chronische ondervoeding. Na de kinderen zijn de vrouwen de grootste slachtoffers van de honger. Volgens het wereldvoedselprogramma van de V.N. zijn de vrouwen en kinderen goed voor 3/4 van het totale aantal mensen die honger lijden op onze wereld. 22% van de wereldbevolking is door honger en armoede in hun ontwikkeling beperkt.

Dit verslag toont ons anderzijds duidelijk aan dat het de vrouwen zijn die in Afrika voor 80% en in Azië voor 60% instaan voor de voedselproductie. Voor één familie op drie is de vrouw de enige steun in de voedselvoorziening, en het is zij die zich het taatste voedt, zij geeft eerst het beschikbare eten aan man en kinderen.

In Afghanistan, een land verwoest door interne conflicten en machtsstrijden en waar buitenlandse pyromanen uit de rijke industrielanden aardig mee de kaarten schudden en de brandhaard aanwakkeren, is volgens de FAO de hongersnood het grootst. Men schat er het percentage van de bevolking dat lijdt aan ondervoeding op 73%.

Vermageringsproducten

Het wereldvoedselprogramma van de V.N. klaagt de verontrustende daling aan van de voedselhulp. Zo is de hulp in graangewassen gedaald van 15 miljoen ton voor 1992-'93 tot 8 miljoen ton voor 1994-'95.

Op deze bijeenkomst in Rome betreurt FAO-directeur Jacques Diouf dat het

budget van 673 miljoen \$ voor 94-95 werd verminderd naar 650 miljoen \$ voor 96-97, waardoor de werkmiddelen nog beperkter worden. Dit budget is nog kleiner dan het geld dat men uitgeeft in 6 dagen aan katten- en hondeneten in 9 rijke industrielanden, of 5% van het bedrag dat men uitgeeft aan vermageringsproducten in een bepaald ontwikkeld land.

en landarbeiders blijft groeien, dat mensen deze sector verlaten en naar de steden trekken in de hoop daar hun kost te kunnen verdienen, waardoor de druk op de steden naar onoplosbare proporties opzwellt.

Waar men in Rome niet heeft over gesproken

In Rome viel geen woord over de zo nodige landhervorming. De meeste hongerlijdenden wonen op het land, maar ze zijn ondervoed precies omdat ze geen akker bezitten. Deze situatie aanpakken zou er toe bijdragen dat ze voor een groot deel in hun eigen voedsel kunnen voorzien, en zou ook bijdragen tot de ontwikkeling van een plaatselijke economie waardoor de landvlucht naar de steden zou afnemen. In de plaats daarvan raadt de FAO aan de landbouwmarkt voor de internationale handel te openen.

De zo hooggeprezen "vrije markt" bestaat niet. In de voorbije jaren hebben de E.U. en de V.S., dankzij gigantische exportsubsidies zich op de agrarische wereldmarkt doorgezet. Afrika draagt de gevolgen. Het Europees rundvlees dreef de veehouder uit de Sahellanden ten gronde in de jaren '80. Begin 1990 overspoelde EU-graan de markten van Kenia, gelijktijdig veroverde maïs uit de VS en de EU Zimbabwe, waardoor de lokale graan- en vleesproductie uit de markt wordt geprijsd met alle nefaste gevolgen voor de inheemse landbouw.

Deze markt oriëntering van de FAO roept heel wat vragen op als we naar de export kijken van het zuiden.

Alleen de beter gestelde boeren kunnen investeren in exportproductie met goed rendement. Zoals hierboven gezegd wordt echter de druk op kleine landbouwers en vrouwen dikwijls danig groter dat ze hun land kwijtraken, waardoor nieuwe oppervlaktes vrijkomen voor exportproducten die deviezen binnen brengen om voedsel te kunnen invoeren.

Maar waarmee gaat deze landloze bevolking de importproducten betalen? Dergelijke ontwikkeling moet de FAO toch niet onbekend zijn? Waarom stelt ze dan geen nieuwe accenten in haar beleid?

DRAWN FROM EUROPE

Deze evolutie en vaststellingen staan in schril contrast met de mooie intenties en verklaringen van de FAO-top van 1974, waar men zich tot doel had gesteld dat binnen de 10 jaar geen kind meer met honger zou moeten gaan slapen, dat geen familie voor de voeding van de volgende dag bang hoefde te zijn, dat geen enkele mens in zijn ontwikkeling en toekomst geremd zou worden.

Al deze beloften en ronkende verklaringen zijn niet uitgekomen. Het absolute aantal hongerlijdenden is er niet kleiner op geworden. Op deze bijeenkomst werd een nieuw doel gesteld: het aantal hongerlijdenden met de helft verminderen op 20 jaar. Maar deze beperkte doelstelling zal wel evenmin worden gehaald, want goede bedoelingen kunnen niet rechtzetten wat de mondiale economie kapot maakt.

Het probleem zit 'm in het feit dat de FAO de dominantie van de vrije-markt-economie aanvaardt. Hierdoor draagt ze zelf bij tot het behoud van het groot aantal hongerigen, en tot de ecologische problemen in de agrarische wereld. Deze zorgen er dan op zich weer voor dat het aantal landloze boeren

Rome sprak ook geen krachtige veroordeling uit van industriestaten die een economisch handelsembargo uitvaardigen en anderen daarin willen meetrokken. Dergelijke politiek leidt tot een genocide van die volkeren die aan een dergelijk embargo onderworpen worden. En dat omdat ze een ander politiek systeem voor hun land wensen, of omdat ze als een belemmering worden ervaren voor de economische dominantie van de grootmacht in de regio. Het kan niet dat er een embargo is op producten (behalve wapens) en voeding, die de economie en voedselbasis van een volk op de helling zet. Men heeft de kans gemist dergelijke embargo's te veroordelen als misdaad tegen de mensheid die door een internationaal VN-tribunaal moet worden gestraft.

De WTO (wereldhandelsorganisatie) ondermijnt een zelfstandige voedselpolitiek

"Is het recht op voeding een fundamenteel mensenrecht, of een voorrecht van de vrije markt?". Over deze vraag heeft Rome niet ten gronde gedebatteerd. Evenmin over de verantwoordelijkheid van de staat, de regeringen en internationale instellingen om voedselzekerheid te waarborgen. Wanneer regeringen zich van deze

verantwoordelijkheid afwenden en deze taak overlaten aan de multinationale ondernemingen komt het fundamenteel recht op voeding in het gedrang. Ze volgen daarbij de dominante lijn van WTO (ex-Gatt) die de staat in dit domein elke rol wil ontzeggen.

De VS vreest met name dat het erkennen van het recht op voedsel de kleine landen handelsvoordelen op zou leveren, en hen de kans zou bieden gerechtelijke stappen te ondernemen. De VS was in Rome de woordvoerder van de rijke landen om de vrijhandel - bron van honger - tot sleutel te maken voor armoedebestrijding. Ook weigerden de rijke landen concrete verbintenissen aan te gaan om 0.7% van het BNP aan ontwikkelingshulp te besteden.

In de WTO hebben de rijke landen een dominerende positie, waardoor het WTO-beleid hun economische hegemonie versterkt ten nadele van de zwakkere landen die hiertegen geen verweer hebben. Niet alleen de kwantitatieve voedselzekerheid maar ook de kwalitatieve komt in het gedrang als multinationals zoals Unilever, Nestlé, Monsanto e.a. dit terrein beheersen.

We zullen moeten eten wat deze multi's samenbrengen, met inbegrip van de technisch gemanipuleerde voeding. Dergelijke groepen verdrijven de landbevolking van de lokale markten; de dollars vloeien rijkelijk naar agrogroepen als Cargill Continental, Pepisco e.a.. Hier moeten we V.S.-senator

McGovern bijtreden wanneer hij zegt: "Voedselveiligheid in privé handen is geen absolute voedselveiligheid, omdat zakenlui geld moeten maken, en niet mensen voeden".

Big is beautiful

Deze groepen controleren reeds de nationale landbouw van de meeste landen. Nu richten ze hun tentakels naar de controle van de landbouw op wereldvlak. Hun impact op de V.S.-consumptiemarkt wordt door volgende cijfers bijzonder goed geschilderd: van iedere uitgegeven dollar gaat 10 cent naar Philip Morris, 6 cent naar Cargill-Agro. Cargill en Beef Mercia leveren 87% van het slachtvlees. Kellogg en General Mills nemen 2/3 van de ontbijtgranen voor hun rekening. Campbells 73% voor soep in dozen. Frito-Lay verkocht 85% van de graan-chips en 40% aardappelenchips. Kraft, nu opgekocht door Philip Morris, heeft een aandeel van 50% van de kaasproducten.

Daartegenover zien we dat de kleinere boer in de V.S. het steeds moeilijker krijgt om het hoofd boven water te houden. Zo stelde A.V. Krels van CARR vast dat in 1990 22% van de landbouwbedrijven een inkomen beneden het levensminimum realiseerden, dat 88% van de landbouwers in 1993 een bijkomende activiteit moesten ontplooiën buiten hun landbouwbedrijf. Voor de periode van 1982 tot 1993 steeg het inkomen uit hun landbouwproducten met 7,5%, terwijl de kostprijs voor hun nodige investeringen 23% omhoog ging. In de tijdsspanne van 1987 tot 1992 hebben 99.000 kleine landbouwbedrijven per jaar de sector verlaten. Het aantal nieuwe instappers bedroeg 67.000 wat een verlies van 32.000 farms betekent.

De vrije markt die door WTO wordt opgedrongen en de structurele aanpassingsprogramma's van IMF en Wereldbank leiden naar een ontmanteling van het eigen voedselproductiesysteem. Ze brengen dus de voedselzekerheid verder in gevaar. Want de toegang tot voedsel vermindert voor een grote groep mensen met onvoldoende koopkracht, nu de voedselsubsidies door de internationale gemeenschap (IMF - Wereldbank) moest worden afgeschaft. Bovendien moeten we ook nog kijken naar de gevolgen van gen- en labo-agricultuur op de voedselzekerheid, de volksgezondheid en het milieu.

In deze mondialisering van de voedselproductie wordt Afrika behandeld als een gebied van lage arbeidskost en als

FAO

In 1943 kwamen 43 geallieerde regeringsvertegenwoordigers bijeen in Hot Springs in de staat Virginia USA, om zich over de problemen van de voedselzekerheid en over het statuut van de mensenrechten te buigen. Het jaar daarop kwamen ze opnieuw samen in Bretton Woods (waar IMF en Wereldbank werden opgericht) en tekenden er een nieuwe wereldorde uit die zich zou steunen op de vrije handel. De F.A.O. (Food and Agricultural Organisation) is ontstaan na de Hot Springs - conferentie.

De F.A.O. is de belangrijkste V.N.-organisatie die zich bezighoudt met de voedsel- en landbouwontwikkeling. Ze ging officieel van start tijdens de Quebec-conferentie op 16 oktober 1945. Sedert 1981 is deze dag uitgeroepen tot wereldvoedseldag. De F.A.O. houdt zich bezig met alle aspecten van landbouw- en voedselproblematiek: exploitatie van gronden, watervoorraden, productie en verbetering van gewassen, veestapel. Ze helpt de landen met agronomisch onderzoek, ze promoot de bescherming van de natuurlijke bodemrijkdom, het rationeel gebruik van meststoffen en pesticiden. Ze promoot ook de ontwikkeling van nieuw zaaigoed en de verdeling in de ontwikkelingslanden. Veel van wat tijdens de Hot Springs - conferentie werd voorgenomen heeft de F.A.O. niet kunnen realiseren.

Wat we niet uit het oog mogen verliezen is dat door het voedselprobleem - tijdens Hot Springs - in zijn globaliteit en niet alleen in het landbouwaspect te stellen, deze conferentie de verantwoordelijkheid van de regeringen onderstreepte om het recht op voedsel aan hun burgers te waarborgen.

Door zich ondergeschikt te maken aan de regels van de Bretton Woods - instellingen kan de F.A.O. haar reden van bestaan niet waar maken.

A.U.

leverancier van goedkope grondstoffen. Kenia voert 80% van z'n voedsel in en moet voor die factuur 80% van z'n exportinkomsten besteden. De EU-exportsubsidies ondermijnen rechtstreeks lokale productie en creëren armoede. In 1982 werd het EU-graan 39% goedkoper aan Kenia verkocht dan de prijs die de Europese boeren ontvingen. Voor 1993 was dat 50%. Hierdoor was in dat land een overaanbod goedkoop graan zodat de Keniaanse boeren hun oogst nog niet aan de straatstenen kwijt konden.

Zuid-Korea evolueerde van een land met een zelfstandige voedselbasis 40 jaar geleden, naar afhankelijkheid van V.S.-invoer. Voor de periode 1986-1991 steeg de agro-import van 1,7 miljard dollar naar 5 miljard. In de Filipijnen daalde de oppervlakte voor rijstbouw, terwijl die voor snijbloemen en exportgroenten sterk steeg. Door deze overschakeling van rijst, graan, suikerriet naar exportculturen zijn 350.000 landarbeiders en kleine boeren gebroodroofd, en verlaten jaarlijks 15.000 families het platteland om zich in de steden te vestigen. Dit is zeer belastend voor een land als de Filipijnen, als men weet dat rijst en graan goed zijn voor 6,4% van het BNP en werk bieden aan 6,7 miljoen mensen. De exportgerichte politiek die snijbloemen doet produceren, asperges, broccoli, tomaten en andere producten die niet voor interne consumptie zijn, houdt alleen rekening met de prijs, en niet met voedselzekerheid of andere behoeften van het Filipijnse volk.

Door de invoering van de zo hoog geprezen vrije markt in Rusland is de voedselproductie er dramatisch gedaald, nu met 32%. 1/3 van de bevolking leeft onder de armoedegrens, 50% van het voedsel wordt ingevoerd, de veestapel is met 40% ingekrompen, de vleesproductie daalde van 8,3 miljoen naar 5,9 miljoen ton in 1995. Hierdoor wordt de vleesimport - 25% van het vleesverbruik - een lucratieve sector voor de ... maffia.

De dominantie van de exportlogica in de landbouw, ter financiering van invoer en schulden, leidt voor vele landen, o.a. India, tot het exporteren van z'n ecologisch kapitaal, zoals de veestapel. In vele landen is de veestapel veel meer dan een vlees- of melkproduct. India telt meer dan 83 miljoen trekdieren. Ze ploegen 100 miljoen hectare land waarvoor anders misschien 15 miljoen tractoren nodig zouden zijn. Ze produceren een belangrijke hoeveelheid mest, die ook brandstof is voor kookvuren. Hun rol in het transport komt overeen met 6 ton aardolie. Als men deze werkdieren in de Indische

landbouw zou afschaffen dan zou de brandstoffactuur voor India jaarlijks 1 miljard dollar hoger zijn. De export van de dierenhuiden brengt 150 miljoen \$ deviezen op.

In India nog, moeten bijvoorbeeld bepaalde vruchtbare akkers plaats ruimen voor garnaalteelt voor de export, met op termijn een ecologische vernietiging van dat gebied. De exportlogica vervangt een economie voor het leven door een economie die leidt naar hongersnood en ellende.

België

Premier Dehaene verklaarde in zijn tussenkomst op deze Rome-top dat er sociale correcties nodig zijn op de vrije markt, wil men ontwikkelingslanden voedselzekerheid garanderen.

We vrezen dat correcties niet zullen volstaan, daar deze alleen maar zoethoudertjes zijn. Wat we nodig hebben is een volledig nieuwe internationale handelscode, die grondrechten van de zwakkere landen waarborgt en niet de lokale economie en handel vernietigt. Het feit dat Jean-Luc Dehaene dergelijk pleidooi hield is op zich een bekentenis dat het optreden van het rijke noorden nefast is. Daarom kondigde hij er niet meteen aan welke initiatieven België op de WTO-top van Singapore gaat nemen in dit kader? Of was zijn optreden alleen maar een intellectuele oefening, of show? Hij moet toch weten dat de globalisering van de vrije markt ligt in de internationale geldmobiliteit op zoek naar de gunstigste voorwaarden en maximaal profijt. In de landbouwsector heeft dat dus niets meer te maken met behoeftebevrediging maar met winst ten koste van de lokale voedselveiligheid, d.w.z. de dood van de kleine landbouwer.

Wat heeft de FAO-top gebaard?

We vermelden hier de belangrijkste punten uit het aangenomen actieplan 1996-2015

- het tot stand brengen en verzekeren van een gunstige economische en sociale omgeving om de armoede uit te roeien;
- het voeren van een beleid gericht op de uitroeiing van de armoede;
- waken dat de handelspolitiek met betrekking tot voedingswaren en landbouwproducten bijdraagt tot de voedselzekerheid;
- voorkomen van natuurrampen en crisissen veroorzaakt door de mens;
- beantwoorden aan dringende voedselhelp;

- aanmoediging van uitkeringen en het optimaal gebruiken van publieke en privé-investeringen.

Volgens de FAO-prognose zou men 75% meer voedsel moeten kunnen produceren in de komende 30 jaar, om het hoofd te kunnen bieden aan de demografische groei van de wereldbevolking van de huidige 5,7 miljard naar 8,7 miljard in 2030.

Dit actieplan houdt geen enkele verplichting in voor haar onder-tekenaars. De werkelijkheid zal wel zijn: "Veel beloven en weinig geven doet de hongerige sukkelaar in hoop verder leven".

Deze hoogmis in Rome heeft ons ook aangetoond dat het honger- en armoedeprobleem geen hoofdthema is voor de grote wereldleiders en moraalridders uit het rijke noorden. Hun bekommernis is meer hoe ze onder elkaar de wereld op kunnen delen in invloedssferen om de volkeren naar hartelust te kunnen melken.

Antoine Uytterhaeghe
27-10-96

Snelwegen van de informatie

"Een idee stimuleert de verbeelding en het enthousiasme van dhr Winston (gewezen PDG van de Citicorp-Citibank, de grootste van de VS): deze van de miljarden privé dollars die zonder enige beïnvloeding en controle door de wereld reizen naar de plaatsen waar deze het meest opbrengen. Een dergelijke situatie is niet nieuw.

Het is bijna twintig jaar dat de financiële transacties toenemen die de 1.000 miljard dollar per dag overschrijven.

Een dergelijke vloed, die de belangen dient van de multinationale ondernemingen die hun geld plaatsen waar het meest opbrengt, legt gedeeltelijk het verlies uit van de economische soevereiniteit van de staten.

De kanalen van de informatica dragen zodoende op een beslissende wijze bij tot de versterking van deze die reeds de macht hebben: de grote maatschappijen, het leger, de inlichtingsdiensten en de politie".

Herbert L. Schiller

Ere-professor van de universiteit van Californie, San Diego in "Le Monde Diplomatique", nov. 1996.

■ **BELGIE - GOKLUST:** De goklust heeft in ons land een onrustwekkende omvang genomen. Per categorie ziet dit er als volgt uit: paardenwedrennen: 10,8 miljard fr., windhondenkoersen: 1,7 miljard fr., voetbal: 1,6 miljard fr., Vlaamse casino's: 20 miljard fr., Nationale Loterij: (Lotto, joker, presto, enz.): 37 miljard fr. en bingo's: 81 miljard fr. (er zijn 11.368 bingo's - goldautomaten) De Belgen zetten naar schatting 160 miljard fr. in bij het gokken.

■ **SPOORWEGARBEIDERS:** Op 28 oktober ging te Brussel een internationale betoging door van spoorwegarbeiders tegen de door de Europese commissie geplande privatisering van de spoorwegen. Een kleine 20.000 spoormannen uit België, Frankrijk, Italië, Nederland, Denemarken, Oostenrijk en Luxemburg namen hieraan deel. Door het ongeluk in de kanaaltunnel konden deze uit Groot-Brittannië niet tijdig aanwezig zijn.

Deze manifestatie was zeker een lovenswaardig gemeenschappelijk initiatief van de Europese vakbonden. Opvallend is wel dat tv, radio en pers het niet nodig oordeelden over deze actie de minste informatie te verstrekken.

■ **INTERNATIONAAL ARBEIDSBUREAU (BTI):** Het BTI schat, in het rapport dat zij op 12/10 publiceerde, het aantal werkende kinderen van vijf tot veertien jaar op 250 miljoen. Onder hen werken 120 miljoen fulltime en 130 miljoen halftijds. Het BTI wijst er op dat 158 miljoen (ong. 61 %) werkzaam zijn in Azië, 80 miljoen (30 %) in Afrika, en 17,5 miljoen (8 %) in Latijns-Amerika.

■ **EUROPA:** Gemiddeld 10,8 % van de Europeanen zijn alleenstaanden. In Denemarken loopt dit zelfs op tot 21,9 %. Duitsland volgt met 14 %, Nederland met 13,7 %, België komt met 11,9 % op de vierde plaats gevolgd door Frankrijk 11,2 %, Groot-Brittannië en Luxemburg 11,1 %.

In Ierland gaat het slechts om 6,6 %. In de zuidelijke Europese staten leeft men duidelijk meer in familieverband. Dit blijkt uit de cijfers voor Italië 7,5 %, Griekenland 6,7 %, Portugal 4,4 % en Spanje 4 %.

■ **PERS:** In Frankrijk daalde het aantal titels van nationale kranten van 31 in 1939 (6.500.000 ex.) naar 28 in 1946 (5.559.000 ex.) en 12 in 1994 (2.789.000 ex.). Het aantal titels van regionale kranten daalde van 175 in 1939 naar 58 in 1994 (6.681.000 ex.) en verliest jaarlijks ± 200.000 lezers.

■ **BELGIE:** Onder de landen die als de 10 belangrijkste cliënten van België genoteerd worden voor de eerste zes maanden van 1996 noteren we: Tussen haakjes de cijfers voor dezelfde periode in 1995 in miljarden fr.

1) Duitsland	531	(584)
2) Frankrijk	471	(483)
3) Nederland	349	(339)
4) Groot-Brittannië	207	(214)
5) Italië	147	(148)
6) Verenigde Staten	110	(97)
7) Spanje	79	(78)
8) Zwitserland	50	(48)
9) Israël	43	(42)
10) India	41	(40)

Op wereldschaal ziet dit er als volgt uit: Europa 2.038, Azië 245, Amerika 150, Afrika en Oceanië 78.

■ **SCHULDEN:** Wanneer rekening wordt gehouden met de normen van het verdrag van Maastricht om in aanmerking te komen voor de eenheidsmunt dan moeten de schulden niet hoger bedragen dan 60 % van het Bruto Nationaal Product (BNP).

Op dit ogenblik ziet deze schuld er per land als volgt uit:

Luxemburg: 6,8 %, Groot-Brittannië 57,8 %, Frankrijk 71,8 %, Finland 64 %, Spanje 66 %, Portugal 71,8 %, Denemarken 73 %, Oostenrijk 74,6 %, Ierland 77,3 %, Nederland 78,7 %, Zweden 79,8 %, Griekenland 111 %, Italië 120 %, België 131 %.

■ **DUITSLAND:** Het is niet uitgesloten dat Duitsland, één van de belangrijkste voorstanders van de eenheidsmunt, buiten spel zal staan als het verdrag van Maastricht volgens de letter wordt toegepast. Deze vaststelling is het resultaat van een onderzoek van zes Duitse instituten. Het deficit op de begroting zou in 1997 nog 3,5 % kunnen bedragen in plaats van het voorziene maximum 3 % in het verdrag van Maastricht. De openbare schuld zou eveneens de 60 % overschrijden.

■ **EUROPESE UNIE:** Het jaarlijks Bruto Binnenlands Product (BBP) per inwoner van de tien landen uit Centraal- en Oost-Europa die zich kandidaat stellen om aan te sluiten bij de E.U. ziet er (uitgedrukt in ecus) als volgt uit:

Bulgarije: 1.024, Estonië: 1.003, Hongarije: 3.173, Letland: 740, Litouwen: 585, Polen: 1.905, Tsjechië: 2.625, Slovaakse: 1.749, Roemenië: 975 en Slovenië: 5.455.

Gemiddeld geeft dit 1.799 ecus.

Het Europees gemiddelde is 15.944. Portugal is de Europese lidstaat met het laagste niveau: 7.3324 ecus.

Gezien het groot verschil van het BBP

IMF TEGEN LOONINDEXERING

Het Internationaal Monetair Fonds laat het masker vallen. Een delegatie van het IMF verbleef half november in België en overhandigde een verslag van de minister van Financiën en de gouverneur van de Nationale Bank.

Het IMF drukt hierin zijn waardering uit over de verregaande inkrimping van het begrotingstekort, het herstel van de concurrentiekracht en de verlaging van de rente tot het Duitse niveau. België moet volgens het IMF verder gaan in die richting. Volgens het IMF is de loonindexering onverenigbaar met de monetaire unic. Dit blijkt uit volgend standpunt: "De automatische loonindexering, zoals deze in België bestaat, vermindert de ruimte voor loonsonderhandelingen, aldus het IMF. Verder wordt hieraan toegevoegd: de lopende overheidsuitgaven moeten eveneens blijven worden onderdrukt. De hervorming van de pensioenen, die begonnen is, moet worden voortgezet. De loonmatiging moet, naar Nederlands voorbeeld, worden aangepakt o.m. door de bevestiging van de minimumlonen wat geleidelijk tot een reële verlaging leidt. Het recht op werkloosheid moet fors beperkt worden.

Bovendien zou het minimumloon voor jongeren, nu 42.000 tot 44.000 fr., volgens het IMF best verlaagd worden tot beneden de 40.000 fr., gekoppeld aan inspanningen voor betere scholing.

De automatische loonindexering zou verder moeten uitgehold worden om uiteindelijk te verdwijnen", zo wordt er nog eens aan toegevoegd.

De arbeidersbeweging weet meteen uit welke hoek het gevaar dreigt.

We weten uit het verleden dat het reeds onder druk van het IMF was dat de minister van Financiën en de gouverneur van de Nationale Bank zich lieten overtuigen om de frank aan de Duitse mark te koppelen. Is het ook niet bekend dat, vooraleer België in 1982 devalueerde, Wilfried Martens discreet naar Washington trok om met het IMF vooraf overleg te plegen. (ads)

tussen hogergenoemde staten en de lidstaten van de Europese Unie moeten deze zich geen illusies maken op korte tijd in de E.U. te worden opgenomen.

Kivu-crisis

In dit dossier krijgt u een diepgravend artikel naar de achtergronden en omstandigheden waarin de 'rebellie' van Oost-Zaire zich heeft voorgedaan. Koen Vlassenroot van de RUG-Vakgroep Derde Wereld, spreekt over een lokaal conflict met regionale impact. Er is ook een stuk over de wapenhandel naar de regio. We beginnen met een uittreksel uit een informatie-folder van Oxfam-Solidariteit over de krachtsverhoudingen in de algemeen Zairese context. De rol en de belangen van de internationale grootmachten zullen we in ons volgend nummer behandelen. (*)

Samenloop van belangen

Als de Banyamulenge in oktober hun offensief inzetten in Zuid-Kivu, worden zij snel gesteund door andere bewegingen, en ook in het noorden nemen groepen het op tegen het Zairese leger, de ex-Far (voormalig Rwandees leger) en de Hutu-milities. De Alliantie van Democratische Krachten voor de Bevrijding van Congo/Zaire (Ae (AFDL)) wordt op 18 oktober formeel opgericht en bestaat uit 4 partijen, met hun woordvoerder Laurent Kabila. Kabila is de leider van de Revolutionaire Volkspartij (PRP), die betrokken was bij de Lumumbistisch-Mulelistische opstanden van de jaren '60. Hij is ongenaakbaar gebleven voor Mobutu en leefde sindsdien met een paar duizend aanhangers, vooral dankzij goudhandel in quasi-zelfvoorziening in de bergen van Fizzi-Baraka.

Het politiek project en de effectieve bestaansredenen van de Alliantie zijn nog onduidelijk. Inderdaad dienden zij, op korte termijn, de convergente belangen van Rwanda en Burundi aan de Zairese grens (de vluchtelingenkampen openbreken nvdv). Ook Uganda is hen niet ongenegen, al was het maar omdat Sudanese moslimrebellens, vanuit N.-Zaire en wellicht met Franse steun, al jarenlang terreur zaaien in het noorden van het land.

De AFDL beweerde vanaf het begin echter een Zairese beweging te zijn die tot in Kinshasa wou optrekken, vervoegd door andere verzetsbewegingen om aldus het Mobutisme ten val te brengen. Inmiddels lijkt dit streefdoel bijgesteld: er wordt gesproken van verkiezingen, er zou contact zijn met UDPS-premier Tshisekedi, de aangekondigde veralgemeende opstand breekt niet uit... En alles lijkt erop dat van de kant van Rwanda, dat inmiddels bijna 1 miljoen vluchtelingen heeft opgevangen, geen verdere steun te verwachten valt.

Kan de Alliantie op voldoende eigen krachten rekenen om haar objectief, het beëindigen van het Mobutisme, te bereiken? En is dit de weg die de Zairezen zelf wensen te volgen om tot hetzelfde resultaat te komen? Zaire is immers sedert 1990 gewikkeld in een

langzaam, moeizaam en erg verward 'democratiseringsproces'. Er is het overgangsparlement, een overgangsgrondwet en overgangsregeringen, maar met een blijkbaar onvervangbare president. Verkiezingen staan op het programma voor half 1997. Deze worden zowat overal in het land voorbereid door lokale comité's.

Welke strategie van de solidariteit?

Bij de machtsovername door de AFDL van de Kivu-provincies sloeg oorspronkelijk de helft van de Zairese bevolking op de vlucht, om pas later met mondjesmaat terug te keren. De berichten over de manier waarop de Alliantie de door haar gecontroleerde zone organiseert, wekken vertrouwen. Ambtenaren werden betaald (wat al lang niet meer gebeurd was), lokale structuren en gebruiken worden gerespecteerd, er heerst een relatieve vrijheid en aan de versperringen en afpersingen door het leger is een einde gekomen.

De Alliantie blijkt daarnaast een aantal kaders te omvatten die deel uitmaken van een jonge generatie. Mensen die

geen boodschap meer hebben aan de 'oude garde', of deze nu Mobutu heten of Tshisekedi of zelfs...Kabila. Ook in Kinshasa staat een garde 'jonge wolven' te wachten om hun kans te wagen. Dit alles betekent dat de huidige omwentelingen nog geen zicht bieden op de evolutie van de krachtsverhoudingen tijdens de komende weken en maanden.

Zelfs als de Alliantie momenteel van 'het voordeel van de twijfel' kan genieten, is het op dit ogenblik onmogelijk te bepalen welk van beide wegen, de 'ongewapende lange mars' of de gewapende opstand, uiteindelijk tot het gewenste resultaat zullen leiden: de omverwerping van de dictatuur, het instellen van economische en politieke democratie.

In afwachting kunnen we wel onze solidariteit betuigen met de Zairese bevolking, zowel in hun strijd als beproevingen.

Een aan beproevingen zal het mogelijks de komende weken niet ontbreken. Er zijn immers aanwijzingen dat het Zairese leger, dat met de nieuwe stafchef Mahele een 'sterke man' aan het hoofd heeft, een tegenoffensief voorbereidt. In de noordelijke stad Bunia (in de omgeving van belangrijke goudmijnen) werden half december nog troepen aangevoerd; er is prake van huurlingen, geronseld door Mobutu tijdens zijn verblijf in Nice, en er wordt een versterkte zichtbaarheid van Franse militairen gesignaleerd in Kisangani. Indien het centrale gezag opnieuw de controle over de Kivu-provincie zou overnemen, valt te vrezen dat niet alleen de leden van de AFDL zullen worden uitgeschakeld, maar dat ook zuiveringen zullen plaatsvinden onder de progressieve elementen die de regio niet hebben verlaten: NGO-kaders, mensenrechtenactivisten, eminente leden van de société civile...

Erik Todts
30.12.96

Hadden we het vroeger geweten, we zouden sneller zijn tussengekomen. Wat leest u daar? De krant van 6 maand geleden.

(*) de volledige tekst kan worden opgevraagd bij Vrede of rechtstreeks bij Oxfam-Solidariteit Raadstraat 39 1050 Brussel

Een intern conflict met regionale implicaties

Vaak wordt gesuggereerd dat het huidige conflict in Oost-Zaire kan teruggebracht worden tot een oorlog tussen Rwanda en Zaire en een strijd tussen twee acteurs: enerzijds de Banyamulenge die gesteund worden door het Rwandese regime met als doel de macht van de Hutu-milities te doorbreken, en anderzijds de Zairese en lokale overheden, die Rwanda als schuldige aanwijzen en alle Tutsi willen verdrijven omdat deze geen authentieke Zairezen zouden zijn. De werkelijkheid zit iets complexer in elkaar. Niet alleen lopen verschillende conflictlijnen door elkaar, maar moet een onderscheid gemaakt worden tussen de situatie in Noord-Kivu en deze in Zuid-Kivu.

Koloniale verantwoordelijkheid

Er is in de eerste plaats een diepgevoerd politiek conflict tussen de Banyarwanda en de autochtone Zairese bevolking met als inzet de toegang tot de politieke macht. Het middel hiertoe is de Zairese nationaliteit. Volgens de lokale bevolking kunnen de Banyarwanda hierop geen aanspraak maken omdat zij buitenlanders zijn. De achterliggende reden is dat de autochtone bevolking een politiek dominante positie inneemt die in Noord-Kivu zou moeten afgestaan worden wanneer de Banyarwanda, die er de meerderheid van de bevolking uitmaken, politieke rechten zouden krijgen. De aanwezigheid van deze Banyarwanda is het resultaat van de arbitraire vastlegging van de koloniale grenzen en verschillende migratiestromen. Tijdens de conferentie van Berlijn werden stukken van het Rwandese Tutsi-koninkrijk toegevoegd aan het koloniale Congo. Vanaf de zeventiende eeuw is er sprake van migraties van Tutsi-veehouders, afkomstig uit hetzelfde Rwandese koninkrijk. In Zuid-Kivu vestigden deze migranten zich oorspronkelijk in Mulenge (vandaar de naam Banyamulenge) en spreidden zich later ook uit naar Noord-Kivu. Tijdens de kolonisatieperiode onstonden nieuwe migratiestromen. Om economische redenen trokken begin deze eeuw talloze Rwandezers, voornamelijk van Hutu-origine, naar Noord-Kivu en Shaba, op zoek naar werk in de land- en mijnbouw. In de jaren dertig werd deze migratiestroom versterkt door een actief migratie-beleid van de Belgische kolonisator, een beleid dat pas in 1948 werd stopgezet. Tussen 1959 en 1964 en in de jaren zeventig tenslotte, trokken Tutsi, op de vlucht voor het politieke geweld in Rwanda, naar Oost-Zaire.

Politieke problemen

Bij de onafhankelijkheid van Zaire gaf de nationaliteitswet iedereen die tenminste tien jaar in het land woonde, recht op het staatsburgerschap. Hoewel dit betekende dat de meeste Banyarwanda in aanmerking kwamen

voor de Zairese nationaliteit, weigerden de provinciale autoriteiten in Kivu in het begin van de jaren zestig hen de toegang tot openbare ambten. In 1972 werd, in het kader van Mobutu's authenticiteitsbeleid de nationaliteitswet aangepast. Vanaf dan was iedereen wiens familie op 1 januari 1960 in het land woonde, automatisch Zairees. Deze aanpassing stelde zelfs dat mensen afkomstig van Rwanda-Urundi en sinds deze dag in Congo wonend met als bedoeling daar te blijven, staatsburgerschap werd verleend. Hierbij werd geen onderscheid gemaakt tussen Banyarwanda die lange tijd in het land verbleven, economische migranten en politieke vluchtelingen. In 1981 kwam een einde aan de politieke rechten van de Banyarwanda. Het Zairese parlement besliste toen dat enkel diegenen die konden aantonen dat hun voorouders die reeds vóór 1 augustus 1885 in Zaire leefden, op individuele basis de Zairese nationaliteit zou worden toegekend. Hoewel veel Banyarwanda aan deze voorwaarde voldeden, was het moeilijk dit aan te tonen.

Het effect van deze wijziging is dat de meeste Banyarwanda sinds 1981 van alle politieke rechten zijn uitgesloten en niet kunnen deelnemen aan de verkiezingen. De Nationale Soevereine Conferentie, die vanaf 1991 het Zairese democratiseringsproces vorm moest geven, bevestigde in 1992 zelfs de wet van 1981.

Economisch verging het de Banyarwanda veel beter. Op korte tijd zijn zij erin geslaagd een zekere economische welstand op te bouwen en op lokaal vlak een dominante positie in te nemen. Zij controleren grote delen van de graas- en landbouwgronden, tot grote ergernis van de autochtone Zairese bevolking.

De politieke uitsluiting kon niet beletten dat Banyarwanda zich in het midden van de jaren tachtig politiek gingen organiseren. Hutu-Banyarwanda verenigden zich in de landbouw-mutualiteit MAGRIVI. Wanneer de Banyarwanda in 1991 worden uitge-

sloten van deelname aan de Nationale Soevereine Conferentie, sensibiliseerde Magrivi Hutu om niet langer de autoriteit van lokale Hunde-chiefs te erkennen en te weigeren belastingen te betalen.

Etnische zuiveringen

Wanneer lokale politici pogingen doen om de bestaande spanningen verder aan te wakkeren, ontstaat een zeer onstabiele situatie. In maart 1993 werd voor het eerst openlijk strijd gevoerd tegen de Banyarwanda. De lokale bevolking vormt militias, de Mai-Mai en de Bangirima, en valt Banyarwanda aan in Masisi, Walikale en Rutshuru. Wanneer de leider van Magrivi wordt gearresteerd en Hutu-Banyarwanda hiertegen protesteren, barst een conflict los. Hutu en Tutsi worden door de militias, die hiervoor de steun kregen van lokale politiediensten en aangemoedigd werden door lokale regeringsambtenaren, bedreigd en aangevallen met vuurwapens en machetes. Het resultaat van deze uitbarsting van geweld zijn duizenden doden en tienduizenden ontheemden, en de creatie van etnisch homogene gebieden. Zo verdrijven de Mai-Mai alle Hutu uit Lubero, Kisimba en Ikobo, terwijl Hutu erin slagen Hunde en Nyanga te verdrijven uit Masisi en delen van de Rutshuru-zone. De Tutsi nemen nergens deel aan de gevechten doch delen in de klappen en zijn het slachtoffer van geweld van zowel Hutu als Hunde, Nyanga en Nande.

Opération Turquoise

Eind 1994 is deze strijd na verschillende verzoeningsconferenties en de inzet van Mobutu's DSP enigszins geluwd maar blijven de oorzaken van het conflict bestaan. Bovendien kondigde zich een ander conflict aan. De komst van honderdduizenden Rwandese Hutu-vluchtelingen heeft niet alleen de wankele verhoudingen in Kivu verder uit evenwicht gebracht maar heeft ook tot gevolg dat het Rwandese conflict zich naar deze regio verplaatst. Onder de vluchtelingen bevinden zich immers de Interahamwe-milities en delen van

Boeken in Vrede

bibliotheeknieuwsbrief

driemaandelijks tijdschrift bibliotheek Jan Verwest

Vrede vzw Galgenberg 29 9000 Gent

tel 09 233 46 88 fax 09.233.56.78

januari '97 2de jaargang nr 1

afgiftekantoor Gent X

v.u. : Georges Spriet F.Bernierstraat 29 1060 Brussel

Ten geleide

Met deze nieuwsbrieven willen we u laten kennis maken met enkele recent verschenen boeken, die we u ook in de bibliotheek Jan Verwest opnamen. De boeken van de bibliotheek kunnen worden uitgeleend, artikels kunnen worden geraadpleegd...

De meer dan 4200 boeken en brochures staan op computer, zodat we makkelijk kunnen vinden wat u zoekt. Daarnaast hebben we 150 tijdschriften in ons documentatiecentrum.

Vrede heeft nu sinds kort ook elektronische post, en kan voor u gaan zoeken op internet.

Via het bibliotheek-computernet (cocos) van de NGO's kunnen we nakijken of collega's van andere documentatiecentra over voor u interessante informatie beschikken.

Kom gerust even binnen we helpen graag vinden wat u zoekt.

*open elke dag van 13u15 tot 17u15
en op afspraak*

DE EUROPESE LEUGEN

De laatste maanden worden we via de media regelmatig om de oren geklopt over het E.U.-gebeuren dat onze federale regering en de E.U.-instanties aan het uitwerken zijn, t.t.z. de stichting van de Europese Muntunie (EMU) de Europese Centrale Bank met de invoering van de Euro. Zelden komen de tegenstanders van deze Europese politiek, die werd vastgelegd in Maastricht, aan bod in onze media. Ze hebben praktisch nooit de gelegenheid hun bezwaren tegen de E.U.-beslissingen en opties te verdedigen en kenbaar te maken. Rond de EMU hangt een taboe dat men beter niet in vraag stelt, en zeker niet als uw broodwinning afhangt van de Europese instellingen.

Als we het tweespan regering Dehaene en Fons Verplaetse van de Nationale Bank mogen geloven, zal de EMU en de Euro ons alleen maar voordelen brengen.

Europa en de burgers van de E.U.-lidstaten verdienen een betere voorlichting, waarbij de pro en contra's hun standpunt kunnen toelichten, waarbij de man in de straat kan pogen er iets van te begrijpen, en zich een beeld vormen over wat onze Europese koks in hun gaarkeukens aan het klaarstomen zijn. Het boek "de Europese leugen" van Peter Vanderbruggen, biedt de mogelijkheid kennis te maken met de mening van economen en mensen uit het milieu van het geldscheppen, de spelers uit de globale speculatie in het wereldcasino, die zeer sceptisch staan tegenover de EMU en de Euro.

Het is bijzonder interessant te lezen hoe zij de verkondigde beloften over meer welvaart, economische stabiliteit, versteviging van de eenheidsmarkt, enz. doorprikken als een zeepbel. Hoe ze aantonen welke rol de Bundesbank in dit wordingsproces speelt, hoe deze Duitse instelling haar wil opdringt, doorzet en de andere lidstaten ondergeschikt maakt aan de hegemonie van Duitsland en zichzelf, de Buba.

De auteur poogt in zijn boek de lezer duidelijk te maken dat de EMU een instelling naar Duits model moet zijn, waar diegene die de directieraad mag voorzitten eventueel wel uit een andere lidstaat kan afkomstig zijn. Volgens Peter Vanderbruggen is de muntunie geen economisch maar louter een politiek project. Politici beweren dat de eenheidsmunt noodzakelijk is om de verworvenheden te vrijwaren. Hier moeten we de auteur volgen en gelijk geven, wanneer hij schrijft dat de werkloosheid na de ondertekening van het Verdrag van Maastricht, naar ongekende hoogten is gestegen, dat de sociale sector aan flarden wordt geknipt, dat de sociale spanningen in de E.U.-lidstaten oplopen, dat deze ontwikkelingen een sociale tijdbom vormen die het gans Europese bolwerk tot een puinhoop kunnen herleiden.

De Europese muntslang (EMS) was een flexibel muntstelsel, deze flexibiliteit zal verdwijnen met de muntunie en de invoering dus van de Euro, want dit systeem verplicht de deelnemende lidstaten een strak opgelegd monetair beleid te voeren, waarbij deze staten hun zelfstandige monetaire en budgettaire politiek moeten overdragen aan de Europese instellingen.

In zijn boek geeft de auteur, handelsingenieur en correspondent in New York van de F. E. Tijd en Financieel Dag-blad, een ganse reeks argumenten waarom de muntunie niet kan en niet zal werken. Het zal een doodgeboren kind zijn omdat in al

hun ijver de bewindslui geen rekening houden met de noodzakelijke objectieve economische, politieke en sociale normen die nodig zijn om een dergelijke structuur met succes tot stand te brengen.

Het boek ontbreekt een nader en dieper ingaan op de sociale gevolgen voor de werknemers in de diverse E.U.-staten, of ze nu al dan niet zullen deelnemen aan de EMU. Maar ja, dergelijk hoofdstuk zal zeker niet de voorliefde van Peter Vanderbruggen hebben ?

Als de nabije toekomst zal/zou uitwezen dat de Europese instellingen berusten op een grote leugen, en dat het leven in deze EMU-regio voor iedereen een Europese nachtmerrie is, dan zijn we allen te beklagen. Want we laten ons regeren door een stel leugenaars. Of ze geel, roos rood of blauw zijn, doet er niet toe. Dit boek is een aanrader, het brengt een totaal andere visie over wat ons te wachten staat.

Antoine Uytterhaeghe

***De Europese Leugen. Peter Vanderbruggen.
Meulenhoff/Kritak 1996***

HET LAND VAN DE KERSENBLOESEMSONDERBELICHT

Edward Adriaenssens, journalist radio 1, verbleef één jaar in Japan. Reden en ervaring genoeg besliste hij om het al te stereotiep beeld dat westerlingen over de Japanse cultuur en samenleving hebben, bij te stellen. Hij belooft veel. "Ook misverstanden staan een goed oordeel over Japan in de weg. Zowel in Japan als daarbuiten bestaat het beeld van een van nature conflictarme maatschappij, waarvan de individuele leden het groepsbelang voorop stellen en weinig behoefte hebben aan het najagen van persoonlijke verlangens. Andere mythen zijn de zin voor harmonie, de verbondenheid met de natuur, het spiritualisme of het unieke karakter van de samenleving." (inl., blz. 9) Na het lezen van Japan bij nader toezien is er aan het stereotiep beeld dat ik over dit land had weinig of niets verandert. Alles waar je al eens van gehoord hebt : manga-strips, karaoke, kersebloesem komen aan bod maar van een gedegen, inhoudelijke analyse is geen sprake. De twee eerste hoofdstukken "minderheden in een homogene maatschappij" en "het onderwijs: feiten boven wijsheid" geven die inhoudelijke analyse wel.

99% van de bevolking bezit de japanse nationaliteit. Over een homogeen land gesproken! Toch zijn er minderheids-groepen, al geven Japanners dit niet graag toe. Voorcerst de Bukarim, een overschotje van de Japanse geschiedenis. Ten tijde van het feodale systeem zijn de Bukarim als onderkaste gebrandmerkt. Een normale positie nemen ze in het huidige Japan nog steeds niet in, hun Japans paspoort ten spijt.

Ook de Ainu, zeg maar het inheemse volk van de Japanse eilandengroep, zouden dat paspoort liever inruilen tegen de status van 'erkende minderheidsgroep'. Nu kunnen ze noch in hun eigen taal onderwijs krijgen en evenmin vis- en jachtgebieden met bijhorende rechten claimen. Een aparte groep 'vreemdelingen' zijn de Koreanen en de afstammelingen van hen die naar Zuid-Amerika emigreerden. Deze Braziliaanse of Peruaanse Japanners houden eigenlijk meer van het latino ritme dan van de strikte Japanse voorschriften. De meesten

van ons weten over de immense studiedruk die Japanse scholieren ondergaan. Hier krijg je een duidelijk zicht op het hoe en waarom van die stress. Ten eerste zijn er de gemeenschappelijke examens en de numerus clausus (zelfs voor middelbaar onderwijs). Ten tweede zijn er de bijscholings-scholen. Op enkele blz. wordt een duidelijk beeld geschetst hoe de onderwijs-structuur : vrije, staats en bij-onderwijs, in elkaar zit. Vooral de Juku, het schaduw onderwijs of de bijscholingsscholen krijgen een veeg uit de pan. Waarom de Japanse ouders en pubers aan de studiedruk toegeven, wordt niet geduid.

Om het stereotiep beeld van de gezagsgetrouwe, werkgrage, overuren-kloppende Japanner tegen te gaan beschrijft Adriaenssens telkens één proces van één individu dat rechtmatig protesteert. Ofwel tegen de verwachting overuren te kloppen ofwel tegen verplaatsing. Omdat het schoolstelsel zo rigoureuus in elkaar zit, kan een gezin niet zomaar verhuizen. Het idee van de 'brave, gezags-getrouwe Japanner' blijft bestaan.

Als Adriaenssens karaoke, ongetrouwde kantoordames (tot 30j), de manga-strips en de laadjes-hotels beschrijft, ben je al aan de weinig doorprikkende schrijfstijl gewend en lees je gewoon de leuke weetjes er vlug op na.

Ria Van Herck

***Japan. Bij nader toezien. Edward Adriaenssens.
Uitgeverij Globe, 136 blz.***

50 JAAR BRETTON WOODS

Het boek "la gestion capitaliste de la crise" bevat de teksten van Samir Amin gebracht op de conferentie te Madrid in 1994, ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van het internationaal monetair stelsel van "Bretton Woods".

In het eerste deel wordt aandacht besteed aan de rol van mondiale economische instituten (zoals de Wereldbank, het IMF en de GATT - nu WTO, Wereldhandelsorganisatie) in de huidige crisis. Amin argumenteert op een heldere wijze hoe ze zich alle, sinds begin van de jaren tachtig, volledig aansloten bij de extreem neo-liberale koers die dan opgang maakte. Ze bestrijden bijgevolg de crisis niet, maar onderhouden en beheren haar ten bate van het groot-kapitaal.

In een tweede deel worden de problemen besproken waarmee het internationaal monetair systeem kampt en worden de alternatieven, voorgesteld door specialisten, beoordeeld. Tenslotte gaat Amin in op de voorwaarden die vervuld moeten zijn om uit de crisis te breken en duurzame ontwikkeling mogelijk te maken.

De krachtige boodschap van het boek is dat de strikte toepassing van de kapitalistische logica onvermijdelijk leidt naar crisissituaties. Ontwikkelingskansen ontstaan alleen als een politiek tegengewicht wordt gevormd tegen de dominantie van die logica en rekening gehouden wordt met de sociaal-culturele verschillen waarin de mensen leven.

Paula Burghgraeve

La Gestion capitaliste de la Crise (le cinquantième anniversaire de Bretton Woods). Samir Amin. Forum du Tiers Monde, 1995, Editions l'Harmattan, Paris.

MYTHEN

Dit boek is een degelijk werk om harnekkige mythen en verhalen over de Belgische natie en monarchie enerzijds, over Waalse, Vlaamse en Europese identiteit anderzijds, te demystifiëren.

Deze mythen worden vandaag nog steeds gevoed en gekoesterd. Hiervoor grijpt men terug naar een ver of meer nabij gelegen verleden om huidige politieke, economische of sociale relaties te bevestigen en te rechtvaardigen. Dat men daarbij de geschiedkundige feiten vervalst of gewoonweg negeert om de mythe kost wat kost in stand te houden is een vaststaand gegeven. De nauwe band tussen de geschiedschrijving en de geschiedenis-weergave door de politieke machten wordt in dit boek voor het grote publiek uit de doeken gedaan. Daartoe deed Anne Morelli een beroep op een twintigtal auteurs die elk een historische figuur belichten. Eerst de klassieke mythen die beginnen bij de Gallische volkeren, Clovis, Karel de Grote, Godfried van Bouillon, Jacob van Artevelde, de landvoogden Albrecht en Isabella, Koning Albert I... maar ook de mythe van het geïndustrialiseerde België als symbool van moderniteit en vooruitgang. In deze bijdrage van Sven Steffens wordt getoond hoe de jonge Belgische staat in de 19de eeuw het paradigma moest worden van een niet te stuiten industriële groei. Tentoonstellingen, publicaties en economische statistieken, uitgevoerd sinds 1846, verheerlijkten de industrie waarbij de term 'industrie' alle economische activiteiten dekte, zelfs de landbouw. De huis- en ambachtelijke nijverheid alsook de manufacturen vielen onder deze term en verloren daardoor hun specificiteit alhoewel zij nog lang bleven verder bestaan en de economische en sociale verhoudingen mee bleven bepalen. Maar hierover werd op het einde van de 19de eeuw bijna geen melding meer gemaakt. De mythe van de continuïteit en tijdsloosheid van het kapitalisme werd door talrijke historici onder invloed van de heersende liberale ideologie mee onderschreven en aldus verdween de specificiteit van andere economische activiteiten in de schemerzones van de geschiedschrijving.

In het tweede deel worden de mythen van het nieuwe België ontrafeld. Patriottische symbolen, de cultus van 1302, Brussel-Hoofdstad, WO I, Jules Destrée, de repressie in België, Europa, Vlaanderen-Europa 2002 en Tintin-Kuifje worden door middel van degelijk historische onderzoek doorprikt. Het boek leest vlot en is bedoeld voor het brede publiek "om niet het slachtoffer te worden van nieuwe mythen in opbouw". Elk hoofdstuk wordt door een uitgebreide bibliografie en bronnenopgave ondersteund zodat ook de meer geïnteresseerde lezer zich verder kan verdiepen.

Marie-Jeanne Vanmol

De grote mythen uit de geschiedenis van België, Vlaanderen en Wallonië. Anne morelli, EPO, 1996.

HET MIDDENOOSTEN

Dit boek bevat wat de redacteur zelf wil : het verschaffen van kennis omtrent de landen en bevolkingen in deze regio, maar dan vanuit een gelijkheidsprincipe en niet meer vanuit het

zoeken naar de "spiegelfunctie die de regio bezat om onze eigen superioriteit te bevestigen".

Voor mij was het een uitgebreide doos met studies van niet minder dan 18 auteurs, hoogleraren, journalisten, docenten, wetenschappelijke medewerk(st)ers, lectoren aan hogescholen. Zo'n groep mensen samenbrengen en tot een eindwerk brengen heeft het voordeel dat meer interdisciplinaire lijnen kunnen opengelegd worden en dat het ganse probleem veel duidelijker maar breder door de geïnteresseerde lezer te raadplegen is (inclusief uitgebreide bibliografie en bronnenopgave).

Er zijn drie delen die achtereenvolgens het regionale, het nationale en tenslotte de Palestijnse kwestie belichten. Voor mezelf is de lectuur van dit boek ook een zoeken geweest naar de elementen die het gedrag van de actoren bepaalden en nog steeds bepalen in de ganse regio.

De terreinen die op dit vlak beschreven worden, omvatten o.a. de Golfoorlog, Islam-civiele maatschappij-autocratie, olie en water als wapen, en vele problemen specifiek aan elk land. De Palestijnse kwestie heeft verschillende hoofdstukken die gaan van het Arabisch-Israëliësch conflict in de Nieuwe Wereldorde, over intafada en intikhâbat, de Israëliëse verkiezingen van 1996 : de tweede moord op Yitzhak Rabin, naar de westerse media en Hamas, het Jeruzalem scenario. Een verklarende woordenlijst van Arabische termen sluit het stuk af.

Veel vruchtbaar leesgenot met dit boek dat voor een paar avonden lectuur zorgt. Elk hoofdstuk heeft op zich een volledig stuk informatie te verstrekken.

Jean-Pierre Everaert

Het Midden Oosten. R.Doom & G.Nonneman. VUB Press 1996

ASIELBELEID

We kennen allemaal wel de populistische one-liners zoals ze door eminente figuren op Binnenlandse Zaken worden gehanteerd ('het salon is vol', 'meeuwen op een vuilnisbelt'). Jules Fermon, socioloog van opleiding, gaat in de tegenaanval. In het boek, dat de titel van Tobbaeks genoemde one-liner draagt, klaagt hij het Belgische asielbeleid aan en wil hij de ministers dwingen zich daarvoor te verantwoorden. Bovendien wil hij de ogen van het publiek openen dat meent dat het gevaar voor de democratie alleen in uiterst-rechtse hoek te vinden is. Het sluiten van de grenzen leidt volgens Fermon onvermijdelijk tot repressie. En het schenden van de rechten van vreemdelingen gaat tegelijk gepaard met het in gevaar brengen van de democratische rechten van de Belgen. Het criminaliseren van asielzoekers effent de weg voor het criminaliseren van alle vreemdelingen en opent poorten voor het discrimineren van iedereen die 'anders' is: "(...) tot andere categorieën van Belgen die als sociaal hinderlijk worden beschouwd" (p. 235). Een aanrader.

Ludo De Brahander

Jules Fermon. Het salon is vol. Uitgeverij EPO, Berchem, 248 blz, 698 BEF.

verdere aanwinsten (met korte inhoudsbeschrijving)

atoomproefnemingen

Een interessant boek dat het Algemeen Teststopverdrag grondig bekijkt (door Harold Muller Peace Research Institute Frankfurt - PRIF), de verificatie ervan ontleed (door Martine De Becker seismologe lid van de Belgische delegatie op de VN-ontwapenings-conferentie) en het als een politiek wapen beschouwt tegen de nieuwe generatie atoomwapens (door Annette Schaper - PRIF).

Essais nucléaires - Fin de partie GRIP - Brussel 1996
ISBN 2-87027-656-7

anti-persoonsmijnen

Lichte wapens worden veelvuldig gebruikt in de vele interne oorlogen. De anti-persoonsmijn is er daar een van. Dit boekje schetst de omvang van het probleem, bekijkt het in het licht van het internationaal recht, en geeft een belangwekkende lijst van landen-slachtoffers en landen-producenten. Een tweede deel van het boek is vooral gewijd aan de humanitaire reacties en de band met ontwikkelingsmogelijkheden voor de betrokken landen.

Mines antipersonnel - La guerre en temps de paix - Grip & Handicap International 1996 ISBN 2-87027-655-9

Rebellie van onderuit

Het is eigenlijk een soort kroniek die ons de strijd van de zapatisten beter doet begrijpen. Hij plaatst de opstand binnen het moderne Mexico dat naar een vrije markt toegaat maar niet naar de vrijheid. Hij vraagt zich af of de verkiezingen de democratie dichterbij brengen. De auteur is een geëngageerd persoon, correspondent in Mexico en dichter.

Rebellion from the Roots - John Ross 1995 Common Courage Press Maine ISBN 1-56751-043-4

de natie-staat

Clingendael-Instituut geeft deze reader uit rond de positie van de nationale staat. K. Koch behandelt het proces van onstatelijking in Europa. J. Delwaide vergelijkt staatsvorming en

Cuba

Een combinatie van politieke artikels en poëzie in een uitgave, je komt het niet elke dag tegen. Het terrein van de Cubaanse poëzie is me niet vertrouwd, maar Bart Vonck kennende twijfel ik niet dat de selectie een goed overzicht bieden.

De maatschappelijke inleiding dan Van Vandersypen weet je zowat vooraf wat hij over Havana zal schrijven. Het zijn stukjes van de realiteit die in mijn ogen echter veel te veel uit hun maatschappelijke context worden gerukt. Marc Van Camp is zoals altijd bijzonder degelijk en interessant. Verrassend voor mij was het artikel van Maria de los Angeles Torres, een Cubaanse vluchtlinge. Het tekent een voor mij onbekend beeld van de Cubanen in de States. Het doet me ook een aantal politieke stappen van o.m. de minister van buitenlandse zaken, Robaina, naar deze gemigreerde gemeenschap toe, begrijpen. Zoals het op de achterflap staat: "Wie door Cuba gefascineerd is, kan dit boek niet ongelezen laten." GS

Cuba, de zeven levens van de kaaiman, Masekefonds

Europese eenwording. J. Rood wijdt zich aan de trits staat, markt en ideologie. Bart Tromp schets overlevingskansen van het statenstelsel. G. van Benthem van den Bergh waagt zich aan een algemene theorie van nationale staten. E. Hirsch Ballin ziet nieuwe kansen voor de democratische rechtsstaat. J.G. Siccamo vraagt zich af hoever lidstaten van de EU gevorderd zijn op weg naar de deelstaat. L.A. Geelhoed weegt de rol van de EU af tegen die van de nationale staat als het gaat om markt- en sociaal-economische beleidsintergratie. S. Rozemond belicht het belang van het behoud van het vetorecht in de EU, in het bijzonder voor kleine staten als Nederland. W. Frijhoff ziet in het nieuwe Europa nog een mogelijkheid voor eigenzinnig Nederland als cultuur-natie. En S. Hoffmann geeft een zowel sceptische als idealistische visie op Europa. Het is het jubileumboek van 50 jaar Internationale Spectator.

De nationale staat, onhoudbaar maar onmisbaar? - A. van Staden (red). 1996 Van Gorcum - Clingendael ISBN 90-232-3220-8

Afrikaanse Terreur

Ligt de verklaring van de Centraal-Afrikaanse crisis bij de etnische kant van de zaak? Colette Braeckman, journaliste bij Le Soir, toont ons de ware achtergronden. Ze legt uit hoe de kolonisatie, hierin gesteund door de Kerk, een sociale strijd omhoog naar een etnische. Of hoe president Mboetoe de etnische zaak bespeelt om zelf als de enige garant naar voor te kunnen komen van de eenheid van de staat. België kan zich dus niet afkeren van deze regio met de boodschap dat deze staten nu onafhankelijk zijn. En vergeten we de tweestrijd voor invloedssfeer tussen Frankrijk en Amerika niet.

Terreur Africaine. Burundi, Rwanda, Zaire : les racines de la violence - C. Braeckman, Fayard 1996 ISBN 2-213-59703-0

Ludo De Brabander. Groene conflicten. Veiligheid breed bekeken. Een verkenning van de verbanden tussen milieu en oorlog. Vredescahier 3/96, Vrede vzw, Gent, 1996, 182 blz, 300 BEF

In dit boek wordt het terrein verkend van een vergeten hoofdstuk in Agenda 21 van de Rio-conferentie: de betekenis van vrede en veiligheid binnen duurzame ontwikkeling. Het boek probeert verbanden tussen milieu en oorlog aan te wijzen aan de hand van thema's als klimaat, olie, water en voedsel. Maar ook heersende economische systemen, de sociale problemen, de politiek van internationale instellingen en de schuldenlast worden onderzocht in hun onderlinge relatie en in hun gevolgen op vlak van de veiligheidsproblematiek.

samenstelling:

M. J. Vanmol
redactieraad: R. Hubo, W. De Raes, L. De Brabander, R. Reynaert, G. Spriet, A. Uytterhaeghe

het oude Rwandese leger die de genocide hebben uitgevoerd. Niet alleen hebben deze milities een invloed op de Hutu-Banyarwanda die verder werd gepolitiseerd, maar worden Tutsi steeds meer het mikpunt van geweld. De komst van Rwandese Hutu-vluchtelingen verhoogt daarenboven de anti-Banyarwanda gevoelens bij de Hunde, Nande en Nyanga. In mei en juni 1995 groeien de spanningen. De Mai-Mai en Bangirima-milities raken slaags met Interahamwe-milities in Masisi en Rutshuru. Voornaamste doelwit van beide kanten zijn de Tutsi, die massaal op de vlucht sloegen, naar Rwanda en Zuid-Kivu. In november breken ernstige onlusten uit, met als voornaamste actoren Hutu- en Hunde-milities en als voornaamste doelwit de lokale Tutsi. De oorzaak van deze nieuwe spanningen hield ondermeer verband met de intenties van de Zairese overheid om de Rwandese vluchtelingenkampen te sluiten. In de kampen zetten Hutu-leiders hun strijd voort en zien in de Masisi-zone een alternatief Hutugebied. De lokale bevolking ziet hierin echter de voorbode voor de creatie van een groter Rwanda en willen dat de vluchtelingen terugkeren en de kampen gesloten worden. Maar er zijn nog andere redenen waarom dit conflict blijft voortsluimeren. De toevoer van wapens naar het gebied blijft onverminderd voortgaan, het ongemotiveerde Zairese leger wordt al snel betrokken partij en de Zairese overheid speelt een zeer dubieuze rol door onder bedekte vorm steun te verlenen aan het oude Rwandese leger in de kampen.

Het resultaat van deze strijd was de verdrijving van bijna de gehele Tutsi-bevolking uit Noord-Kivu, een ethnische zuivering die op officiële steun kon rekenen. Stafchef van het Zairese leger, Eluki Monga verklaart zelfs dat de strijd van de Mai-Mai voor de bescherming van hun 'voorouderlijke gronden' gerechtvaardigd is en alle buitenlanders (ook de Banyarwanda) de streek moeten verlaten.

Zuid-Kivu

Dat deze spanningen uiteindelijk zouden overslaan naar Zuid-Kivu, werd algemeen voorspeld. Nochtans waren de verhoudingen tussen de verschillende bevolkingsgroepen er veel minder gespannen. Op de spanningen tijdens de Mulele-opstand in 1964 na, die door de Tutsi-Banyarwanda niet werd gesteund (er werd gekozen voor de zijde van het Nationale Congolese Leger) waardoor een eerste conflict

ontstond met de autochtone Zairese bevolking en nieuwe Rwandese Tutsi-vluchtelingen, bleef in Zuid-Kivu een zeker evenwicht bestaan. Toch zouden de Tutsi-Banyarwanda erin slagen een zekere economische welstand op te bouwen en zelfs politieke vertegenwoordiging te verwerven, waaraan zoals in Noord-Kivu met de nationaliteitenwet van 1981 een einde kwam. In de jaren zeventig deed deze bevolkingsgroep een poging om aan te tonen dat zij autochtone Zairezen waren en veranderden hun naam in Banyamulenge ('zij die komen uit Mulenge'). Maar hun Zairese nationaliteit bleef betwist.

Ook in Zuid-Kivu had de komst van duizenden vluchtelingen uiteindelijk een nefaste invloed op de plaatselijke situatie. Hutu-vluchtelingen uit Burundi (1993) en uit Rwanda (1994) werden in eerste instantie goed opgevangen door de lokale bevolking. De toenemende druk van deze vluchtelingen had echter een destabiliserende werking en deed een alliantie tussen de lokale niet-Tutsi bevolking en de vluchtelingen groeien die gericht was tegen de Banyamulenge. Deze werden verantwoordelijk geacht voor de vluchtelingenstroom die na de staatsgreep in Burundi en de strijd van het RPF in Rwanda was ontstaan. Maar tegelijk werd de invloed van het conflict in de Masisi-zone in Noord-Kivu, waar de Tutsi-Banyarwanda het voornaamste slachtoffer waren, steeds meer voelbaar. Hierbij komt de rol van de lokale overheid, die ook in deze provincie de spanningen tracht uit te buiten. Zo verklaarde de districtcommissaris van Uvira, Mutabazi, op 19 september 1995 dat een inventaris moest worden gemaakt van alle Banyamulenge-eigendommen, alle bouwwerken van Banyamulenge moesten worden stilgelegd en alle Banyamulenge-huizen die verlaten waren moesten worden aangeslagen. Vanaf dan zijn Banyamulenge het permanente slachtoffer van pesterijen en zelfs verdrijvingen uit het gebied.

De opstand

De rechtstreekse aanleiding tot het geweld vandaag is het verbod op de Milima-groep, een NGO van Banyamulenge die aan rurale ontwikkeling poogt te doen en ijvert voor de nationaliteitsrechten van de Banyamulenge. In juni 1996 wordt het eigendom van deze NGO in beslag genomen en een deel van de leiding gearresteerd. Tijdens een religieuze dienst roept Mutabazi de bevolking op

om "zich te ontdoen van de binnen-dringende slangen", waarmee wordt bedoeld op de Banyamulenge. De gouverneur van Zuid-Kivu gaat nog een stap verder en riep in september de bevolking op om alle Banyamulenge te verdrijven. Sinds september 1996 steeg de spanning in de streek rond Uvira nog verder, met als eerste bloedig feit de executie van 35 Banyamulenge.

Het is in dit kader dat de vorming van Banyamulenge-milities moet gezien worden. Gesteund door de Rwandese regering, gaat de 'Alliantie van Krachten voor Democratie en de Bevrijding van Congo-Zaire' -die een samenraapsel is van verschillende groepen waarvan de Revolutionaire Volkspartij van Laurent Kabila die reeds in de jaren zestig actief was allicht de bekendste is- de strijd aan. De gevolgen zijn ondertussen genoegzaam bekend en worden elders uitvoeriger behandeld. Deze gevolgen werden reeds geruime tijd voorspeld. Een diepgeworteld conflict tussen de Banyarwanda en de lokale Zairese bevolking als resultaat van een ongelijke verdeling en schaarste aan landbouwgronden, economische onderontwikkeling en geïnstitutionaliseerde politieke marginalisatie, werd in 1994 doorkruist door de Rwandese politieke tegenstellingen die zich samen met de duizenden vluchtelingen naar de beide Kivu-provincies hebben verplaatst. Op geen enkel moment werden ernstige pogingen ondernomen om een uitbarsting te voorkomen en te zoeken naar duurzame oplossingen. Politieke doeleinden blijven een voedingsbodem voor het aanwakkeren van de interne tegenstellingen, de humanitaire aanpak van het vluchtelingenprobleem heeft gefaald, nergens is gepoogd om de milities te ontwapenen, de regio bleef een afzetgebied voor wapens. Voedselonzekerheid, toenemende onveiligheid, maatschappelijke ontwrichting en regionalisering van de spanningen zijn maar enkele gevolgen. Het weze ondertussen dan ook duidelijk dat wat zich opdringt, hoe nobel ook, geen humanitaire interventie kan zijn. Dit is een complex politiek conflict dat zowel op regionaal als op intern niveau enkel op een politieke manier kan worden aangepakt. Zoniet dreigt een volledige regio te worden meegesleept in een volgend langdurig conflict.

Koen Vlassenroot

Vakgroep 'Studie van de Derde Wereld'
(tussentitels van de redactie)

Wapenleveringen

Het is niet zo eenvoudig om in concrete dossiers wapenhandel aan te wijzen. De markt in wapens is met bijzonder veel geheimzinnigheid omgeven. Dit geldt des te meer als het gaat om overtredingen op bepaalde internationale afspraken. Algemeen gesteld is allereerst noodzakelijk om de controle te vergroten en dus is meer doorzichtigheid, transparantie nodig bij de producerende ondernemingen. In verband met de wapenleveringen aan het voormalige Rwandese (Hutu-)leger en de milities in de Zairese vluchtelingenkampen weten we nu een aantal zaken met betrekkelijke zekerheid. In de snelle ontruiming van de kampen bleven namelijk een reeks documenten achter die nu de medeplichtigheid (of het verzuim van controle) van vele noordelijke landen aantoont die maar al te graag een "humanitaire" interventiemacht wilden opzetten. Een overzichtje, in telegramstijl.

Beginnen we met een VN-onderzoek dat zegt dat firma's uit 18 landen het VN-wapenembargo tegen de Hutu-regering en -milities hebben geschonden: België, Groot-Brittannië, Frankrijk, Italië, Spanje, Portugal, Malta, Cyprus, Zwitserland, Bulgarije, Tsjechië, Kameroen, Egypte, Kenia, de Sechellen, Zuid-Afrika, Zaire en Zambia. (FET)

De Britse televisie heeft documenten gevonden in de vluchtelingenkampen die bewijzen dat Frankrijk wapens heeft geleverd aan de genocideurs ondanks het embargo van 17 mei '94. Frankrijk ontkent maar zegt dat ze in de eerste maanden van '94 wel nog had geleverd: mortierbussen, antitankgeschut, granaten, kogels. In deze documenten worden voor verschillende leveringen namen van de luchtvaartmaatschappijen genoemd die voor het transport instonden: Aeroflot, Lufthansa, Sabena. (Sabena ontkent).

De Britse wapenonderneming Mil-Tec (eiland Man) zou eveneens voor leveringen gezorgd hebben, via Kenia. Hier is er sprake van 170 miljoen frank. In Nairobi, Kenia, ligt het coördinatiepunt van de Hutu-fondsenwerfers en planmakers.

Zuid-Afrikaanse zakenlui bewapenden via Zaire op illegale wijze de in-

terahamwe-milities in de kampen (minstens 1 maal ook via de Seychellen).

Wapens werden geleverd vanuit Israël, Albanië, Zambië, Oekraïne en Spanje. Men heeft documenten die staven dat in 1996 nog 150 ton wapens Zaire waren binnengekomen vanuit Zambia, en 60 ton aan boord van twee Oekraïense vliegtuigen

(The Independent 23.11.96, The Economist 23.11.96)

België

FN-Herstal en het Franse moederhuis Giat sloten een contract in 1995 met Saoedi-Arabië. Maar de leveringen zouden naar de Hutu-vluchtelingen zijn gegaan, met een omweg naar Joegoslavië, na geknoei met eindbestemmingscertificaten.

De FN-munitiefabriek in Kenia (met Belgische Delcredereverzekering) zou de proefproductie hebben doorverkocht aan de Hutu-milities. (De Morgen)

Bovendien zijn er geruchten over de betrokkenheid van een firma die opereert vanuit de luchthaven van Oostende bij wapentransporten die vanuit Bulgarije naar Goma zouden zijn gevlogen. De Oostendse luchthaven ont-

kent daar ook maar iets mee te maken te hebben. (Belgische kranten)

Hutu-vrienden

In een rapport van het V.S.-agentschap voor Wapencontrole en Ontwapening spreekt men van leveringen aan de regio vanuit Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Zuid-Afrika, Egypte, België, Rusland en enkele Oost-Europese landen. In 1993, onder de toenmalige president Juvenal Habyarimana, bedroeg het Rwandese legerbudget 24% van de totale uitgaven van de centrale overheid. Per hoofd is dat 14 dollar per jaar tegenover een inkomen van 176 dollar. Dat jaar was goed voor circa 5 miljoen dollar wapenaankopen.

Na Opération Turquoise begon men in de kampen met de uitbouw van een leger dat ooit de macht in Kigali moest heroveren. Een van de centrale figuren in de wapenaankopen is kolonel Theoneste Bagasora van het voormalige Rwandese leger, met o.m. een standplaats in Nairobi.

De Hutu-milities financieren de wapens met de opbrengst van gestolen hulpgoederen. Een ander inkomstenbron vond men door maandelijks elke vluchtelinggezin in de Oost-Zairese kampen voor 10 dollar voedselrantsoen af te persen. (FET)

Tutsi's

Aan de andere kant hadden de Banyamulenge misschien moeilijk hun militaire rebellie kunnen doen slagen mochten ze niet hebben kunnen rekenen op de terugkeer en de wapens van ontslagen Banyamulenge-soldaten uit het huidige Rwandese leger, dat werd ingekrompen om aan blijvende kritiek tegemoet te komen dat dit APR-leger bovenmaats groot bleef. Hier blijven er ook berichten komen over wapenleveringen vanuit Uganda en Rwanda. Wapens voor de Banyamulenge-rebellen zouden ze betrekken uit Zuid-Afrika via een Angolese firma, CMC. (Ook Savimbi zou via deze weg worden bevoorrad.) (FET-Independent)

Magistraten onder druk

Sinds enkele tijd zijn in Parijs verschillende schandalen aan het licht gekomen waarin de partij van president Chirac, de regeringspartij, betrokken is.

Reeds enkele maanden geleden werden de president, toen burgemeester van Parijs, premier Juppé, gewezen adjunct-burgemeester en de huidige burgemeester Tiberi met de vinger gewezen maar de zaken werden in de doofpot gestoken.

Kort geleden wilde de onderzoeksrechter Eric Halphen, een huiszoeking uitvoeren in het huis en het kabinet van burgemeester Tiberi. Volgens de gewone regels deed hij hierbij een beroep op de gerechtelijke politie. Olivier Foll, hoofd van deze politie, weigerde echter hiervoor manschappen ter beschikking te stellen.

Jean-Louis Debré, minister van binnenlandse zaken, en zelf gewezen onderzoeksrechter sloot zich aan bij de houding van de commissaris. Voor de rechtbank gedaagd om geen medewerking verleend te hebben aan de bevoegde onderzoeksrechter, werd Foll voor zes maanden zijn bevoegdheid ontnomen van officier van de gerechtelijke politie. Foll gaat hiertegen in beroep, wat zijn recht is, wat echter onbegrijpelijk is en onaanvaardbaar is dat minister Debré verklaarde dat hij deze officier in dienst zal houden. (ads)

Verbod chemische wapens

Op 31/10 ratificeerde Hongarije, als 65ste land, het verdrag over het verbod van chemische wapens. Hiermede zal het verdrag kracht van uitvoering hebben op 28 april 1997. In januari 1993 hadden 160 landen de conventie ondertekend. Het kon echter slechts in voege komen nadat 65 landen het verdrag hadden geratificeerd.

Meer dan de helft van de ondertekenaars hebben dus nog niet het nodige gedaan.

Enkele landen die over de grootste voorraden chemische wapens beschikken, o.a. de Verenigde Staten en Rusland zijn in dit geval. Ook België, die een grote rol speelde bij het tot stand komen van het verdrag, ondertekende dat nog niet. Volgens minister van Binnenlandse Zaken Eric Dierijcke is dit het gevolg van een overleg tussen de verschillende regionale regeringen die, volgens de nieuwe grondwet, dit mede moeten ratificeren. Naar wat wacht men? De nieuwe internationale instelling, de "organisatie voor het verbod van chemische wapens" (OPCW), waarvan men gehoopt dat het zich in leper

zou vestigen, zal uiteindelijk in Den Haag zijn zetel hebben. De werking moet in 1998 van start gaan. (ads)

Europese snelle interventiemacht in Florentië

Frankrijk, Spanje, Italië en Portugal hebben op 9 november een permanente operationele legerstaf geïnstalleerd in Florentië (Italië), genaamd Euroforce. Het gaat hier om een militaire eenheid van vijftienduizend manschappen.

Ieder land zal een brigade leveren voor de ter plaatse aangestelde snelle interventiemacht onder leiding van een Spaanse generaal. Euroforce is voorzien voor crisissituaties naar hetzelfde model van het Frans -, Duits - en Belgisch Eurocorps voor missies van de West-Europese Unie (WEU). (ads)

Moeders voor gerechtigheid

Volgens Amnesty International zijn er sinds 1991 niet minder dan 135 personen verdwenen. Naar het voorbeeld van de moeders in Argentinië betogen ook in Turkije vrouwen maandelijks om de waarheid te kennen over hun verdwenen kinderen en echtgenoten.

Op 26 oktober kwamen vrouwen uit Argentinië, Bosnië, Libanon en Taiwan, die met hetzelfde probleem geconfronteerd zijn naar Istanboel om samen met de Turkse vrouwen te manifesteren. Het Turks Hof van Cassatie heeft eveneens de veroordeling bevestigd van de bekende romanschrijver Yachur Kemal die, voor de publicatie van een artikel in het Duitse weekblad "Der Spiegel", tot twintig maanden voorwaardelijk werd veroordeeld.

Een nieuw proces werd geopend tegen Cetir Altan, een editorialist, voor smaad aan de staat. Cetir Altan tegen wie reeds 300 processen werden ingespannen breekt hiermede alle records. De muzikant Senaa Yurdatapan werd kort geleden eveneens aangehouden onder de beschuldiging van "separatistische propaganda". Hij schreef namelijk muziek voor de pro-Koerdische TV-zender MED die vanuit Denderleuwingen naar Turkije verzorgt. (ads)

Leden internationale brigades worden ereburger van Spanje

Vorig jaar, voor zijn ontbinding, heeft de Cortes (het Spaanse parlement) met algemeenschap van stemmen, het ereburgerschap van Spanje toegekend aan alle leden van de internationale brigades die tussen 1936 en 1939 in Spanje

vochten. Op 6 november werden meer dan 400 oude heren en dames uit 35 landen in de Cortes ontvangen.

Noch de huidige rechtse regering, noch het Hof hadden zich op deze plichtigheid laten vertegenwoordigen.

De oud-Spanjestridders die een achtdaagse reis door Spanje maakten werden overal, o.m. door vele jongeren, geestdriftig onthaald. In het sportpaleis van Madrid ging voor een bomvolle en enthousiaste menigte, een ontroerend solidariteitsfeest door. Onze media schijnen dit allemaal niet geweten te hebben... (ads)

Veiligheidsraad

Op 21 oktober werden in de algemene vergadering van de Verenigde Naties de nieuwe, niet-permanente leden, leden van de veiligheidsraad verkozen. Vanaf 1 januari 1997 zullen Japan, Zweden, Portugal, Kenia en Costa Rica zetelen en de vroegere leden Indonesië, Duitsland, Italië, Botswana en Honduras vervangen.

De niet-permanente leden zetelen twee jaar in de veiligheidsraad. Voor de eerste maal gingen deze verkiezingen met onrustwekkende manoeuvres gepaard. Zo kreeg in de eerste ronde India slechts 40 stemmen tegen 142 voor Japan en moest Australië het afleggen met 57 stemmen tegen 124 voor Portugal.

Het verzet van India tegen de zonderlinge benadering van een verdrag voor de stopzetting van de kernproeven en de anti-nucleaire politiek van Australië tegen de Franse kernproeven zullen beide landen niet in dank zijn afgenomen. (iets wat verre van beslist is)

De huidige samenstelling van de veiligheidsraad is een aanzienlijke verzwakking van de niet-gebonden landen. Er blijven er nu nog slechts vier over: Egypte, Chili, Guinee Bissau en Kenia. (ADS)

Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling (OESO)

De volgende negentien aangesloten leden noemt men de club van de rijkste landen van de wereld.

Dit zijn: Duitsland, Oostenrijk, België, Canada, Denemarken, de Verenigde Staten, Frankrijk, Turkije.

Hierbij kwamen tijdens de laatste jaren nog volgende landen bij: Japan (1964), Finland (1969), Australië (1971), Nieuw Zeeland (1971), Mexico (1994), Tsjechië (1995), Hongarije (1996), Polen (1996) en eerstdaags volgt Zuid-Korea.

Hoogtepunten van de vredesbeweging (deel 1): de Europese Defensie Gemeenschap

Het tijdschrift *Vrede* mag dan al zijn veertigste verjaardag vieren, reeds vroeger waren er op onregelmatige tijdstippen publicaties die de titel "Vrede" droegen en uitgegeven werden door de Belgische Unie voor de Verdediging van de Vrede (BUVV), de voorloper van *vzw Vrede*.

Uit deze publicaties blijkt dat de vredesbeweging er in geslaagd was op korte tijd een stevige tegenmacht uit te bouwen op een moment dat de Koude Oorlog volop gestalte kreeg.

De Tweede Wereldoorlog had duidelijk diepe sporen nagelaten bij een brede laag van de bevolking. Dat blijkt onder meer uit de discussies rond de *Europese Defensie Gemeenschap (EDG)*. Voor de heersende politieke kaste was dit een uitgelezen manier voor Europese integratie en dus voor vrede in Europa. De gevoeligheid van dit onderwerp zorgde voor een van de eerste grote naoorlogse mobilisaties van de vredesbeweging. De vredesbeweging richtte haar pijlen op de akkoorden van Bonn en (het verdrag van) Parijs, waarin de idee van een Europees leger gestalte had gekregen. In Duitsland vormde het verzet zich in de loop van de jaren 1952-1953 in de zgn. *Duitse Verzameling*. Zij vreesden, met het nazisme in het achterhoofd, de heropleving van de Wehrmacht. Immers, de EDG betekende een aanzienlijk "aufrüstung" van het Duitse leger in 12 divisies met een half miljoen soldaten onder de wapens.

In een van de eerste nummers van *Vrede*, werd namens de *Duitse Verzameling* een verklaring afgesrukt Dr Jozef Wirth, ex-kanselier van Duitsland en Wilhelm Elfes, voormalig burgemeester van München-Gladbach. In hun verklaring gaan zij uit van drie doelstellingen. Ten eerste het natuurlijke recht van Duitsland op zijn hereniging als staat en als natie. Ten tweede, het natuurlijk recht van de buurlanden van Duitsland op veiligheid. En tenslotte - het hoofdprobleem voor Europa - een vreedzame oplossing waardoor deze rechten worden gevrijwaard. De akkoorden van Bonn en het verdrag van Parijs voldeden in geen enkel opzicht aan die voorwaarden. Volgens de vredesbeweging werd de bewapening en het (Duitse) militarisme in de hand gewerkt, wat tot een nieuwe oorlog zou kunnen leiden. "Tijdens herhaalde besprekingen met de leiders van de DDR hebben wij de overtuiging opgedaan, dat het mogelijk is de eenheid van Duitsland te herstellen, d.m.v. een vreedzame overeenkomst tussen de VS, Groot-Brittannië, Frankrijk en de Sovjet-Unie en op basis van vrije verkiezingen

over gans Duitsland. Zulks zou de instelling mogelijk maken van een democratische orde, die het militarisme geen enkele kans op wedergeboorte zou laten op de van elke vreemde bezetting bevrijde Duitse bodem, terwijl dit land er zicht tgl. toe zou verbinden, tot geen enkel militair bondgenootschap toe te treden. Aldus zou de onenigheid onder de grote mogendheden over Duitsland uit de weg geruimd worden; aldus zou de veiligheid van al zijn buurlanden bevredigd worden" (*Vrede*, maart-april 1953).

Ook in België werd hevig gedebateerd. Volgens senator Rolin van de Belgische Socialistische Partij (BSP), "heeft de Amerikaanse regering het tot stand komen van een centraal bestuur in Duitsland, zoals dat in Potsdam was voorzien, gesaboteerd. Er is voor de Russen alle reden zich ongerust te maken" (*Vrede*, oktober-november 1953). Rolin zag in een EDG vooral een verhoging van de oorlogsrisico's. Het zou de deur sluiten voor elke toenadering tussen Oost en West. De BUVV hield een volksraadpleging in Gemeenten en bedrijven. Van de 77.472 mensen stemden 66,8% tegen de EDG. De senaat zou het Verdrag van Parijs voor een EDG uiteindelijk goedkeuren, maar de verdeeldheid binnen de partijen was groot. Van de BSP-fractie stemde bijna de helft tegen (26 senatoren). Bij de CVP-fractie waren er 10 tegenstemmers. De communisten tenslotte stemden met 3 tegen. Rolin en Kluyskens (CVP) hadden nog geprobeerd een motie te laten stemmen die stelde dat het Verdrag de wereld definitief in twee zou snijden. De motie die door 42 senatoren werd gesteund, geraakte niet door de senaat. De EDG zou uiteindelijk toch nog afgeschoten worden in de Franse Nationale Vergadering, die op 29 augustus 1954 weigerde het Verdrag van Parijs van 1952 te ratificeren. De vredesbeweging die in Frankrijk stevig campagne had gevoerd juichte.

Maar het gejuich zou van korte duur zijn. Haastig werkten de regeringen een alternatief uit. Dit gebeurde met de

akkoorden van London, die o.m. bepaalden dat Duitsland een nieuw leger kon oprichten van 12 divisies (een half miljoen manschappen). De Wehrmacht werd aan het Westerse militaire blok verbonden door opname in het Atlantisch Pact. Als garantie tegen een nieuwe Duitse agressie zou Groot-Brittannië 4 divisies houden op Duits grondgebied. Een andere 'waarborg' was, dat Duitsland er zich toe zou verbinden geen atoombommen te produceren. Dit lokte volgende laconieke opmerking uit: "(...) die zullen de VS ten gepasten tijde in ruim voldoende hoeveelheid bereid zijn te leveren. De atoomkanonnen zijn reeds ter plaatse" (*Vrede*, oktober 1954). En vervolgens dat "met Duitsland, Europa erger dan ooit in twee vijandige blokken verscheurd wordt en dat de bewapeningswedloop niet meer zou te stoppen zijn".

Maar de geboorte van de West Europese Unie (WEU) - belichaming van een EDG - was niet meer tegen te houden. Hoewel het militarisme hier zegevierde, was de vredesbeweging een te duchten tegenmacht geworden.

LDB

Het tijdschrift Vrede viert dit jaar zijn veertigste verjaardag. Met deze rubriek "hoogtepunten van de vredesbeweging" willen we een jaar lang (soms vergeten) thema's van de naoorlogse vredesbeweging (en dus van het tijdschrift Vrede) in België onder de loep nemen.

In het land van Mickey Mouse

De USA is een van de zeldzame landen die het charter van de rechten van het kind uitgaande van de UNO, nog steeds niet ondertekende! En dit in het land van Walt Disney, de wereldwijde "Kindervriend"!

Als we weten dat de "Big Boss" van Disney duizendmaal het salaris van een Haïtiaanse arbeider heeft, dan spreekt dit voor zichzelf.

Op 7 en 14 december organiseerde de mensenrechtenorganisatie het "National Labor Committee" (NLG) een actieweek zowel in de V.S. als in Canada. Vooral in een reeks grote steden en op de campus van een vijftiental universiteiten werd er gemanifesteerd. Ook de Amerikaanse syndicaten, het AFL-CIO, ondersteunden deze campagne.

De manifestaties kregen zo'n grote bijval dat de grote media er niet naast konden kijken.

Charles Karnighan, directeur van de hogergenoemde mensenrechtenorganisatie, het NLG, stelde vast dat steeds meer jongeren deze campagne ondersteunden. Ook de kerken bleven niet achterwege en legden uit religieuze overwegingen hun gewicht in de schaal voor het eerbiedigen van de mensenrechten van zowel de Amerikaanse arbeiders, als die van de werkers waar ook ter wereld. Ook de rechten van het kind werden niet vergeten.

Het hoofd van de generale staf van de Disney-compagnie te Burbank in Californië, bleef totaal onberoerd voor dit humane aspect.

"Wij zijn een onderneming. Wij zijn niet bij machte de werkvoorwaarden wereldwijd te verbeteren". Einde citaat.

De Disney-compagnie trekt profijt uit de dramatische situatie in de derde wereld. Gelukkig maar dat die actieweek bewijst dat het streven naar sociale rechtvaardigheid, naast andere vrijheden, uiteindelijk ook in Amerika terrein wint. Eindelijk!

Een machtig imperium

Met 16,5 miljard dollars jaarlijkse nettowinst is Disney-Capital, Cities-ABC de tweede groep van de wereld in de ontspanningssector. Sinds de aankoop van de telecomunicatiegroepen ABC en Capital Cities en dit voor het poul-schilletje van 95 miljard Franse frank, is Disney uitgegroeid tot een kolossaal imperium. Als een reusachtige veelarmige inktvis controleert het voor een belangrijk deel de productie en de distributie van beelden en informatie.

Benevens de Disney's producties bezit de groep de filmaatschappijen Buena Vista, Touchstone Pictures en Miramax.

In de audiovisuele sector controleert Disney en dit langs een omweg over ABC, een nationaal televisienet, 3.400 lokale radio's en drie platenfirma's. Multimedia-groepen waarvan de activiteit zich vooral concentreert op de productie van CD-

ROM en computerspelen zijn er ook mee verbonden.

Onder de kabeltelevisieketens toebehorende aan Disney, zoals Disney Channel, Super RTL, Eurosport, Japan Sports Channel, Touchstone, Buena Vista Television en Hamater Productions zijn er die werken voor Franse teleketens.

Disney bezit 400 winkels in de wereld, hotels, kunstgalerijen, uitgeverijen, zeven dagbladen en meer dan 30 tijdschriften.

Disney wil een referentie zijn voor de jonge Amerikanen. Deze multi-national vertegenwoordigt voor alles een financieel imperium, zonder mededogen voor de gesalarieerden. Vervolgens verbiedt de groep publiciteitsspots voor de

syndicale federatie AFL-CIO op zijn tv-ketens.

De oude Walt Disney, hijzelf, stak zijn sympathie voor uiterst rechts niet onder stoelen of banken. Talrijke jaren kwam hij voor op de FBI-lijsten als bezoldigd tipgever! Hij maakte geregeld rapporten over zijn medewerkers en noteerde de progressieve en zogenaamde anti-Amerikaanse elementen. Hij was een fervent republikein, die zijn huik naar de wind hing tijdens de campagne voor de presidentsverkiezingen in '92. Hij steunde financieel Clinton.

Bron: Humanité Dimanche

René Van Nerum

Disney en kinderhandjes

Alhoewel de firma Disney de kinderen van de ganse wereld doet dromen, toch weerhoudt ze er zich niet van om diezelfde kinderen slavenarbeid te laten verrichten. Daarmee gaat ze voorbij aan de rechten van het kind in Thailand, Birma en Haïti. In die landen worden tee-shirts met Disneyfiguren erop, vervaardigd. Ook speelgoed, Disneypoppen uit de gelijknamige films zien er het licht.

De Disney-multinational wil het symbool zijn van het blanke en "weldenkende" Amerika. Dit Amerika, bijmonde van Disney, laat tee-shirts, pluche speelgoed en pyjama's door kinderen vervaardigen. De firma heeft een netwerk van dealers, verspreid over een honderdtal landen, om haar producten aan de man te brengen.

De firma Disney laat zich bevoorraden door Thailandse firma's, die zich helemaal niet bekommeren om de rechten van het kind. Zo'n bedrijf heeft zelfs publiekelijk verklaard dat ze kinderen van 13 à 15 jaar tewerk stelt om kleren te stikken van het merk Mickey. De salarissen liggen lager dan het wettelijke minimum te Bangkok.

Ook in Birma heeft Disney contracten lopen. Volgens een rapport van de Amerikaanse ambassade, ere wie ere toe komt, stelt deze de volgende wantoestanden aan de kaak. De werkweek kan tot 60 uren oplopen. De lonen zijn misdadig laag, een halve dollar per dag. De werktjes zijn héél erg gedwee, want bij de minste opstandigheid doet de patroon een beroep op het leger. Als we weten dat de krijgsmacht ook

aandeelhouder is in de bedrijven, behoeft dit alles geen nadere toelichting! In Haïti stikken kinderhandjes Mickeytruitjes voor 28 cent per uur, wat een hongerloon is. Die kinderen hebben niet de minste rechten.

De Disney-multinational schrikt er niet voor terug om op Amerikaans grondgebied, in Los Angeles, een beroep te doen op clandestiene werkplaatsen. De werkvoorwaarden vertonen er veel gelijkenis met slavenarbeid.

Deze nachtmerrie van het betoverende Disney-imperium werd blootgelegd door het "National Labor Committee" (NLC), een mensenrechtenorganisatie. Niet alleen de mensenrechten maar ook de salarissen in de Amerikaanse multinationals zijn er het voorwerp van onderzoek. Het NLC heeft enquêtes geleid bij de werklidenden van de bedrijven die een contract hebben met de Disney-compagnie. Maar daar bleef het niet bij want er volgden succesrijke acties. Eindelijk toch een bewuste arbeidersklasse in de maak?

Bron: Humanité Dimanche

René Van Nerum

Frankrijk discrimineert oud-strijders uit gewezen koloniën

Toen ik tijdens de tweede wereldoorlog, als jong soldaat op 9 juni 1940 in het militair hospitaal van Barle-Duc (Oost-Frankrijk) belandde had ik als burens twee Afrikaanse militairen. Soldaten van het beruchte regiment van de "Tirailleurs Sénégalais", dat tijdens de koloniale periode als eerste in alle conflicten werd ingezet.

De ene was een dertiger. Zonder genade had men hem met een tropische ziekte en 40 graden koorts met zijn regiment op een schip gezet om Frankrijk en het front te verwoegen. De andere was een twintiger die aan het front zwaar gekwetst werd.

Een stuk schrapnel was naast zijn slokdarm blijven steken zodat hij, in afwachting van een operatie, kunstmatig moest gevoed worden.

Beiden hadden iets gemeenschappelijk. Alhoewel ze zwarten waren en in Sénégal woonden, een toenmalige Franse kolonie, beschouwden ze zich als Fransen. "Pour la France" waren ze zelf bereid hun leven te geven zegden ze. De liefde van Frankrijk was nooit wederkerig.

In de chaotische aftocht, voor de Duitse pomars naar Zuid-Frankrijk heb ik hen vanzelfsprekend uit het oog verloren en nooit meer terug gezien.

Ik dacht aan deze toevallige vrienden toen ik in de krant "Le Monde" (11/96) een artikel las onder de titel: "De buitenlandse oudstrijders vragen gerechtigheid aan de Franse staat".

Over wat gaat het hier?

Frankrijk heeft als koloniale grootmacht steeds een beroep gedaan op de mannelijke inwoners van zijn koloniën om zijn oorlogen te voeren. Dit was reeds het geval tijdens de eerste wereldoorlog, bijzonder tijdens de tweede wereldoorlog, maar later ook in de strijd tegen de bevrijdingsbewegingen in Indochina, Madagascar, Algerije en op zoveel andere plaatsen. Meestal werden ze op de gevaarlijkste plaatsen ingezet.

Zo namen ze ook deel, in augustus 1945, aan de landing op de stranden van de Middellandse Zee. Op de 214.000 ingezette manschappen waren er 112.000 afkomstig uit de koloniën. Op de 18.000 soldaten van het 2de D.B. van generaal Leclerc waren ze met 7.000. Deze koloniale troepen, waaronder de "Tirailleurs Sénégalais" werden ingezet voor de moeilijkste en

gevaarlijkste opdrachten. Volen onder hen die door de Duitse troepen werden gevangen genomen, werden onvoldoende weg afgemaakt.

Voor het feit dat ze als kanonnen vles hadden gediend worden ze echter nooit beloond.

Een voorbeeld: een Franse oud-strijder die voor 100 % invalide is ontvangt een maandelijkse pensioen van 4.081 F.fr. (224.480 B.fr.). Als zijn wapenbroeder een Sénégalais is ontvangt hij 1.463 F.fr. (8.777 B.fr.). Voor iemand uit Guinea is dat 673 F.fr. en een Tunesier of Marokkaan 40 F.fr.

Een bijkomstig militair pensioen voor diegene die meer dan vijftien jaar in dienst waren - waarvan negentien dagen in een strijdeenheid - bedraagt voor een Fransman 2.500 F.fr. (9.000 B.fr.). De Senegalezen ontvangen hiervan slechts 30 % en de Tunesiërs en Marokkanen slechts 10 %.

Hier moet nog aan toegevoegd worden dat bij overlijden van een Franse oud-strijder hun weduwe een overlevingspensioen krijgt, terwijl dit voor de oud-strijders uit de gewezen koloniën niet het geval is.

Bovendien vaardigde de Franse regering, onder generaal De Gaulle, op 26 december 1959 een decreet uit waarin was vastgelegd dat vanaf 1 januari 1961 de pensioenen en renten van de oud-strijders uit de gewezen koloniën niet langer zouden geïndexedeerd worden aan de levensduurte.

De dank van een koloniale mogendheid

Enkele van deze buitenlandse oud-strijders hebben voor internationale en nationale instanties processen ingespannen. Op 3 april 1989 had het Comité voor de rechten van de mens van de Verenigde Naties hen in het gelijk gesteld. Hierin werd er op gewezen dat al diegene die de Franse nationaliteit hebben, want deze buitenlandse oud-strijders worden als Fransen beschouwd, niet kunnen gediscrimineerd worden.

De rechtbank van Poitiers zou in een juridische uitspraak zich aansluiten bij dit standpunt. Op 15 april 1996 verwierp de Raad van State echter deze zienswijze.

Zevenenveertig oud-strijders zijn nu in beroep gegaan voor de administratieve kamer van het Hof van Parijs. Zij wijzen er hierbij op dat de onafhankelijkheid van hun land niet verhindert dat ze Fransen gobleven zijn. In 1992 heeft de toenmalige minister van justitie

Mehaignerie dit aanhangig gemaakt bij het Hof van Cassatie. Ondertussen werd in 1992 een oud-strijder uit Senegal in het gelijk gesteld en kreeg 300.000 F.fr. aan achterstallige pensioenen uitbetaald.

De enige toegeving die vanaf 1 september 1994 gedaan werd voor de invaliden met een pensioen onder de 100 % (waarvoor 26.600 personen in aanmerking kwamen) was een verhoging van 4,75 %. Voor een oude Marokkaan die 80 % invalide is betekent dit een maandelijkse verhoging van 78 B.fr.

Noodoplossing

Oud-strijders uit Marokko hebben er iets op gevonden. Als Fransen hebben ze recht op het "revenu minimum d'insertion" (RMI), een soort OCMW-toelage. Ze komen dus met bussen van Casablanca naar Bordeaux om er enkele weken in krotten te leven, hun vergoeding te ontvangen en dan te reizen terug te ondernemen naar Marokko. Om iets te trekken is een verblijf in Frankrijk onontbeerlijk. Maandelijks ontvangen ze dan het RMI dat 2.500 F.fr. bedraagt maar de reis heen en terug is een operatie die hun 1.150 F.fr. kost. Gelukkig worden deze sukkelars, die meestal mensen zijn van vijftenzestig jaar en meer, in Bordeaux opgevangen door humanitaire organisaties, zoals l'Entraide Protestant, die hun eetwaren bezorgen en zelfs dikwijls instaan voor de overnachtingen.

Mensenrechten

De opeenvolgende Franse regeringen en presidenten verklaren steeds fier dat "La France est le pays du droit de l'homme", het land van de mensenrechten.

Moet men zich niet de vraag stellen waarom Mitterrand als president, een man die zich socialist noemde, aan deze onrechtvaardigheid nooit een einde heeft gesteld?

Waarom een president als Chirac, die als hij tien woorden spreekt het drie-maal heeft over "la grandeur Française" een dergelijke discriminatie nog langer toelaat.

Het is eenvoudig. Alhoewel aan het kolonialisme een einde werd gesteld blijft het verder leven in de gedachten van de machthebbers.

De superioriteitsgeest van de blanko. Kortom een vorm van racisme?

André De Smet

Sudetenland: excuses - enkele bedenkingen

Veel heeft men er in onze media niet over verteld, over de Duits-Tsjechische verklaring die een einde zou moeten maken aan het twistpunt tussen de beide landen. De fanfare speelt in mineur.

Over de tekst heeft men meer dan twee jaar onderhandeld om tot een verzoening te komen. De verklaring zou op 20 december door de minister van buitenlandse zaken worden geparafeerd en eventueel na goedkeuring door beide parlementen door Kohl en Klaus ondertekend worden in januari 1997. In deze verklaring biedt Bonn de Tsjechen zijn excuses aan voor het leed dat na de ondertekening van het Münchenakkoord in 1938 door de inval van de Duitse fascistische bezetting werd aangedaan. Praag biedt zijn excuses aan voor het leed dat de Sudeten-Duitsers is aangedaan toen ze na 1945 het grondgebied van Tsjecho-Slovakije moesten verlaten om zich in Duitsland te gaan vestigen.

Wat men in de verklaring niet vormeld en in alle toonaarden verzwijgt, is dat de uitwijzing het directe gevolg was van de Duitse fascistische politiek tegenover de Tsjecho-Slovaakse bevolking. Dat deze verklaring bij de meerderheid van de Tsjechische bevolking niet aanvaard wordt moet niemand verwonderen. De gebeurtenissen in de jaren 1938-'45 tonen dat de overgrote meerderheid van de Sudeten-Duitsers actief de republiek Tsjecho-Slovakije hebben helpen ondergraven, om zo het Duitse imperialisme van Hitler te dienen. D.w.z. Hitler de mogelijkheid te bieden het recht op bestaan als natie aan Tsjecho-Slovakije te ontzeggen en het op te delen in een Rijksprotectoraat Bohemen en een vazalstaat Slovaakije. Ze hobben met enthousiasme de Duitse bezetting en de intocht van Hitler begroet. Met grote ijver hebben de meeste Sudeten-Duitsers de Tsjechische en Slovaakse bevolking bekampt, vernederd en opgejaagd wanneer deze de barbarij van Hitler-Duitsland niet wilde aanvaarden. Ze wilden deel uitmaken van het Derde Rijk.

De geallieerden besloten na de nederlaag van fascistisch Duitsland dat de Sudeten-Duitsers niet langer in het Tsjechisch gebied konden blijven. Dit was eigenlijk logisch aangezien de Sudeten-Duitsers zelf voor een Duitse staat hadden gekozen. Door de uitwijzing konden de Tsjechen, - nu ze eindelijk bevrijd waren van diegene die hun zelfstandigheid in vraag stelden -, hun eigen natie opbouwen.

Dat het 50 jaar na WO II mogelijk is een

dergelijke verklaring op te stellen, is in de eerste plaats te wijten aan de verandering in Tsjechië na 1989. De leiders van de periode voor de "fluwelen revolutie" waren steeds van oordeel geweest dat ze zich niet hoefden te excuseren, want noch de Tsjechen noch de Slovaaken waren de agressors. Het was precies hun volk dat te lijden had gehad van de gruweldaden van de nazi's en hun Sudeten-handlangers, en dat ze nog steeds zaten te wachten op een schadeloosstelling vanwege de Bondsrepubliek.

De huidige leiders van het nieuwe Tsjechië staan nu reeds voor hun machtspositie in de staatsleiding bij hun Duitse broodheren in het krijt, die in het post-socialistische Tsjechië reeds aardig veel invloed wisten te veroveren in economie en media.

De Duitse overheersing

Dank zij hun economische overheersing in Europa, en meer specifiek in Centraal-Oost-Europa, heeft de Duitse Bondsrepubliek de mogelijkheid door druk en verdoken sancties deze landen naar haar hand te zetten. Bonn slaagt erin om bij de openbare opinie deze overheersing als normaal en democratisch te doen overkomen. Druk om tot de huidige regeling te komen is er zeker uitgegaan van de Sudeten-Duitsers die in Beieren wonen. Als de Tsjechische regering nu erkent dat de uitwijzing een onrecht is geweest, erkent

ze - zonder het expliciet te vermelden - het recht op een thuisland op Tsjechische bodem.

Deze erkenning van schuld opent ook deuren voor een eventuele toekomstige eis tot schadevergoeding en aanspraak op vroegere bezittingen, wanneer het internationaal klimaat daar gunstig voor is. Het is ook een opening naar het in vraag stellen van de akkoorden van Potsdam, waardoor de verhouding van Duitsland met de bureu op de helling zou kunnen worden gezet. Het is dan ook de vraag of de Sudeten Landmenschappen het verdrag zoals het nu voor ligt, ook wel zullen aanvaarden, en niet de druk op de Bondsregering nog zullen verhogen. De CDU-CSU-partij kan dergelijke druk niet zomaar negeren, daar de Sudeten Duitse kiezers in Beieren een belangrijk stemmenpotentieel voor haar uitmaakt.

Dit akkoord moeten we ook zien in het kader van de Tsjechische betrachting om bij "Europa" te horen. Dit optreden van Duitsland vormt een duidelijk signaal aan de Tsjechische regering die haar toetreding tot de Europese Unie en de Navo alleen maar kan wanneer ze instemt met de aanspraken van Duitsland.

Het doorzetten van deze hegemonistische doelstellingen van Duitsland, moet voor de vredesbeweging in Europa een alarmsignaal zijn. Want als Praag toegeeft aan de druk van Duitsland en concessies doet aan de Sudeten-Duitsers, zullen anderen volgen. Zij die destijds Silezië, Pommeren, Oost-West Pruisen hebben moeten verlaten zullen gelijkaardige eisen stellen.

In het "twee plus vier - verdrag" na het verdwijnen van de D.D.R. heeft Bonn de bestaande landsgrenzen met haar oosterburen moeten erkennen. Anders zouden de geallieerden geen fiat hebben gegeven voor het opsorpen van de D.D.R.. Door de akkoorden van Helsinki (1975), werden de bestaande landsgrenzen in Europa vastgelegd. Maar ook dit verdrag is vatbaar voor interpretatie. Dit verdrag stipuleert namelijk dat grenswijziging toegestaan wordt "mits wederzijdse toestemming".

Hoe meer Duitsland haar economische en media-invloeden in de buurlanden kan uitbreiden, hoe gemakkelijker het

voor haar zal zijn haar wil op te dringen aan de regeringen in deze landen. Hoe efficiënter ook haar pletwals kan ingezet worden, niet alleen in Centraal- en Oost-Europa maar ook in de E.U., waar ze zich meer en meer tot doel stelt de Duitse overheersing op de weg naar Europese eenmaking te institutionaliseren.

Wanneer we deze ontwikkeling vaststellen, en nader gaan analyseren, dan

krijgt de uitspraak van Kohl in Leuven en in de Frankfurter Allgemeine in januari 1996 een gans andere betekenis. Hij verklaarde toen: "Als we niet in de politieke eenmaking van Europa slagen, dan krijgen we oorlog". Het is ook in dit kader dat men de beslissingen van Bonn moet zien - en van het Duitse parlement met steun van de SPD en een deel van de groenen - wat betreft het inzetten van de Bundeswehr buiten het Navo-grondgebied.

Of het Tsjechische parlement de voorliggende verklaring zal goedkeuren, weet ik niet. Of het Tsjechische volk deze kaakslag zal aanvaarden, zullen we in de komende weken kunnen vaststellen. Wat we wel weten is dat dit document meer is dan een louter Duits-Tsjechische aangelegenheid

Antoine Uytterhaeghe
17 december 1996

Bewapening & Ontwapening

De NAVO verstrikt zich

De berichtgeving

Rusland moet maar NAVO-lid worden, zei de nieuwe chef van de Nationale Veiligheidsraad Ribkin, die Lebed opvolgde als voornaamste raadgever van de Russische president. Hij vindt dat Rusland meer werk moet maken van het Partnerschap voor de Vrede waarvan het formeel deel uitmaakt. Wat de invloed van Ribkin in het Kremlin precies betekent, moet nog blijken. (DS 16.11.96)

Misschien hebben de Russen nu toch een betere kans dan in 1946. Toen probeerde de Sovjetunie er reeds bij te zijn vanaf de oprichting van NAVO (1946). Vele jaren later vertelde P.H. Spaak in een interview voor de BRT dat hij die kandidatuur verschrikkelijk had gevonden. (In de optiek van de NAVO in 1946 was dat inderdaad ondenkbaar, doch nu zou het misschien theoretisch kunnen.)

Op 3 december '96 sprak Rusland dan nog eens dreigende taal tegen het Westen

Dit gebeurde naar aanleiding van de top van de OVSE (Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa) te Lissabon. Moskou kan de plannen tot uitbreiding van de NAVO niet vertoren. Frankrijk en Duitsland schijnen begrip te hebben voor het wantrouwen van de Russen, doch de V.S. en de kandidaat-leden uit Midden- en Oost-Europa hebben dat veel minder (DS 3.12.96). De 54 leden van de OVSE hebben wel op verzoek van de Russen aanvaard het verdrag over de conventionele wapens van 1990 opnieuw te bespreken.

Deze discussie werd gedeeltelijk in de schaduw geduwd door de ruzie tussen de Fransen, bij monde van president Chirac, en de V.S. over de regionale commando's van de NAVO, waarvan Chirac sommige bevoegdheden naar de OVSE zou willen zien verschuiven. (Jacques Isnard in Le Monde 5.12.96).

Rusland wil dialoog maar blijft tegen uitbreiding van de Navo,

schrijft De Standaard op 12.12.96 (F.S.). Ditmaal is het de minister van buitenlandse zaken die laat horen dat Rusland ondanks het verzet tegen de uitbreiding van de NAVO wel bereid is

over andere aspecten te praten. Een argument van de NAVO is de belofte op het grondgebied van de nieuwe lidstaten géén kernwapens te zullen stationeren, evenmin als vreemde troepen.

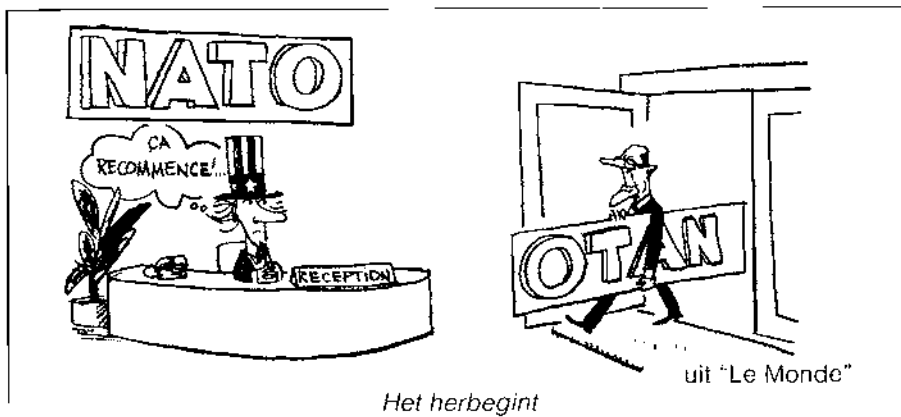
Kleine lettertjes

Tot nog toe waren er maar weinig krantenkoppen, uitgenomen in de Franse kranten wanneer ze een standpunt van Chirac in de verf wilden zetten. Een keertje heeft De Standaard ook de kop uitgestoken en deed opmerken dat niet alleen Frankrijk zich als woordvoerder had opgeworpen van de Europese landen die in Lissabon wilden temporiseren. Ook onze premier had in het Belgisch standpunt er op gewezen dat men bij de NAVO en in de Europese Unie aandacht moet opbrengen voor de veiligheidsnoden van de landen die nog niet kunnen toetreden tot de NAVO, of aan dit proces geen deel hebben. (DS 6.6.96).

De discussie over defensie in de V.S.

(DS 16.12.96) wijst op een overgangperiode in het militair denken. Zoals telkens blijkt zijn het toppolitici die geen afstand kunnen nemen van het zuiver militair denken, zoals William Perry aftredend minister van defensie, die nog gelooft dat de V.S. ondanks alles zich moeten voorbereiden op een tweoorlogen-strategie. Gelukkig gaan er meer en meer stemmen op tegen dergelijke "Eiserne Gustav-mentaliteit". Ook in de V.S. beseft men dat de V.S.-troepen nu meer in vredeshandhaving en humanitaire acties betrokken zijn, en derhalve voor dergelijke missies moeten uitgerust zijn. Het is niet allemaal zo zuiver, want ieder begin is moeilijk?

Victor Stuyck
1.1.97

Bosnische oorlogspartijen vormen regering

De NATO-troepen gaan hun verblijf in Bosnië-Herzegovina verlengen. De zogenaamde vredesmacht is eigenlijk een bezettingsmacht. Het Dayton-akkoord dat op zich wel de gevechten heeft doen ophouden lijkt niet direct in staat een werkelijke vrede te bewerkstelligen.

Regering

Dayton bracht voor elk wat wils, althans voor de oorlogspartijen. Maar aangezien hetgeen ze willen zo met elkaar in tegenstrijd is, brengt Dayton ook verwarring en ergernis. De voormalige regering rond Izetbegovic kreeg z'n onafhankelijke staat Bosnië. De Kroaten kregen hun deel van het grondgebied dat ze samen beheren met de moslims. De Serviërs kregen hun deelrepubliek. Maar alle hoofdstukken die over het samenleven van de verschillende culturele groepen gaat, kunnen kennelijk niet worden gerealiseerd.

Ik verwijs hier bijvoorbeeld naar de vlucht uit Sarajevo van de bewoners van de Servische wijken. Of naar de onmogelijkheid van Moslims om naar hun vroegere dorpen te gaan stemmen, laat staan definitief terug te keren.

De verkiezingen voor het collegiaal presidentschap en het parlement van 14 september 1996 (zie Vrede nr 322) gaven de overwinning aan elk van de nationalistische partijen. Het triumviraat dat Bosnië zal gaan leiden bestaat uit de moslim Alija Izetbegovic (SDA), de Kroaat Kresimir Zubak (HDZ) en de Serviër Momcilo Krasinik (SDS).

Tweeënhalve maand na de verkiezingen geraakten ze akkoord over de vorming van de federale regering. Het gaat om drie ministeries: buitenlandse zaken, buitenlandse handel, burgerlijke zaken en communicatie. De ministerraad zelf bestaat uit 12 leden, en zal worden voorgezeten door twee voorzitters, een Serviër en een moslim, die bijgestaan worden door een Kroatische vice-voorzitter. Buitenlandse Zaken heeft een Kroatische minister, Burgerlijke Zaken & Communicatie gaat naar een Serviër, en Buitenlandse Handel krijgt een moslim-minister.

Uitgestelde gemeenteraadsverkiezingen

Het grootste probleem rond deze lokale verkiezingen draait om de vluchtelingen; dik anderhalf miljoen mensen. De regel was dat ze kunnen gaan stemmen daar waar ze wensen. Maar dit principe had toen naar verluidt geleid tot manipulaties in de inschrijvingen vanwege de autoriteiten van de

Servische Deelrepubliek. Ze oriënteerden de inschrijvingen naar steden en gemeenten die ze tijdens de oorlog hadden veroverd, en waarover ze door het Dayton-akkoord jurisdictie hadden verkregen.

Daarom wou de OVSE dat vluchtelingen alleen nog mochten stemmen in de gemeenten waar ze voor de oorlog woonden, of in sommige gevallen daar waar ze sedert het einde van de oorlog verbleven. Maar dat werd dan niet door de Servische kant aanvaard. Deze verkiezingen werden dan maar uitgesteld tot 1997.

Eind november kwam er dan een akkoord over deze gemeenteraadsverkiezingen. De OVSE-vertegenwoordiger Robert Frowick kon de partijen achter volgend voorstel krijgen. Vluchtelingen mogen op de plaats van hun keuze gaan stemmen, op voorwaarde dat ze daar familie hebben wonen, of er een woning kunnen justifieren, of een beroepsactiviteit. Of eenieder zich daar voldoende zal kunnen in blijven herkennen, is nog maar de vraag, menen verschillende waarnemers.

Tegenmacht

We hebben in dit tijdschrift regelmatig gepleit voor een andere aanpak van het conflict in Bosnië. We zijn er van

overtuigd dat duurzame vrede maar een kans maakt als ze gedragen wordt door de betrokkenen zelf. Als vanuit de bevolking er geen sterk maatschappelijke druk voor vrede kan komen, zal er nooit een tegenmacht voor de oorlogspartijen groeien. Dergelijke maatschappelijke tegenmacht is volgens ons het fundament voor elk vredes- en ontwikkelingsproces. Een militaire interventie daarentegen dringt een oplossing op, heeft alleen maar de kracht van de dreiging met wapens, heeft geen verankering in die maatschappij.

In die zin hebben we er steeds voor opgeroepen dat de vredesgroepen, en andere delen van de georganiseerde civiele maatschappij die niet op de eng nationalistische lijn zaten, actief betrokken zouden worden bij de officiële onderhandelingen naar een staakt-het-vuren. Vanuit onze bewindvoerders kregen we steeds als antwoord dat deze groepen maar een rol te spelen hadden na de afkondiging van het staakt-het-vuren.

Maar de oorlog heeft de polarisatie danige nieuwe impulsen gegeven dat het extremisme de politieke en maatschappelijke invloed van de vredesgroepen heeft vertrappt. De uitslag van de verkiezingen is daar een bewijs van.

GS
02.12.96

Bosnië economisch

De nieuwe Bosnische grondwet gaf het IMF het recht het hoofd van de Centrale Bank aan te werven en te ontslaan (art. VII). Dat is wat dan ook gebeurde: Serge Robert, een Frans ex-bankier kreeg deze post. Bosnië stelde zich reeds in 1992 kandidaat voor lidmaatschap van de Wereldbank, in de hoop leningen te verkrijgen. Omwille van de oorlog werd toen alles uitgesteld. April 1996 is het echter zover: Bosnië wordt het 180ste lid. Maar nu wenst de Wereldbank dat Bosnië eerst z'n achterstallen zou betalen. Deze dateren van voor de oorlog en bestaan uit de "oude buitenlandse schuld van ex-Joegoslavië", die gespreid werd over de verschillende republieken. Zo moet Bosnië eerst 445 miljoen dollar afbetalen, voor er een begin kan worden gemaakt met kredieten voor de heropbouw. Ook bij het IMF moet Bosnië eerst z'n 36 miljoen geërfde schuld vereffenen.

Bosnië is volledig afhankelijk van buitenlandse hulp voor de heropbouw van het land. Het zit dus volledig in de tang van IMF en Wereldbank. De derdewereldlanden weten wat dat betekent: verarming, uitsluiting, sociale achteruitgang... en helemaal geen heropbouw. De buitenlandse schuld en de afbetaling is een belangrijke factor geweest in het uitbreken van de oorlog tussen de verschillende etnische bevolkingsgroepen en republieken - wie ging die schuld betalen? - en die "heilige koe" wordt nu, na de verschrikkelijke oorlog, zelfs niet in vraag gesteld.

Jos Geudens

Moeilijke weken voor Milosevic

In Servië heeft president Milosevic zich de woede van de oppositie op de hals gehaald door de gemeenteraadsverkiezingen te annuleren. Naar eigen zeggen, en achteraf bevestigd door onderzoek van een OVSE-team (Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa) onder leiding van de Spaanse sociaal-democraat Felipe Gonzalez, had de oppositie in heel wat steden de overwinning behaald.

De studenten hebben daartegen, en tegen de situatie aan de universiteit zelf, dagelijks felle en grote protest-meetings en demonstraties opgezet. Daarnaast bleef en blijft ook de verenigde politieke oppositie in grote getale op straat komen.

Naar verluidt willen de studenten zich niet teveel identificeren met de politieke oppositie, tegenover wie ze bijzonder wantrouwig staan. De verenigde oppositie Zajedno - wat 'samen' betekent - bestaat voornamelijk uit vier groepen. Er is de kleinere Burgeralliantie onder leiding van Vera Pesic, waar sommige van de anti-nationalistische en anti-oorlogsgroepen in te vinden zijn. Er is de Servische Vernieuwingsbeweging van Vuk Draskovic. Deze schrijver kwam in het verleden ondubbelzinnig op voor Groot-Servië. Daarnaast vinden we nog de Democratische Partij van Zoran Djindic, die zich tijdens de septemberverkiezingen in z'n anti-Milosevic-houding profileerde tot bondgenoot van Radovan Karadzic uit Bosnië. De vierde partij, die zich enkel presenteerde voor de gemeenteraadsverkiezingen, is de Servisch Democratische Partij van uitgesproken nationalist Vojislav Kostunica. De onderlinge band ligt niet speciaal in gemeenschappelijke programmapunten dan wel in de wil om Milosevic te verslaan.

De afzijdigheid van de arbeidersbeweging is toch wel tekenend, alhoewel de economische situatie desastreus is: loonsverlagingen, werkloosheid, achterstallige lonen, grote armoede. Kiest zij effectief voor de huidige leider Milosevic, of spelen elementen als de nieuwsblokkade over de gebeurtenissen, of de politiek van de gevestigde vakbonden hier de cruciale rol? Feit is dat Milosevic iets minder brutaal de economie wil liberaliseren dan de anderen. Maar op z'n 29 ministers zijn er toch 13 afgevaardigde beheerder van parastatale of privé-ondernemingen.

Het is op dit ogenblik nog bijzonder onduidelijk wat de uitkomst kan wezen. Milosevic's coalitie had de parlementsverkiezingen van voor een paar maand (september '96) glansrijk gewonnen, en zit, institutioneel gezien, sterk in het zadel. Dat lijkt ook te betekenen dat de

mensen in het algemeen de politiek van Milosevic steunen wat betreft het einde van de oorlog, en het gunstige gevolg voor Servië met de opheffing van het handelsembargo.

Het feit dat de lokale verkiezingen van 17 november op zoveel plaatsen door de oppositie werd gewonnen, zou dan eerder kunnen wijzen op een onvrede met het concrete optreden van deze bewindsploeg in de dagelijkse bestuursdaden, en de absolute controle op de media bijvoorbeeld. Waarnemers menen in dit verband dat men eerder anti-bewindsploeg heeft gestemd, dan pro-oppositie.

President Milosevic is gekend om z'n manoeuvreercapaciteit om de macht te behouden. Hij slaagde erin, tweede helft van '80, de titoïstische lijn van de partij te buigen naar een pan-serbisch-nationalistische aanpak. Hij heeft zich ook op het internationaal vlak als vaste waarde weten te profileren. Maar nu zal hij toch op een bepaalde manier op de eisen van

studenten en oppositie moeten inspelen wil hij zijn tegenstanders niet nog sterker maken, en ook zijn positie op internationaal vlak behouden.

Slobodan Milosevic heeft alles gedaan om zich in het buitenland als de cruciale factor voor stabiliteit voor te doen. In Dayton heeft hij getoond wat hij waard is. Vandaag is het de oppositie om te doen precies het tegendeel te bewijzen. En het buitenland is net op zoek naar een minimum aan stabiliteit opdat het klimaat voor investeringen anders te onaantrekkelijk is.

Voor Duitsland was de fikse overwinning in september een reden om Milosevic het voordeel van de twijfel te geven als orde- en rustbrenger. Maar na 17 november blijkt er toch een openlijke steun voor de oppositie. Frankrijk en Engeland zijn gereserveerder. De V.S. willen blijkbaar verschillende ijzers in het vuur houden: ze nodigen de oppositieleiders uit naar Washington voor de opening van de 2de-ambts-termijn van president Clinton.

"Le Monde" van 4/1/97 publiceerde een bladzijde met teksten rond de Euro. Meer in het bijzonder met betrekking tot de houding van de sociaal-democraten en de eenheidsmunt. Hierboven een cartoon die er op wijst dat het sociaal Europa op een zijspoor wordt gezet. Hieronder een uittreksel uit het hoofdartikel.

"... Dit belet niet dat in de verschillende Europese sociaal-democratische partijen soms hevige discussies plaats hebben tussen de enthousiastelingen van de Euro en diegene die denken dat de opofferingen die aan de bevolking gevraagd worden om aan de criteria van Maastricht te voldoen onvoldoende beantwoorden aan wat van een sociaal Europa wordt verwacht.

In de Benelux en Oostenrijk, landen waar de nationale munt gekoppeld is aan de Duitse mark, en waar de socialisten met christen-democraten in coalities deelnemen, hebben de begrotingsdebatten in 1996 aangetoond dat de socialisten hand in hand opstapten met hun conservatieve partners. Samen hebben ze beperkingen uitgevoerd in de openbare uitgaven, soms ten koste van riskante politieke bochten om tot het fameus plafond van 3% van het begrotingstekort te geraken zoals voorzien is in het verdrag van Maastricht. Alles wordt er op gezet om deel uit te maken van het eerste peloton bij het tot stand komen van de eenheidsmunt.

Dit is niet gebeurd zonder electorale tegenslagen en de ontevredenheid in syndicale rangen. Oostenrijk waar de demagogen van extreem-rechts van de populist Jörg Haider zware slagen toebrecht aan de sociaal-democraten van kanselier Vranitsky is daar het duidelijkste voorbeeld van".

Mexico verklaart de oorlog (I)

Op 1 januari '97 zal het niet alleen 38 jaar geleden geweest zijn dat de eerste socialistische revolutie in Latijns-Amerika triomfeerde, met de intocht van Fidel Castro in Havana. Het zal ook de derde verjaardag geweest zijn van misschien wel de laatste Latijns-Amerikaanse revolutie van dit millennium, die van Mexico.

Op 1 januari '94 staan duizenden guerrillero's van het EZLN (Zapatistisch Leger van Nationale Bevrijding) met een luid 'Ya Basta!' ('It is genoeg geweest!') op in Chiapas, met een oorlogsverklaring aan de Mexicaanse éénpartijstaat. Op 28 juni '96 verschijnt het EPR (Revolutionair Volksleger) in Guerrero, opnieuw met een oorlogsverklaring. De regering voert ondertussen stilletjes een vuile oorlog en repressie (met o.a. Belgisch militair materiaal), una guerra de baja intensidad.

Op 3 jaar tijd is de Mexicaanse bevrijdingsbeweging in een stroomversnelling geraakt, waarvan we in dit artikel de belangrijkste stappen willen noteren.

Op 17 november '96 wordt de 13de verjaardag van het EZLN gevierd, de guerrilla die de pasamontana als symbool van verzet zal vereeuwigen. Maar dat verzet heeft veel geleerd en geleden: de gewapende vrede duurt voort ondanks de 'dialoog' met de regering, de repressie (60.000 soldaten van het Mexicaanse leger in de staat Chiapas en nog eens 30.000 in de streken rond Guerrero, paramilitaire guardias blancas, een weldoordachte Low Intensity Warfare-strategie) doet de reeds verpauperde bevolking hard lijden.

De Zapatisten stappen niet af van hun oorlogsverklaring tegen de regering, ze behouden hun wapens (zullen die immers nooit inleveren, maar hoogstens 'begraven'), voeren geen offensieve militaire acties uit, en onderhandelen over hun eisen met de regering.

Aan de andere kant werken de Zapatisten hard aan frontvorming (om links en radicaal-democratisch te hergroeperen) en ijveren ze voor een nieuwe politieke cultuur.

Het EZLN heeft één grote verdienste: er is opnieuw hoop op verandering en het volksverzet radicaliseert zich. Op 28 juni '96 verschijnt in de deelstaat Guerrero het Revolutionaire Volksleger (EPR), een guerrilla die het resultaat is van de eenmaking van een 14-tal revolutionaire organisaties met één politieke lijn. Het EPR is een antwoord

op de ongeschreven oorlogsverklaring van de regering aan het Mexicaanse volk, dat lijdt onder een brutale staatsrepressie: 'wij wensen geen oorlog en we verklaren ze niet, maar we kunnen evenmin met gekruiste armen staan kijken naar de misdaad en de straffeloosheid, de verdwijningen en de systematische martelingen als vorm van rogeren' (La Jornada, 25 augustus '96). Bovendien is de armoede in Mexico - ondanks de aansluiting bij de Eerste Wereld sinds het Nafta-vrijhandelsakkoord van '94 - schrijnend: volgens een studie van de Wereldbank leven 22 miljoen Mexicanen in extreme armoede, en nog eens 20 miljoen onder de armoedegrens (5 dollar per persoon per dag). Dat is de helft van de 91 miljoen Mexicanen, en dan nog gebaseerd op officiële cijfers! De reële lonen zijn sinds '95 gedaald met maar liefst 30% en er kwamen sinds toen 2 miljoen werklozen bij (De Standaard, 1 sept. '96). Sinds december '94 zou het salaris van president Zedillo bovendien met 328% toegenomen zijn (waarmee dat salaris -exclusief premies- gelijk is aan 109 keer het minimumloon).

Na de V.S., Duitsland en Japan levert Mexico de meeste miljardairs (waarmee Mexico dus beter scoort dan Frankrijk, Zwitserland, Engeland!) op de Forbeslijst van de rijksten der wereld.

In 1996 importeerde Mexico 33% van zijn voedsel (57% van de maïs, 74% van de bonen, 32% van het graan, 36,6% van de melk); het Nafta-akkoord bracht 80% van de Mexicaanse boeren in gevaar (La Jornada, 6 mei '96)! Er zijn redenen genoeg voor alle (legale zowel als illegale) vormen van volksverzet.

Maar laat ons eerst de belangrijkste stappen in de verzetsbeweging overlopen. Kwestie van de bomen te zien door het Mexicaanse bos.

Het Zapatistisch Front van Nationale Bevrijding (FZLN)

De oprichting van het FZLN (in de Vierde Verklaring van het Lacandona-oerwoud van het EZLN op 1 jan. '96), was een antwoord op de volksraadpleging van

augustus '95, om een onafhankelijke politieke beweging te vormen, die niet de bedoeling heeft de macht te veroveren, maar wel om een andere manier van politiek te voeren. Dit front wordt vanaf 1 januari '96 in werking gesteld, maar vooral voorbereid, door in alle deelstaten Comités Civiles para el Diálogo (Burgercomités van de Dialoog) op te richten.

Het FZLN wordt géén politieke partij. Het FZLN moet het (nog steeds) gewapende en clandestiene EZLN in staat stellen allianties aan te gaan met de burgergemeenschap, zodat vanuit haar eigen ervaringen en ideeën een verzet kan opgebouwd worden tegen het gecorrumpeerde regime van de staatspartij.

Het FZLN zal deel moeten uitmaken van de nog op te richten brede oppositiebeweging, de Movimiento de Liberación Nacional (MLN). Tot de vorming van een MLN werd door de Zapatisten opgeroepen in de Derde Verklaring van het Lacandona-oerwoud, jan. '95.

Breed Front voor de Vorming van de Beweging voor Nationale Bevrijding (FAC-MLN)

Deze brede beweging wordt op 28 en 29 januari '96 in Acapulco (Guerrero) officieel opgericht als voorloper van de Beweging van Nationale Bevrijding MLN door ruim 1620 afgevaardigden van 269 onafhankelijke basisorganisaties. Daarmee wordt ingegaan op de oproep van het EZLN van jan. '95.

Begin maart hebben sommige lokale afdelingen van het FZLN zich echter gedistantieerd van het FAC-MLN, omdat dit front zich ideologisch teveel op het marxisme-leninisme-stalinisme zou baseren.

Het front is echter zeer open, maar spreekt klare taal als ze aangeeft dat het proletariaat, de boeren en alle onderdrukte klassen de ruggegraat zijn. Dit front is echter de tot op vandaag de belangrijkste stap in de eenmaking van de oppositie tegen het Mexicaanse regime. Bovendien heeft het FAC-MLN

een radicaal politiek-economisch programma: een nieuwe politieke macht, een nieuwe regering, een nieuwe grondwet, en een nieuwe rechtvaardige economische orde (met o.a. de volgende programma-punten: niet meer afbetalen van buitenlandse schuld, opzeggen van alle verdragen met het imperialisme (waaronder Nafta), stijging van de minimumlonen en landbouw-prijzen, socialisering en onteigening van de strategische bedrijven van de nationale economie).

Nationaal Indianenforum

Van 3 tot 9 januari '96 vindt het Foro Nacional Indígena plaats, met 300 vertegenwoordigers van 32 indianen-volkeren uit heel Mexico, waarop het EZLN het eisenpakket van de onderhandelingstafel 'Rechten en cultuur van de Indianen' aan de Indiaanse bevolking voorlegt.

In het slotdocument worden de eisen van het EZLN alsook de Conventie 169 van de Internationale Arbeidsorganisatie (dat de rechten van inheemse volkeren en stammen moet beschermen) - in '90 geratificeerd door Mexico - als resoluties herhaald: recht op zelfbestuur, een eigen rechtssysteem, eigen geldbeheer voor onderwijs en gezondheidszorg, herverdeling van grond en hervorming van art. 27 (het gemeenschappelijk land mag niet verpandbaar, verkoopbaar of overdraagbaar zijn), politieke vertegenwoordiging, gelijkberechtiging van vrouwen,...., een halt aan de repressie tegen volksbewegingen en de vuile oorlog, de terugtrekking van het federale leger uit de gemeenschappen. Het Foro zal opnieuw plaatsvinden op 22-23-24 juli in Oventic, om de akkoorden van San Andrés (zie verder) te verdedigen en op te volgen.

Op 8 tot 12 oktober heeft in Mexico-Stad het Nationaal Indiaans Congres plaats, met meer dan 500 vertegenwoordigers. Ook comandante Ramona als vertegenwoordigster van het EZLN zal het Congres komen vervoegen, na lang onderhandelen over de veiligheid van haar reis en aanwezigheid. Het Congres roept in haar slottekst een nieuwe grondwet uit en eist de toepassing van de akkoorden van San Andrés.

Een dag later zullen overal in Mexico manifestaties gehouden worden om de 504de 'verjaardag' van de Spaanse bezetting en onderdrukking te herdenken. Een bewijs dat het niet gedaan

was met de Indiaanse opstand bij de executie van de laatste Azteekse keizer Cuauthemoc in 1521.

De Dialoog van San Andrés van de Witte Grotten der Armen, een eerste deel-akkoord

In september '95 komen EZLN en regeringsdelegatie overeen over de procedure-regels voor de Dialoog van San Andrés Sacamch'en de los pobres (de vredesbesprekingen), die 4 onderhandelingstafels voorziet: 'Rechten en Cultuur van de Indianen', 'Democratie en Gerechtigheid', 'Sociaal Welzijn en Ontwikkeling' en 'Rechten van de Vrouw'.

Nadat het EZLN het voorlopige slotdocument van de onderhandelingstafel 'Rechten en Cultuur van de Indianen' aan de gemeenschappen heeft voorgelegd, maakt het op 13 februari '96 bekend dat 96 % van de EZLN-basis het licht op groen zet voor het ondertekenen van het eerste akkoord. Maar de gemeenschappen veroordelen de regering omdat deze totaal niet tegemoet komt aan 3 belangrijke eisen van het EZLN: de herziening van het door Salinas hervormde grondwetsartikel 27 (dat het gemeenschappelijk grondbezit op papier beschermt, tot dat het NAFTA-vrijhandelsakkoord er aan kwam!), de toekenning van territoriale autonomie aan de Indiaanse volkeren, het recht op een pluralistisch juridisch systeem met ruimte voor het eigen Indiaans rechtspraakstelsel. Op 16 februari '96 wordt het eerste deel-akkoord tussen EZLN en regering dan toch ondertekend. De afspraak wordt gemaakt om een controle-commissie in te stellen.

Bij de voorbereidingen voor de tweede onderhandelingstafel blijkt onenigheid te bestaan over deze commissie. Bovendien weigert de regering in de tafel 'Democratie en Gerechtigheid' over democratisering op nationaal niveau te spreken, opdat alle problemen tot die van Chiapas gereduceerd zouden worden.

Ook tijdens deze tafel is de regering uiterst ongeïnteresseerd en arrogant, terwijl de 28 vertegenwoordigers van het EZLN en hun 200-tal adviseurs uit heel Mexico met zeer veel voorstellen over de brug komen.

De nieuwe regeringstactiek is die van niet-spreken. Als protest hebben

sommige adviseurs van het EZLN kartonnen figuren uitgesneden om legen te praten, spreekt de muzikant Guillermo Briceo in de vorm van een rap en neemt de actrice Jesusa Rodriguez aan het 'gesprek' deel in gebarentaal.

De bom barst als de politie bij de ontruiming van bezette stukken grond in de Chiapanekse gemeenten Pichucalco, Nicola Ruiz en Venustiano Caranza op 19 en 20 maart 5 boeren doodt en 4 anderen doet verdwijnen. Op 19 maart werden immers in Mexico-stad de 'Agrarische Akkoorden van Chiapas' ondertekend tussen deelstaat- en federale regering en 70 boeren-organisaties over landbouwgrond, zodat volgens Zedillo een definitief einde gekomen is aan de agrarische strijd in Chiapas (lees: die boeren-organisaties moeten stoppen met gronden bezetten in ruil voor presentjes van de regering).

Het merendeel van die organisaties zijn gelieerd aan de regering, maar radicale onafhankelijke organisaties zoals Organizacion Campesina Emiliano Zapata (OCEZ) hebben zich tegen dit akkoord verzet, en laten zich niet zomaar ontruimen.

Onderhandelen en in de rug geschoten worden

Deze feiten zeggen genoeg over de ware houding van de regerings-vertegenwoordigers in deze dialoog, op dat moment door comandante Tacho 'doolstomme dienaren van een regering van criminelen en moordenaars' genoemd. De dialoog is een onderdeel van de Low Intensity Warfare-strategie van de regering. Door het onderhandelingsproces te verlangzamen en te bemoeilijken, rokent de regering erop dat de basisgemeenschappen van het EZLN vermocid zullen geraken en minder radicale eisen gaan stellen. Maar volgens de leiding van het EZLN zou de basis zich integendeel radicaliseren, door te eisen dat het EZLN zich maar moet terugtrekken uit de dialoog.

De regering heeft volgens Subcomandante Marcos ook voorgesteld dat het EZLN onder de nieuwe juridische formule 'politieke associatie' (niet als partij) zou kunnen deelnemen aan de wetgevende vergadering. Nadat de regeringsdelegatie in april aan het EZLN vraagt om geen radicale posities in te nemen, "omdat de regering graduele

veranderingen wil", eindigt de onderhandelingstafel over 'Democratie en Gerechtigheid' voorlopig zonder akkoord, maar met een afspraak tussen EZLN en COCOPA (de Comisión de Concordia y Pacificación, de bemiddelingscommissie (sinds maart '95) bestaande uit de politieke vertegenwoordigers van de verschillende partijen) om een forum te organiseren over de hervorming van de staat. Begin mei wordt het EZLN in panamakoe gebracht als Comandante David ist 'rood alarm' slaat, omdat de vermeende Zapatistische leiders Jorge Javier Elorriaga (journalist) en Sebastian Entzin (een 20-jarige tzeltal-Indiaan) tot respectievelijk 13 en 7 jaar gevangenisstraf veroordeeld worden, op beschuldiging van samenzwering, rebellie en terrorisme. Na een golf van betogingen, hongerstakingen en onderhandelen, worden de veroordeelden op 7 juni vrijgelaten, en wordt het onderhandelingsproces verder gezet.

In augustus spreekt Subcomandante Marcos opnieuw duidelijk: wat doen we

aan de onderhandelingstafel als men enkel doet alsof, terwijl de regering ondertussen een gewelddadige oplossing voorbereidt! Volgens Marcos zou er een nieuwe offensief tegen de leiding van het EZLN voorbereid worden, waarbij hij op een snelle noogtechnologisch bewapende interventie-macht van 4.000 parachutist-commandos vermeldt. Op 29 augustus verscheen een communiqué van het EZLN om de terugtrekking uit de dialoog te verantwoorden. Daarin worden ook 5 voorwaarden uitgesproken om de dialoog te hernemen:

vrijlating van de politieke gevangenen, instelling van de opvolgingscommissie, beëindiging van de repressie en ontmanteling van de paramilitaire witte gardes, de herziening van de regeringsdelegatie, serieuze en concrete voorstellen door de regering op de onderhandelingstafel 'Democratie en Gerechtigheid'.

Op 8 november wordt in San Cristobal (Chiapas) uiteindelijk de controlecommissie COSEVE (Commissie van

Opvolging en Verificatie van de Akkoorden) opgericht, zoals voorzien in de Amnestiewet van maart '95 en bij de ondertekening van het eerste doelakkoord: deze commissie moet waken over de toepassing van de (vredes)akkoorden tussen EZLN en de regering, en moet voorkomen dat de documenten dode letters worden in musea. Hiermee is de regering toegekomen aan één van de eisen van de Zapatisten om de dialoog te hervatten (zie boven). Maar die dialoog tussen EZLN en regering gebeurt tegen een achtergrond van vuile oorlog, agressie en provocatie. Op 10 november zet de regering politie en helikopters in tegen een protestblokkade van duizenden maïsboeren in Chiapas tegen de lage maïsprijs. Balans: 3 doden en tal van gekwetsten. Méér dan 50.000 boeren (zowel onafhankelijke organisaties als PRI-aanhangers) hadden zich georganiseerd om de verdubbeling van de maïsprijs te eisen.

Gretel Pardon en
Koen Weyers
(volgend nummer deel II)

Nicaragua: Aleman is niet alleman

Over een ding waren de meeste waarnemers het eens de laatste jaren : Nicaragua is het land dat het neoliberale model bijzonder goed heeft toegepast. De eerste zes jaar na het sandinistische bewind hebben een constante strijd gekend om de eigendomsverhoudingen te wijzigen. Alles wat men kon privatiseren werd geprivatiseerd : ondernemingen, gronden, mijnen, bossen. Het beleid van presidente Chamorro betekende een achteruitgang als natie op politiek, economisch en sociaal vlak. In haar politiek om de inflatie in te dijken werd elk krediet voor de productie geweigerd. Zware syndicale acties werden gevoerd voor behoud van verworven rechten, tegen de privatisering (bijv geweldige arbeidersstrijd rond Telcor, het Nicaraguaanse Belgacom); er was veel strijd rond het budget onderwijs.

Het Sandinistisch Front heeft daar niet altijd onduidelijk op gereageerd of op ingespeeld. Laat staan of ze er richting heeft helpen aan geven. Er was vooral een dubbelzinnige politiek met enerzijds actieve participatie vanwege het FSLN of soms motor-zijn van de strijd, en anderzijds in het parlement het samenregeren met premier Lacayo.

Nederlaag van 1990

De verkiezingsnederlaag van 1990 werd niet makkelijk verteerd. Het staat zonder meervast dat er belangrijke 'objectieve' oorzaken aan te duiden vallen voor dat verlies van toen. Zeker het economisch debacle omwille van de oorlog, die gesponsord werd door de VS dat tegelijkertijd een economisch embargo

hanteerde tegen Nicaragua. Vooral ook het naakte feit dat, na bijna 10 jaar contra-oorlog, de sandinisten er niet meer in slaagden om deze strijd nog door een actieve grote meerderheid van de bevolking politiek te laten dragen (zeer veel deserte bij voorbeeld). Maar er waren ook de interne oorzaken, intern aan het sandinistisch front. In de geestdrijf van de verkiezingscampagne 1989-90 hadden bepaalde sectoren van de partij bijkbaar geen oer naar de vele kritische geluiden - en achteraf is gebleken dat die er inderdaad waren - die vanuit de basis naar boven probeerden te kruipen. De niet al te wetenschappelijke opiniepeilingen vergrootten de eenzijdigheid van de analyse bij de partijleiders, en bij vele waarnemers.

Splitting in het sandinisme

Dit alles heeft bijzonder zwaar gewogen op de politiek van het Frente in de jaren negentig. Er kwam een zekere interne klassestrijd zou je kunnen stellen (arbeidersstrijd tegenover medebeheer), die doorkruist en scheef getrokken werd door enerzijds een persoonlijke, niet altijd even fraaie, concurrentie onder bepaalde leiders en anderzijds een beschuldiging van persoonlijke verrijking van partijkaders op verscheidene niveaus (zie kadertje). Eindsultaat was de splitsing van de sandinistische partij.

Het FSLN ging naar de verkiezingen met een programma voor steun aan de producenten (groot en klein), gezond-

heidszorg en onderwijs.

De Movimiento Renovador Sandinista (MRS) met voormalig vice-president Sergio Ramirez als boegbeeld, wist in die periode heel wat intellectuelen uit het Frente Sandinista aan te trekken (de gebroeders Cardenal zijn daarbij zeker onder de meest bekenden). Sommige FSLN-mensen, o.a. Victor Hugo Tinoco ex-vice-minister van buitenlandse zaken, stelden dat dit MRS geen andere keuze zou hebben dan zich in het absolute centrum te plaatsen, omdat de sandinistische basis zich met het Frente zou blijven identificeren ter linker zijde.

Zo liberaal als Somoza

Het was intussen ook al duidelijk geworden dat de groep rond president Violeta Chamorro, niet in staat was om nog lang de bevolking te kunnen bekoren. Maar er diende zich een nieuwe (?) figuur aan: Arnoldo Aleman, burgemeester van Managua. Met z'n Liberale Alliantie vertegenwoordigt hij de traditionele oligarchie van uiterst rechts en de sectoren die economisch rijkdom vergaarden tijdens het Somoza-bewind (voor 1979). In de middenklasse rekent hij met die groepen die met het sandinisme botsten, en tevens wist hij een aantal vooraanstaande conservatieven aan te spreken. Ook de kardinaal liet zich niet onbetuigd. Maar Arnoldo Aleman had zich vooral als burgemeester van de hoofdstad een anti-rogerings-reputatie bijeengesprokkeld en een anti-sandinistische. Hij speelde bijzonder op de beschuldiging van corruptie aan het adres van sandinistische leiders.

De presidentsverkiezingen van 20 oktober gaven Arnoldo Aleman een fikse voorsprong: hij behaalde 51% van de stemmen tegen net geen 38% voor Daniel Ortega. In het parlement haalt de Liberale Alliantie geen absolute meerderheid: 42 zetels op de 93 (90 vertegenwoordigers +3 niet gekozen presidentskandidaten), het FSLN haalt er 36, de anderen zijn verdeeld over de christendemocraten en de conservatieven met elk drie, en enkele andere partijen met 1 vertegenwoordiger. Het FSLN probeerde op basis van menigvuldige onregelmatigheden de uitslag nog aan te vechten maar daar is geen rekening mee gehouden.

Sandinisme is meer dan de partij

De volksorganisaties, verzwakt door werkloosheid en armoede, hebben zich

kennelijk achter het Frente geschaard. Niet altijd even overtuigd misschien (zo had de ATC-landarbeidersvakbond de laatste jaren veelvuldige conflicten met de grootgrondbezitter-running-mate van Ortega) maar naar verluidt uiteindelijk toch enthousiast. De splitsing in de sandinistische partijkaders heeft zich niet aan de basis voorgedaan.

Op verschillende niveaus hebben partijkaders van het FSLN in de overgangperiode tussen de verkiezingen 1990 en de installatie van de nieuwe presidente nog snel een en ander geregeld. De meeste zaken gaan gewoon of het regulariseren van de woonst en het erf waarop het huis staat. Dit heeft alles van doen met de non-institutionele wijze waarop de sandinistische revolutie een aantal zaken had aangepakt. Maar er blijven wel signalen van echte verrijking. Meerdere huizen, gronden, ondernemingen. Een interne commissie van het FSLN heeft de zaken nog echt grondig aangepakt. Deze pinata (populair snoepspel voor kinderen) blijft het Frente achtervolgen.

Meteen betekent dat ook dat de volksorganisaties voor de meest strijdbare politieke partij hebben gekozen die zich aanbodt. Het sandinistisch front is dus lang niet dood: 38% is slechts een lichte achteruitgang tegenover 1990. Het betekent vooral, denk ik, dat de basis van de sandinistische beweging niet dood is, ondanks de problemen in de partij. Het zou de FSLN-leiders dan ook duidelijk moeten maken dat haar basis weinig opgezet is met partijpolitieke handigheden of (macht)spelletjes in een parlement, maar een daadwerkelijke inzet voor sociale rechtvaardigheid verwacht.

De poging om de zogenaamde centrumkiezers aan te lokken via de kandidaat vice-president, Juan Manuel Caldera, is duidelijk mislukt. Misschien wordt hiermee ook de lijn verlaten om in één partij verschillende bevolkingslagen en klassen te willen verenigen, en de nationale verzoening als het ware in de eigen rangen te realiseren? Zij die binnen het Frente pleiten voor een duidelijker keuze aan

de kant van diegenen die strijden tegen het neo-liberalisme, winnen na 20 oktober '96 aan kracht en invloed, denk ik. Ik neem aan dat dit in de praktijk gepaard zou kunnen gaan met de vervanging van de huidige leiding van het Frente. Er waren met name al langer stemmen opgegaan die meenden dat sommige leiders het verleden vertegenwoordigden, en dat ze beter plaats zouden ruimen voor diegenen die de toekomst trachten vorm te geven. Dit debat werd binnen het FSLN uiteindelijk beslecht via een open voorverkiezing (ook niet-partijleden mochten deelnemen) voorjaar 1996, waaraan meer dan 400.000 mensen deelnamen. Ortega won deze met bijna 60% van de stemmen tegen o.m. Vilma Nunez van de Mensenrechtencommissie Cenidh. Men kan verwachten dat dit debat nu opnieuw op de dagorde komt.

Democratie is meer dan verkiezingen

De presidentsoverwinning van de Liberale Alliantie zal zich uiteindelijk ook wel vertalen in een liberale regering met parlementaire meerderheid. Deze zal ontegensprekelijk een verdere sociale afbraak bewerkstelligen, waarschijnlijk doorspekt met opvallende populistische slunt(je)s van de president. Het economisch beleid zal zich nog meer dan voorheen uitsluitend wenden tot de 5 à 10% koopkrachtigen met nog een lichte overloop naar de volgende laag.

Er zullen zich dus een reeks omstandigheden blijven aandienen die potentieel strijd en polarisering in zich houden voor maatschappelijke verandering. De tegenmacht is nog sterk aanwezig. Op dit ogenblik erkent de rekenkundige meerderheid van de bevolking zich daar niet direct in, blijkbaar. Maar meer klaarheid vanwege de sandinistische leiders in hun keuzes en in hun strijdbereidheid voor sociale rechtvaardigheid en economische democratie kunnen, als wisselwerking, de volksorganisaties een steun wezen in het samenbrengen van de vele strijdacties van de slachtoffers van dit neoliberalisme.

Want de reële levensomstandigheden van de mensen tonen ten overvloede dat een politiek project, waarin de economische democratie niet centraal staat, geen uitweg uit de armoede kan bieden.

Georges Spriet

Terugblik op het proces van Nürnberg

Het was op 1 oktober 1946 dat de voorzitter van het internationaal tribunaal van Nürnberg, de Engelse lord Lawrence, voorlezing gaf van de besluiten van het gerechtshof met betrekking tot eenentwintig nazi-kopstukken die terecht stonden. Hitler, Goebbels en Himmler ontbraken op het proces. Zij hadden al zelfmoord gepleegd. Martin Bormann, rechterhand van Hitler, ontbrak ook op het proces, hij was voortvluchtig.

De beschuldiging luidde: misdaad tegen de vrede, oorlogsmisdaden en misdaden tegen de mensheid.

Deze laatste beschuldiging betekende dat een nieuwe notie zijn intrede deed in de rechtspraak. Het tribunaal van Nürnberg had organisaties als Gestapo, S.S., en de inlichtingendienst S.D. als criminele organisaties gebrandmerkt. Nochtans werd het in werking treden van de wet in verband met misdaden tegen de mensheid, slechts van toepassing vanaf 1 september 1939, de dag van de inval in Polen. Daarmee vielen de misdaden gepleegd voor die datum buiten vervolging, waardoor vooral de groot-industriëlen en financiers die de nazi's aan de macht hadden geholpen, aan het gerecht konden ontsnappen.

De duizenden Duitse anti-fascisten die voor

die datum al in de concentratiekampen waren opgesloten of vermoord, konden zich dus op die wet niet beroepen om hun beulen ter verantwoording te roepen.

Die restrictie maakte het ook mogelijk dat Schacht, voorzitter van de Reichsbank die de Duitse oorlogsindustrie had gefinancierd, vrijgesproken werd. Ook von Papen werd vrijgesproken. Mocht men von Papen hebben veroordeeld zou men ook het Vaticaan getroffen hebben, dat al in 1933 het concordaat met nazi-Duitsland samen met von Papen ondertekende.

Onverklaarbaar was dat ook Fritsche werd vrijgesproken. Hij was "maar assistent van Goebbels" geweest. Het protest van de Russische rechter, generaal Nikitchenko, tegen die vrijspraken mocht niet baten. De Fransman René Cassin, toenmalig lid

van de Franse raad van state, kloeg al in 1946 deze inschikkelijkheid aan. Hij uitte zijn vrees dat ook de geleerden en industriëlen die de nazi-oorlogsmachine hadden helpen ontwikkelen, aan een veroordeling zouden ontsnappen. Wat ook gebeurde.

In zijn toespraak te Nürnberg verklaarde rechter Lord Lawrence tegenover al die misdadigers die hun onwetendheid over de gruwelen van de concentratiekampen volhielden: "Er waren duizenden Führers die bevelen uitdeelden, duizenden imitators van Goebbels, duizenden Schuracks die de jeugd de dood instuurden, duizenden Sanckels die de slaven deden werken, duizenden Kalsenbrumers die moordden en folterden, en u zou van niets geweten hebben."

A. De Coninck

25 jaar geleden in Vrede

De Vietnamisering

De aanwezigheid van Amerikaanse grondtroepen in Vietnam steeg van 1964 tot 1969 van minder dan 100.000 eenheden tot 543.000 eenheden. Van 1969 tot 1971 tot minder dan 200.000 eenheden. Met de geleidelijke terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Vietnam begint een nieuwe fase in dit conflict. Voor de meeste mensen is met deze terugtrekking ook een probleem uit de weg geruimd. Men denkt dat Amerika en de Amerikaanse regering een stop gezet hebben achter de compromitterende situatie waarin zij zich bevonden. Nix is minder waar. Terwijl de Amerikanen de geleidelijke terugtrekking van de grondtroepen tot een feit promoveren, krijgen we een enorme aangroei van het Vietnamese leger.

De volgende cijfers maken dit duidelijk:

Januari 1965: 509.000 Vietnamese manschappen;

Januari 1966: 569.000 Vietnamese manschappen.

Eind 1968: 881.000 Vietnamese manschappen.

Op dit ogenblik bedraagt het Zuid Vietnamese leger meer dan 1.180.000 manschappen van alle slag.

Als we deze cijfers koppelen aan een clowneske presidentsverkiezing waarachter de Amerikaanse regering haar hulp en steun heeft geplaatst kunnen we reeds besluiten dat Amerika, zij het minder spectaculair, zich nog steeds actief inzet in de strijd. Diegenen die ondanks een Vietnamisering en een stropopregering nog steeds

overtuigd zijn van de goede wil van de Amerikaanse regering kunnen de volgende cijfers in overweging nemen. In 1966 met een troepentotaal van bijna 400.000 manschappen herstelde de V.S. 6 miljard dollar aan militaire hulp in Vietnam. In 1971 met een troepenaantal van minder dan 200.000 man wordt 12 miljard dollar aan militaire hulp besteed. Dat wil zeggen dat een halvering van het aantal manschap-

pen een verdubbeling van de militaire kosten met zich meegebracht heeft. Deze cijfers werden geciteerd in een officieel Amerikaans rapport over de uitgaven in Vietnam en nog te laag geschat door een document uitgegeven door de Amerikaanse senaat. Een verklaring voor deze kosten vinden we in twee belangrijke punten:

1. De Amerikaanse hulp spitst zich nu toe op de luchtmacht waarbij minder man-

schappen betrokken zijn maar duurder materiaal gebruikt wordt

2. De Amerikaanse militaire hulp gebeurt meer door middel van de CIA en daaraan moet ook geld uitgegeven worden.

Deze nieuwe, verdoken manier van optreden stemt ons tot nadenken over de bedoelingen van de Amerikaanse regering.

Zelfs de meest objectieve informatiebladen kunnen niet anders dan wijzen op de onwil van Amerika.

Zo schrijft Le Monde van 14-15 november het volgende:

Sur le plan diplomatique, d'autre part, la situation paraît au point mort. M. Nixon n'a jamais répondu au plan de paix présenté en juillet par le GRP et par Hanoi. Le président des Etats-Unis est même parvenu à faire oublier à son opinion l'affaire des prisonniers américains détenus au Vietnam du Nord qui pourtant, avant que le GRP n'expose les modalités de leur possible libération, paraissait constituer pour M. Nixon un sujet de particulière anxiété.

Dit alles wijst op een verlenging van het Vietnamese conflict, dat gezien de gebourtenissen in Laos en Cambodja, een Zuid-oost-Aziatisch conflict geworden is, en niet op een mogelijk spoedig einde ervan.

A.D.S.

nr. 109 - januari 1972

Dialogoavonden

met begeleiding van Vrede vzw

Gent

21 januari 1997

om 20u

Shell in Nigeria

door Ludo De Brabander

medewerker Vrede en auteur van het dossier Shell is hell in Nigeria.

Vredescentrum Galgenberg

Galgenberg 29 9000 Gent

organisatie Masereelfonds en Vrede regio Gent

18 februari 1997

om 20u

Crisis aan de Afrikaanse Grote Meren

door Marc Van Acker

Afrikanist, verantwoordelijke

Masereelfonds

Vredescentrum Galgenberg

Galgenberg 29 9000 Gent

organisatie Masereelfonds en Vrede regio Gent

18 maart 1997

om 20u

De grote kloof

door Goert van Moorter

arts, auteur van een boek over de kloof

tussen Noord en Zuid

Vredescentrum Galgenberg

Galgenberg 29 9000 Gent

organisatie Masereelfonds en Vrede regio Gent

Oostende

7 februari 1997

om 20u

Turkije anders bekeken

door Ludo De Brabander

medewerker van Vrede

Trefcentrum Het Bakken

Fortuinstraat 18 te Oostende

organisatie vredesbeweging regio Oostende

14 maart 1997

om 20u

Hoe dood is het vredesproces in het Midden-Oosten ?

door Claudine Huyghe

actief binnen het Vlaams Palestina

Comité, reisde meerdere malen naar

Israël en de Bezette Gebieden

Trefcentrum Het Bakken

Fortuinstraat 18 te Oostende

organisatie vredesbeweging regio Oostende

Schuldenlast - colloquium zaterdag 25 januari 1997

VUB Pleinlaan 2 1050 Brussel

Elf uren tegen het neo-liberalisme en voor de mensheid van 9u tot 20u

rond de thema's : arbeid, schuldenlast, verzet met gasten uit Noord en Zuid: speciale aandacht voor Ruanda, verder met medewerking van Albert Jacquard, Michel Choussodovsky, en een vertegenwoordig(st)er van de Zapatisten (Mexico)

muziek en theater

op initiatief van Kodewes (Komitee voor de opheffing van de dervedereldschuld) met medewerking van o.m. Vrede vzw

Herdenkingsavond

Michaël De Witte en

Hilde Vanobberghen

zaterdag 22 februari 1997

Centrum voor Amateurskunsten in Brussel

"Een levensengagement voor de strijdende derde wereld"

Michaël De Witte sneuvelde op 8 februari 1987 in El Salvador aan de zijde van het FMLN. Hilde Vanobberghen van Geneeskunde voor de derde wereld, overleed op 30 maart 1995 terwijl ze vorming gaf over de strijd van het Flijpijnse volk.

Getuigenissen, poëzie, theater, muziek, solidariteitsmarkt.

...

Vrede schreef samen met Forum voor Vredesactie een opiniestuk dat ingekort in De Morgen verscheen. "Het ontbrekende lange-termijnmodel om met conflicten om te gaan". In dit stuk verzetten we ons tegen een militaire interventie in Oost-Zaire en tegen het automatisme waarmee hulpverlening en militaire interventie worden gelijkgeschakeld.

Wij ondertekenden eind november ook samen met Oxfam-Solidariteit, AIB, Geneeskunde voor de derde wereld, Christenen voor het socialisme een politieke tekst over de toestand in Oost-Zaire: "Centraal Afrika: middelen voor rehabilitatie en ontwikkeling, niet voor wapens en interventie". Deze tekst werd ook gesteund door Oxfam-Wereldwinkels.

Beide teksten kunnen op het secretariaat worden opgevraagd.

TOP...PUNT

Georges Soros is gekend als de speculant die in 1992 het Britse pond ten val bracht.

Vanuit zijn basis in het belastingparadijs van de Nederlandse Antillen dreef hij, met zijn investeringsfonds Quantu, het Britse pond uit het monetaire Europees systeem.

De speculatie bracht Soros op een dag tijd, de bagatel op van 1 miljard dollar (30 miljard B.fr.). Vanaf dit moment noemde men Soros "de man die de Bank van Engeland op de knieën kreeg". De universiteit van Oxford, in dit zelfde Groot-Brittannië, heeft de dezelfde Soros, als "doctor honoris causa" bekroond... Ongelooflijk maar toch waar.

Opnieuw prijsstijgingen

Daar zijn ze weer. Vanaf 1 januari staan opnieuw een reeks prijsstijgingen aan de dagorde. Zegels, benzine, trincin, verwarming worden weer duurder en het is te verwachten dat er nog heel wat zullen volgen.

Voor de burger wordt dit een probleem. Voor VREDE die nergens een uitzicht heeft voor nieuwe inkomsten zal het nog moeilijker worden om de eindjes aan elkaar te knopen.

We moeten dan ook nogmaals op onze lezers een beroep doen. Het winnen van nieuwe lezers, een steuntje in het Vredesfonds kunnen ons hierbij erg behulpzaam zijn.

Een permanente maandelijkse opdracht, naar gelang de mogelijkheden, betekent een regelmatige inkomst waarop we kunnen vertrouwen

Kunt u ons helpen?

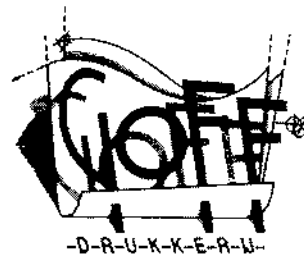
Bijdragen in het VREDESFONDS kunnen gestort worden op de Prk. 000-0956015-80 van VREDE vzw. Galgenberg 29, 9000 Gent.

VREDE - INDEX JAARGANG NR. 39 -1996

ONDERWERP	MAAND	PAG.	ONDERWERP	MAAND	PAG.
AFRIKA			INTERVIEW		
Wir haben es nicht gewusst	jan.-feb.	7	Buitenland van België - (Rik Coolsaet)	juli-aug.	13
Algerijnse generaal Liamine Zeroual volgt zichzelf op	jan.-feb.	9	Het buitenland van België (II)	sept.-okt.	27
Zuid-Afrika: Verandering heeft tijd nodig	mei-juni	26	Waakzaam voor vrede en solidariteit - Praten met Pierre Galand	nov.-dec.	25
Slavernij in verscheurd Mauretanië	mei-juni	28	MAATSCHAPPIJ		
Zuid-Afrika: Een waarheidscommissie, een grondwet en... schouderklopjes	juli-aug.	28	Media: Technologie en desinformatie	maart-april	13
Solidariteit met Algerijnse bevolking	sept.-okt.	29	De schroothoop van de hoop	sept.-okt.	30
Nigeria - Shell in legerpak	nov.-dec.	15	De Franse regering op mensenjacht	sept.-okt.	33
AZIE			De keerzijde van de voetbal	sept.-okt.	34
Vietnam	jan.-feb.	25	MIDDEN-OOSTEN		
India - Pakistan - Zuid Korea	jan.-feb.	32	Israël wat nu?	jan.-feb.	33
De Filipijnen: revolutie of reformisme	sept.-okt.	24	Palestijnen genieten een nieuwe legitimiteit	maart-april	10
De Filipijnen: revolutie of reformisme	nov.-dec.	30	Israëliërs gaan vervroegd stemmen	maart-april	11
Afghanistan	nov.-dec.	10	Een internationaal oorlogstribunaal?	maart-april	28
BEWAPENING & ONTWAPENING			Irak - 5 jaar later	maart-april	26
Frankrijk	jan.-feb.	14	Afstuting van de Palestijnse gebieden: obstakel duurzame vrede	mei-juni	5
De arrogantie van president Chirac	jan.-feb.	15	Israëlische verkiezingen	juli-aug.	6
De Duitse wapenverkoop zit in de lift	jan.-feb.	16	Na de verkiezingen in Israël	sept.-okt.	5
Belgisch leger wil meer geld	mei-juni	6	Turkije spel om de macht	sept.-okt.	10
Ontwikkelingen in de wapenindustrie	mei-juni	8	Cyprus	sept.-okt.	12
De Europese Navo	juli-aug.	30	De tunnel	nov.-dec.	8
China's 44ste atoomproefneming	juli-aug.	31	Israël versus de Palestijnen - geen militaire oplossing	nov.-dec.	9
Gebruik van kernwapens is onwettig	sept.-okt.	28	ONTWIKKELINGSSAMENWERKING		
BOEKBESPREKING			Ontwikkelingssamenwerking in opspraak	sept.-okt.	6
Het mirakel Mobutu	jan.-feb.	10	De geldinzameling in crisis	nov.-dec.	35
Het sienjaar	juli-aug.	33	OPVOEDEN TOT VREDE		
CENTRAAL- & LATIJNS-AMERIKA			Kinderogen en geweld op het scherm	jan.-feb.	28
Petroleum in Guatemala	maart-april	30	Words, Words	sept.-okt.	35
Klassenstrijd in El Salvador	maart-april	32	Reizen en ontwikkelingshulp	nov.-dec.	11
Preventieve gezondheidsorg in Cuba	juli-aug.	6	TERUGBLIK		
Vrede in Guatemala	juli-aug.	26	Spanje 1936-1939	maart-april	34
Vuile oorlog in Mexico	sept.-okt.	9	John Heartfield & "Trexpo"	mei-juni	35
DOSSIER			De 1000 dagen van het Volksfront in Frankrijk	juli-aug.	36
Turkije	jan.-feb.	19-22	De vergeten eilanden	sept.-okt.	36
Rusland	maart-april	17-24	TRIBUNE		
Einde van de Duitse naziprocesen	maart-april	24	Duurzame ontwikkeling als conflict-preventie	mei-juni	32
Europa - Euro en EU-politiek	mei-juni	17-24	Geweldpreventie: een pacifistische visie	nov.-dec.	33
India	juli-aug.	17-24	Arrestatie Turkse dienstweigeraar	nov.-dec.	34
Het Amerikaanse verkiezingssysteem	sept.-okt.	19	UITKIJK		
Europa: sociaal, justitieel, Europa in de wereld, propaganda, defensie	nov.-dec.	17-24	Polen	jan.-feb.	4
EDITORIAAL			De cynische carrière van Mitterrand	maart-april	4
Staking tegen Maastricht	jan.-feb.	3	Terrorisme	mei-juni	4
Vrede is meer dan einde oorlog	maart-april	3	Verkiezingen in Rusland	juli-aug.	4
Gramschap-meesterschap	mei-juni	3	Ondragelijke lichtheid	sept.-okt.	4
Wapenhandel	juli-aug.	3	Religie en staat Israël	nov.-dec.	4
Welk Leger	sept.-okt.	3	VOOR DE VUIST		
De erfenis van opération turquoise	nov.-dec.	3	Meebetalen aan oorlog	jan.-feb.	39
EUROPA			De oproep van de honderd	mei-juni	39
Maastricht, Madrid, Hellersdorf	maart-april	5	Voorkom geweld	juli-aug.	39
Opiniepeiling rond de Euro	maart-april	6	Hiroshima '96 - 51ste atombomjaar	sept.-okt.	39
Ierland jaarwisseling 1995/1996	maart-april	7	Koopwaar	nov.-dec.	39
Fokker in de kerkhofconstructie Europa	mei-juni	9	25 JAAR GELEDEN		
Frankrijk's vernieuwde defensiepolitiek	mei-juni	15	Onze vrienden de Dajaks	jan.-feb.	35
Moet het slechter gaan	juli-aug.	5	100 x Vrede	maart-april	37
Ex-Joegoslavië: maano vrede	juli-aug.	12	Komt de dageraad over Europa	juli-aug.	35
De keuze van de zwaan	sept.-okt.	15	Afscheid van Bob	sept.-okt.	17
Ierland - Vredesduif aan het spit	sept.-okt.	16	Verder verscheen er in elk nummer zeer specifieke informatie in de rubrieken: VERKIEZINGEN, EERLIJKHEIDSHALVE en NAGELS MET KOPPEN, WIST JE DAT en TE ZOT OM LOS TE LOPEN.		
INTERNATIONAAL					
Habitat II: De internationale stedentop in Istanboel	maart-april	14			
België in de wereld	juli-aug.	32			
Uitweg voor de zee als economische zone	mei-juni	29			

*wij nemen
uw drukwerk
au sérieux*

DRUKKERIJ GOFF N.V.
Kaleweg 5
9030 Mariakerke
Tel. (09) 216 73 73
Fax (09) 216 73 74

*NOG STEEDS DE BOEKHANDEL DIE HEEFT
WAT U ELDERS NIET VINDT !*

BOEKHANDEL MARNIX

NEDERKOUTER 109
9000 GENT
TEL. (09) 225 10 92
FAX (09) 223 55 56

Elke dag van 9 tot 18 uur.

's Zaterdags van 10 tot 12.30 uur
en van 13.30 tot 18 uur.

De Lingerie
van de Kerkstraat DE MUNCK

L O K E R E N

LINGERIE CORSETTERIE BADMODE

KERKSTRAAT 47 ■ 9160 LOKEREN ■ 09/348 58 23

*Wat gevoelig ligt,
wordt goed opgevangen.*

[Linde Vanneste]

Steun november-december 1996

L.V. Gent 1.000; A.W. Antwerpen 400; W.W. Ruiselede 500; J.V. Zomergem 400; VdB Lier 400; vzw D.D. 400; W.C. Brussel 400; G.S. Ekeren 400; V.S. Leuven 400; J.J. Meise 400; C.H. Oudenaarde 400; J.B. Hove 400; L.V.G. Brussel 400; D.B. Buizingen 400; v.z.w. M. Leuven 400; H.V. Ohain 400; J.B. Hoelbaert 400; R.C. Gent 400; A.U. Gent 1.000; E.G. Wondelgem 400; O.P. 's Gravenwezel 400; O.M. Mechelen 150; ACOD Gent 400; J.S. Deurne 400; P.F. Oudergem 400; G.G. Oudenaarde 400; H.M. Tongeren 400; A.D.M. St.-Kruis 700; J.D. Oostende 1.000; H.B. Antwerpen 400; J.D.L. Aalst 400; M.T.D. De Pinte 400; F.B. Asse 400; R.O. Gent 400; A.D. Oostende 400; G.G. Gent 400; W.D.B. Aalst 400; L.D. Harelbeke 400; J.V.C. Antwerpen 400; A.D.M. Brugge 400; M.L. Antwerpen 400; L.S. Vervoerde 400; ACOD Gent 400; R.B. Gent 400; L.B. St.-E. Vijve 400; W.D. Oostende 400; J.M. Brussel 400; J.D. Brugge 400; L.D. Jabbeke 400; S.A. Wilrijk 400; M.S. Willebroek 400; W.M. Deurne 400; T. Gent 400; H.H. Destelbergen 400; M.J. Tongeren 400; E.V. Hoboken 400; L.P. Balegem 600; J.V. Borsbeek 400; M.B. Kapellen 400; H.V. Gent 400; V.V.D.V. Antwerpen 400; K.M. St.-Niklaas 200; W.W. Ruiselede 500; P.V. Dendermonde 400; V.R. Merksem 400; J.L. Izegem 400; F.N. Antwerpen

1.400; A.V. Westerlo 400; L.G. Deurne 400; G.C. Brugge 400; N.V. Gentbrugge 400; F.H. Scilde 400; F.D. Gentbrugge 400; D.V. Brugge 400; L.G. Aalst 400; L.B. Oudenaarde 400; E.V.D. Wetteren 400; J.T. Borgenoort 400; L.H. Wezemaal 400; A.N. Izegem 400; M.D. Deerlijk 400; E.H. Deurne 400; L.V. Gent 500; L.D. St.-Amandsberg 400; Th. Destelbergen 400; L.D. Beauvoorde 400; L.V. Gent 1.000; A.D.S. Oostende 200; R.M. Oostende 300; H.V.S. Oostende 200; M.C. Bredene 200; F.v.Z. Bornem 200; N.B. Berchem 1.000; M.V. Ninove 400; P.V.C. Maldegem 400; F.D. Zedelgem 200; W.D. Assebroek 500; R.V.N. Ranst 200; L.V.N. Lokeren 200; C.V. St.-Niklaas 200; G.R. Kontich 400; E.D. Veledgem 200; Th.H. Antwerpen 600; L.M. Drongen 1.000; C.D.S. Aalst 200; A.D.B. Oostende 100; G.D.B. Oostende 200; L.B. Wilrijk 200; J.D.L. Aalst 200; M.T.D. De Pinte 400; U.C. Torhout 200; E.L. Oostende 200; V.S. Leuven 400; L.B. St.-E. Vijve 400; W.D.R. 's Gravenwezel 500; R.N. Keerbergen 500; L.E. Mechelen 200; E.M. Gent 200; W.W. Kortrijk 200; C.D.S. Gent 200; M.V. Gent 200; J.E. Gent 600; M.T. Zwam 1.000; D.V. Brugge 200; A.C. Mariakerke 100; L.V. Antwerpen 400; K.D. Lokeren 1.000; B.P. Oostende 400; Y.G. Hoevenen 200; K.L. Gent 200; H.D.S. Brugge 300; D.C. + B. St.-Martens-L. 400; R.B. Gent 400; J.C. Zoersel 200; F.V.V. Gent 100; J.D.S. Luik 200. Totaal: 57.450 fr. Hartelijk dank!

Cuba en het Amerikaans embargo

In de voorbije weken hadden een aantal evenementen plaats en gingen enkele bijeenkomsten door waarin werd aangetoond dat het verzet in de wereld tegen het Amerikaanse embargo tegen Cuba groeit.

De Spaans-Latijnse top

Door de bevolking van Santiago (Chili), waar deze top doorging, werd Fidel Castro, die vergezeld was van de twee dochters van de vermoorde Chileense president Salvador Allende, geestdriftig onthaald. De Vle Spaans - Latijns-Amerikaanse top, waaraan alle Latijns-Amerikaanse Staten en Spanje deelnamen, veroordeelde onomwonden de Amerikaanse Helms- Burton wet die het V.S.-embargo nog verstrakt.

De gemeenschappelijke slotverklaring, waarin dit standpunt tot uiting kwam, legde eveneens de nadruk op de organisatie van vrije en periodieke verkiezingen als een essentieel element van de democratie.

De rechtse Spaanse premier, José Maria Aznar, die eveneens de slotverklaring ondertekende, trachtte sindsdien de lidstaten van de Europese Unie er van te overtuigen niet langer humanitaire en technische hulp aan Cuba te verstrekken indien Castro niet op de wensen van het Westen ingaat.

De nieuwe Spaanse rechtse premier, die nauwe betrekkingen onderhoudt met de in de Verenigde Staten verblijvende Cubaanse dissidentie, wil met deze houding aansluiting vinden met zijn extreem-rechtse achterban en tevens een einde stellen aan het door de vorige regering gehandhaafd principe dat Cuba een speciale plaats inneemt in de Spaanse buitenlandse politiek.

De Europese Unie

De E.U. die reeds vroeger de Helms-Burton wet, die ook de Europese bedrijven treft, veroordeelde als een inmenging in de binnenlandse politiek van andere landen, heeft nu klacht neergelegd bij de Wereldhandelsorganisatie te Genève (WTO).

De V.S. heeft hierop bekend gemaakt in geen geval haar standpunt terzake te zullen veranderen omdat dit de belangen van de V.S. schaadt en zich nog liever uit de WTO zou terugtrekken dan haar zienswijze te veranderen...

Dit neemt niet weg dat de Europese Unie gedeeltelijk op het voorstel van Spanje is ingegaan en zijn houding tegen Cuba heeft verstrakt. Wellicht wil ze met deze aan de V.S. de nodige garanties geven en haar standpunt t.o.v. de Helms - Burton wet verschonen.

Op 2 december werd dan ook een tekst gepubliceerd die de samenwerking met Havana afhankelijk maakt van diens zienswijze van wat zij „het respect van de mensenrechten en de vrijlating van de politieke gevangenen” noemt.

Eens te meer

Op 12 november werd in de Algemene Vergadering van de Ver-

enigde Naties, zoals ieder jaar, een resolutie ingediend tegen het sinds 1960 gehandhaafd Amerikaans embargo tegen Cuba.

Voor de vijfde opeenvolgende maal, nu inbegrepen tegen de eenzijdige Helms-Burton wet, heeft de absolute meerderheid van de V.N.-lidstaten aan de V.S. gevraagd dit embargo op te heffen. Enkele Israël en Oezbekistan stemden met de Verenigde Staten tegen deze resolutie en slechts 25 landen onthielden zich.

Alle landen van de Europese Unie stemden deze maal voor, daar waar in 1995 Duitsland, Groot-Brittannië en Nederland zich nog onthielden.

De F.A.O.-top en het bezoek aan de paus

Nog voor zijn aankomst in Rome, een vertraging als gevolg van slechte weersomstandigheden, werd Fidel Castro verkozen tot ere-ondervoorzitter van de Internationale Conferentie van de Wereldvoedselorganisatie (FAO).

Castro hield er een striemende toespraak tegen de verantwoordelijken voor de honger en de armoede in de wereld en kreeg hierna een minutenlange staande ovatie van de deelnemers. Na de top werd Castro eveneens ontvangen door talrijke leiders uit de Italiaanse politieke en economische wereld.

Met affiches en spandoeken werd hij eveneens door de bevolking warm onthaald. De paus, die kort geleden nog een toespraak hield waarin hij de westerse landen opriep de ontwikkelingslanden hun schuld kwijt te schelden, de kapitalistische markt als de oorzaak van het wereldvoedselprobleem aanklaagde en het Amerikaans embargo tegen Cuba aan de kaak stelde, had een lang onderhoud met Fidel Castro. Beiden wisselden van gedachten over deze wereldproblemen en Castro nodigde de paus uit voor een bezoek aan Cuba, iets wat zeker door de V.S. niet op prijs zal worden gesteld.

Pasjes voorwaarts

De meeste van bovengenoemde feiten zijn zeker een aanmoediging voor het Cubaanse volk. Hoe klein ook, het kan niet ontkennd worden, dat een beweging op gang komt die Cuba uit de isolatie haalt. Een zekere opening van de Cubaanse leiders is hier niet vreemd aan.

De dubbelzinnige houding van de Europese lidstaten, hun inmenging in de binnenlandse politiek van de Cubaanse regering en de changepolitiek die hieraan verbonden is moeten zeker aan de kaak gesteld worden.

De druk van de openbare opinie op hun regeringen en een groeiende solidariteit met het Cubaanse volk zijn hierbij een onontbeerlijk element.

Avond aan zee

***Dit schouwspel valt steeds mee,
verrukkelijk dit avondlijk genoeg
- na het dagdagelijkse harde zwoegen -
de stilte van de avond proeven.***

***En in een ver verschiet
hoor ik telkens hetzelfde lied.
De golven, de wind en
het gekrijs der meeuwen...***

***Over het verlaten strand
weerklinkt plots een late schreeuw
van een kleine jongen
starend naar de oneindige zee.***

Jozef Vandromme

André De Smet

TE ZOT...

In Colombia noemt de bevolking de Amerikaanse ambassadeur, Myles Frechette de vice-koning. Toen de volksvertegenwoordigers in het parlement een discussie voerden over de verhoging van de straffen voor drugs-trafficanten, kwam de ambassadeur tussen met de vraag deze aan de Verenigde Staten uit te leveren.

Om zijn "vraag" meer kracht te geven voegde Frechette er enkele bedreigingen aan toe. Prof. Juan Takatlian, specialist in bilaterale betrekkingen, wijst er op dat de Verenigde Staten Colombia behandelen als een "bananenrepubliek" en niet als een land van middelbare grootte op het Latijns-amerikaans continent.

Onder de merknaam "Nazi" worden in gespecialiseerde winkels in Israël zwart-lederen laarsjes, schoenen en tassen te koop aangeboden.

Het gebruik van deze label verwijst naar de stijl van de door de officieren gebruikte gelijkaardige goederen tijdens het "Derde Rijk". Volgens Sarah Davidson, hoofd van de winkelketen Grosso Modo, die het merk op de markt brengt, zijn deze producten "bon ton" bij het meer kapitaalcrachtige deel van de bevolking. Begrijp wie kan...

De Israëliëse minister van Binnenlandse Zaken heeft beslist de toestemming tot het dragen van wapens te versoepelen. Met deze maatregel voorziet men dat het aantal wapenlicenties, binnen de vier jaar, zal stijgen van 300.000 tot 1 miljoen. Dit maakt een derde uit van de Israëliëse bevolking. Voortaan zal de toelating gegeven worden vanaf 20 jaar aan alle soldaten die in een strijdeenheid hebben gediend. De Israëliëse pers publiceerde een foto van de minister, Elie Suissa, lid van de religieuze partij Shass, met een pistool in de hand bij schietoefeningen.

De Franse Post heeft beslist, ter gelegenheid van de overbrenging van André Malreaux naar het Pantheon, een speciale zegel uit te geven. Voor die gelegenheid werd een tekening genomen van de bekende foto van Malreaux die door de fotografe Gisèle Freund werd gemaakt waarop de toekomstige minister en oud-Spanjestrider staat afgebeeld met een sigaret tussen de lippen. De post heeft het echter nu nodig geoordeeld de sigaret weg te nemen.

De Amerikanen hebben een nieuw woord uitgevonden om de arbeiders aan te wijzen die op de ring van de tewerkstelling k.o. werden

geslagen. Deze mensen die dagelijks de heropstanding van de economie horen aankondigen maar op straat blijven staan, circa 6 miljoen in de V.S., noemt men eenvoudigweg, zoals na een oorlog "de ontbrekkenden". Er is echter nog geen sprake van een monument.

Georges Sores, de man die op een dag dertig miljard won door het Britse pond ten val te brengen, heeft ook sinds 1970 de dissidenten in Oost-Europa actief gesteund. Sinds de val van de muur in Berlijn financierde hij in de gewezen socialistische landen allerlei kranten, uitgevers, scholen en universiteiten om de westerse vrije markteconomie aan te prijzen. Vorig jaar zou hij hierbij een bedrag van 10,8 miljard fr. geïnvesteerd hebben. Kort geleden erkende hij echter voor de Russische tv het volgende: "u hebt vandaag een kapitalistisch systeem van dieven, een groteske misvorming van een open maatschappij. Zo geen inspanningen geleverd worden om de zaken in orde te brengen zal een totalitair regime tot stand komen en zullen al mijn inspanningen nutteloos geweest zijn". "Klare taal vanwege iemand die men zelf de koning van de speculanten noemt".

Gladys Marin, de voorzitter van de Chileense communistische partij, die haar man verloor tijdens de Pinochet-dictatuur en zelf in Europa verbleef werd kort geleden in Chili aangehouden. Op 11 september jl., tijdens de herdenking van de militaire staatsgreep tegen het regime van Salvador Allende (waarbij 3.000 Chileenen verdwenen) beschuldigde zij tijdens haar toespraak Pinochet "een meester-afperser en psychopaat te zijn die dankzij leugens en verraad aan de macht kwam". In oktober werd ze voor deze uitlatingen aangehouden maar kort hierna in vrijheid gesteld. In afwachting van een proces...

Onder de honderdvijfentachtig lidstaten van de Verenigde Naties zijn er slechts negenenvijftig die het verplicht karakter en de competentie van het internationaal gerechtshof van Den Haag erkennen. Men zal in de lijst vruchteloos zoeken naar de namen van de Verenigde Staten, Rusland of China. Van de vijf permanente leden van de veiligheidsraad die over een veto beschikken heeft slechts Groot-Brittannië de clause van deze jurisdictie ondertekend.

Generaal Pinochet, de gewezen-dictator van Chili, was weinig ingenomen met de aanwezigheid van Fidel Castro voor de Spaans-Amerikaanse top in Santiago. Twee dagen vooraf had hij reeds de stad verlaten verklarende: "Ik heb geen enkel belang Fidel Castro te ontmoeten. Het gaat hier meer dan om een bezoek. Zo de regering morgen Lucifer wil uitnodigen en zo Lucifer komt wat kan ik er aan doen. 't Is toch de regering die de orders geeft".

Crazy Georges is een soort groot warenhuis dat in een voorstad van Parijs geopend werd. Het is het initiatief van een maatschappij die reeds honderden van dergelijke winkels heeft in Groot-Brittannië en de Verenigde Staten.

Het idee dat de uitbaters in de praktijk hebben omgezet, is de mogelijkheid om waren, meubels, frigo's, tv's, wasmachines, e.a. producten aan te kopen met wekelijks afbetalingen. Het dubbelzinnige in deze praktijk is dat de kopers in het geheel meer dan het dubbel van de waarde betalen.

Een wasmachine die 9.020 fr. kost en waarvoor, gedurende 3 jaar, wekelijks 276 fr. wordt betaald, zal aan de kopers uiteindelijk 43.056 fr. kosten.

Het product wordt slechts na de laatste betaling hun eigendom en er komt ook een verzekering bij te pas.

Het gaat hier dus om woekerprijzen. De uitbaters (uitbuiters), mikken op de armen die niet contant kunnen betalen en die met hun laag inkomen geen krediet kunnen krijgen... En de regering?... deze laat begaan.

In de Braziliaanse provincie Para heeft de sekte Ingrya Universel de Reino Deus (Universele Kerk van het Rijk Gods) haar media-imperium uitgebreid. Deze kerk bezit in dit Zuid-Amerikaans land niet minder dan zestien tv-zenders. De sekte die in meer dan 30 landen actief is heeft haar hoofdkwartieren in Los Angeles en New York. De sekte heeft een nieuwe Braziliaanse tv-zender ingepalmd voor een bedrag van 5,8 miljoen dollar. In de afgelopen twee jaar investeerde de sekte 2 miljard frank in de media. De in 1977 in Brazilië opgerichte sekte heeft daar circa 3 miljoen volgelingen. Deze omstrede Universele kerk van het Rijk Gods heeft ook activiteiten in Antwerpen - waar ze voor 200.000 fr. per maand de voormalige ciné Rubens huurt en in een hotel te Brussel en voorziet zich eveneens te vestigen in Namen, Luik en Gent. Tegen deze sekte lopen diverse internationale onderzoeken wegens vermeende banden met drugsbaronnen, belastingfraude en oplichting.

... OM LOS TE LOPEN

Met Vrede de Wereld rond!

Je hoeft niet in te tekenen op dure reizen om te weten wat er allemaal op onze aardbol gebeurt. Het tijdschrift Vrede neemt de wereld voor u waar. Vrede durft daarbij interpreteren en schrikt niet terug voor ongezouten meningen. Wat vanzelfsprekend lijkt is dikwijls al gauw minder evident als de feiten achter het nieuws worden belicht. Dat is wat Vrede in alle bescheidenheid pogt te doen.

Vrede breed bekeken

Vrede heeft aandacht voor typische thema's van de vredesbeweging zoals gewelddadige conflicten, wapenhandel, de strijd van emancipatiebewegingen en vredesprocessen. Maar dit is maar een deel van het verhaal. Voor Vrede zijn afwezigheid van armoede en milieuproblemen, een menswaardige economie en een democratische werking van de instellingen voorwaarden voor een veilige samenleving. Wie Vrede kent, weet dat daar veel aandacht aan wordt besteed.

100 nieuw abonnees!

Kortom, er zijn genoeg argumenten op een rijtje te zetten om Vrede te lezen. En het zijn wellicht in de eerste plaats onze lezers niet die moeten worden overtuigd. Wel kan u als lezer Vrede een handje toesteken. Wij mikken voor dit jaar op minstens 100 nieuwe abonnees. Hoe?

Wel, u kan gewoon iemand overtuigen om abonnee te worden van Vrede, of hem/haar Vrede cadeau doen. Maar het kan ook minder vrijblijvend.

Gratis een vredeschahier voor twee nieuwe abonnees!

U krijgt een Vredeschahier gratis uit ons aanbod in ruil voor twee nieuwe abonnees.

Vrede - Tijdschrift voor Internationale Politiek blijft ook nu een waardevol tijdschrift, gevarieerd en aangenaam om te lezen.

Die ook nu vraagt een woordje toelichting.

Vrede heeft altijd de vrede voorgestaan, ook al had het een kleur: rood! In die zin kwam het gelukkig enerzijds de zuiver academische tijdschriften voor internationale politiek aanvullen en anderzijds de andere geëngageerde tijdschriften met een kleur zoals dit van Pax Christi met... regenboogkleuren.

Vrede vulde in de koude oorlogsjaren onze informatie aan, want ook aan de andere-rode-kant waren er vredeskrachten aan het werk, zowel in de partij als in de regeringen. Onze "blokkenkers" wilden dat zelfs niet geweten hebben.

Vrede als tijdschrift was voor ons een tweevoudig aanwijsbaar teken van het pluralisme in onze maatschappij. Tenslotte blijft **Vrede** na de val-van-de-muur zich inzetten voor de vrede in een gewijzigde context. Ook **Vrede** heeft geleerd uit de implosie van een systeem, zonder zijn eigen waarde-gevoeligheid te verliezen.

Vrede blijft ons informeren, informatie aanvullen en beoordelen in zaken-van-vrede. Ook dit blijft in onze tijd van vluchtige media voor vredesmilitanten belangrijk.

Ook nu. Laat ons dus besluiten dat ook voor de toekomst om al die redenen **Vrede - Tijdschrift voor Internationale Politiek**, belangrijk is.

Ignaas Lindemans
Gewezen-voorzitter Pax Christi
Vlaanderen - voormalig hoofd studiedienst A.C.V.

100 nieuwe abonnees!

Terugstuurstrook

Lezer,

Naam: .....

Voornaam: .....

Adres: .....

werft twee nieuwe abonnees aan:

1) Naam: .....

Voornaam: .....

Adres: .....

2) Naam: .....

Voornaam: .....

Adres: .....

en ontvangt gratis de volgende publicatie (kies uit het aanbod - zolang de voorraad strekt):

De sociale gevolgen van de structurele aanpassingsprogramma's in Afrika
José Gavilan, 57 blz

De samenzwering tegen de Spaanse Republiek
Albert De Coninck, 58 blz

Groene conflicten, veiligheid breed bekeken
Ludo De Brabander, 182 blz

Dossier. Shell in Nigeria